

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMÛ'A-İ NEZÂİR (VR. 100b - 150a)
(H. HÜSNÜ PAŞA 1031) İNCELEME - TENKİTLİ
METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKNUR ÖZER

İSTANBUL 2012

T. C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMÛ'A-İ NEZÂİR (VR. 100b - 150a)
(H. HÜSNÜ PAŞA 1031) İNCELEME - TENKİTLİ
METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKNUR ÖZER

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. ÖMER ZÜLFE

İSTANBUL 2012

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi İlnur Özer'in "Mecmû'a-i Nezâ'ir (vr. 100b - 150a) (H. Hüsnü Paşa 1031) İnceleme - Tenkitli Metin" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ömer Zülfe
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

İmza *O-1v*

Üye : Prof. Dr. Sebahat Deniz
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

S. Deniz

Üye : Doç. Dr. Yüksel Çelik
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Yüksel Çelik

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun *02/07* / 2012 tarih ve *2012/14-2* sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Emel Kefeli
Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖN SÖZ.....	II
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR.....	VIII
İŞARETLER	IX
GİRİŞ.....	X
I. BÖLÜM	1
MECMŪ'A-İ NEZĀ'İR	1
(100 ^b -150 ^a YAPRAKLARININ TETKİKİ)	1
1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	1
1.1. Mecmuanın Fizikî Özellikleri	1
1.2. Mecmuada Yer Alan Şairler	3
1.3. Vezin.....	7
1.4. Kafiye ve Redif	9
SONUÇ	151
KAYNAKLAR.....	155
ÖZGEÇMİŞ.....	143

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın konusu, XVI. yüzyılın sonları ve XVII. yüzyılın başlarında derlendiği tahmin edilen bir nazire mecmuasının incelenmesidir. Üzerinde ilk bilimsel çalışma 2011 yılında Marmara Üniversitesi, Türkiyat araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Ömer ZÜLFE'nin danışmanlığında Sibel YILDIRIM tarafından yapılmış olan nazire mecmuasının metni kurulmuş, metin bilimsel metotlar çerçevesinde incelenmiş ve eserin Türk edebiyatındaki yeri ortaya konmaya çalışılmıştır.¹

“**Mecmû'a-i Nezâir (vr. 100b - 150a) (H. Hüsnü Paşa 1031) İnceleme - Tenkitli Metin**” ismini taşıyan bu çalışma iki bölüm halinde yürütülmüştür. Birinci bölüm *Mecmû'a-i Nezâ'ir*'in tetkikine ayrılmıştır. Bu bölümde mecmuanın fizikî özellikleri, mecmuada yer alan şairler, vezin, kafiye ve redif gibi özellikleriyle ilgili şekil incelemesi gerçekleştirilmiştir.

İkinci bölümde ise eserin metni ve tıpkı basımına yer verilmiştir. Metin, Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa kitaplığı 1031 numarada kayıtlı nazire mecmuasının 100b-150a varaklarını kapsamaktadır. Bu bölümde 271 şiir bulunmaktadır. Şiirlerin varak numaraları dipnotlarda verilmiştir. Divanları bulunan şairlerin şiirleri yayımlanmış divanlardan karşılaştırılmış, bu esnada gazelin yayımlanan divandaki yeri ve farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir. Karşılaştırma yapılırken mecmuada yer alan gazelin yayımlanmış divanda kaçınıcı sayfada yer aldığı ve kaçınıcı gazel olduğu belirtilmiştir. Mecmuada bulunmayan zorunlu ilaveler köşeli parantez içinde verilmiştir.

Çalışma gerçekleştirilirken önceliğimiz gelenekten geleceğe uzanan bu çizgide geçmişe saygısızlık etmemek şartıyla edebiyatımıza yeni ışıklar tutabilmektir. Yapılan çalışma içerisinde doğruyu bulma noktasında her ne kadar gayret edilip dikkat gösterilse

¹ YILDIRIM DEMİR, Sibel: *Mecmû'a-i Nezâ'ir: Hasan Hüsnü Paşa N. (1031) 50^a-100^b İnceleme- Tenkitli Metin*: İstanbul 2011, XXI+199 s. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

de eksik ve hatalarımızın bulunması kaçınılmazdır. Sonraki çalışmalarımızda daha sağlam adımlar atabilmemiz için bu hata ve eksikliklerin hoşgörü içerisinde düzeltilip giderilmesi en büyük temennimizdir.

ÖZET

"Mecmû'a-i Nezâir (vr. 100b - 150a) (H. Hüsnü Paşa 1031) İnceleme - Tenkitli Metin" adını taşıyan bu çalışmada, on altıncı yüzyılın sonları ve on yedinci yüzyılın başlarında derlendiği tahmin edilen nazire mecmuasının tenkitli metni hazırlanmış ve bu metin esas alınarak eser üzerinde şekil ve muhteva incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Çalışma iki bölüme ayrılmıştır: Birinci bölümde eser şekil, muhteva bakımından tetkik edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise eserin tenkitli metni ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

In this study named “*Mecmū‘a-i Neẓā’ir: The Critical Text of Hasan Hüsñü Paşa 1031 100b-150a Sheets*”, the critical text of nazeerah macmuas which are presumed to have been collected in late sixteenth and early seventeenth centuries is provided and based on this text, the form and the content of the macmuah has been analyzed.

The study consists of two parts: In the first part, the macmuah has been analyzed in the aspects of form, literary language, and style. In the second part, the critical text of the macmuah has been studied on and provided.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, ' ,
آ	Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṭ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	' ,
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q

ك	K, k, G, g, Ń, ij
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
ه	H, h, A, a, E, e
ي	Y, y, Ī, ī, Ī, ī

KISALTMALAR

AKM	Atatürk Kültür Merkezi
a.g.e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
Bk.	Bakınız
c	cilt
D	Divan
DİA	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
G	Gazel
hzl.	Hazırlayan.
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İÜEFY	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
Kit.	Kitaplığı
Ktp.	Kütüphanesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s	sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayınları

İŞARETLER

- “ ” Alıntı
‘ ’ Anlamlandırma
() İkinci durumdaki bilgiler
[] Yazmada olmayıp eklenen veya onarılan yerler
[=] Çeviri

GİRİŞ

Osmanlı devleti, XV. yüzyılda hem siyasî hem de kültürel bakımdan gelişen toplumsal yapısı ve birkaçı bütün Türk tarihi içinde çok güçlü devlet adamları olarak tanınan muktedir padişahların yönetiminde büyüme ve gelişmesini sürdürerek XVI. yüzyılda dünyanın en büyük devletlerinden biri haline gelmiştir. Bu yüzyılda Osmanlı tahtında II. Bayezid [1481- 1512], Yavuz Sultan Selim [1512- 1520], Kanunî Sultan Süleyman [1520- 1566], Sultan II. Selim [1566- 1574], Sultan III. Murad [1574- 1595], ve Sultan III. Mehmed [1595- 1603] hüküm sürmüştür. Özellikle mimarî, askerî ve kültürel alanda büyük gelişmeler yaşanan Kanunî devri, Osmanlı Devleti'nin her alanda en yüksek seviyeye ulaştığı en görkemli dönem olmuştur.²

Devletin büyümesi ile orantılı olarak kültür, sanat ve edebiyatta da büyük bir gelişme kaydedilmiştir. Osmanlı padişahları, ülkenin bilimde ve sanatta ilerlemesi ve yükselmesi için bilimadamları ve sanatçıları saraylarında himaye etmiş, tanınmış ilim ve sanat adamlarını İstanbul'a getirmişlerdir. Böylece İstanbul, bir bilim ve sanat merkezi hâline gelmiştir. Bu gelişme İstanbul'la sınırlı kalmamış devletin başka merkezlerine de yayılmıştır. İstanbul dışında, özellikle şehzadelerin buldukları Konya, Amasya, Manisa, Trabzon, Kütahya gibi merkezler birer bilim, sanat ve edebiyat muhiti hâlinedir. Bunun dışında özellikle Edirne, Bursa, Vardar Yenicesi, Üsküp, Bağdat gibi merkezlerde önemli sanatçılar yetişmiştir. Sadrazam, şeyhülislam, kazasker, vezir, nişancı, defterdar gibi devlet adamları bazan kendileri de sanat ve edebiyatla ilgilenmiş, bazan da sanatçıları ödüllendirip koruyarak sanat ve edebiyatın gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.³

Aslında birkaçı dışında bütün Osmanlı padişâhları, şiir ve edebiyatla ilgilenmişler ve Sultan II. Murad'dan başlayarak çoğu şiir de söylemiştir. Fatih Sultan Mehmet AVNÎ, II. Bayezid ADLÎ, Yavuz Sultan Selim SELÎMÎ, Kanunî Sultan

² İSEN, M. - HORATA, O. - MACİT, M. - KILIÇ, F. - AKSOYAK, İ. H. : *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*: 88. s.

³ İSEN, M. - HORATA, O. - MACİT, M. - KILIÇ, F. - AKSOYAK, İ. H. : *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*: 89. s.

Süleyman MUHİBBÎ, Sultan II. Selim SELİMÎ, Sultan III. Murad MURÂDÎ mahlâslarıyla şiir yazmışlardır.⁴

Bu yüzyılda şiir, aruzun ustalıkla uygulanmasının yanı sıra hayallerin incelikle işlenmesi ve kelimelerin özenle seçilerek kullanılmasıyla, içve dış bakımdan mükemmel seviyeye ulaşmıştır.

Şair sayısında büyük bir artışın görüldüğü XVI. yüzyılda, kaside, gazel ve mesnevî sahalarında diğer şairler tarafından örnek alınan, şiire ve edebiyata yön veren önemli şairlerin yetiştiği görülür. Bunlar arasında Zâtî [ö.1557], Taşlıcalı Yahyâ [1488-1582], Bâkî [1526-1600] ve Nev'î [1534-1599] devrin önde gelen şairleridir.

XVI. yüzyılda kaside, gazel, mesnevî türünde pek çok eser yazılmıştır. Edebiyat tarihimizin aydınlatılmasında da pek çok esere kaynaklık eden mecmualar bu dönemde ve kendisinden sonra gelen dönemlerde etkili olmuştur. Çalışmaya konu olması bakımından mecmua ve nazire kavramları üzerinde ayrıntılı olarak durmayı uygun gördük.

Mecmû'a (< Ar. *c-m-â*), sözlüklerde “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi”⁵, “bir araya getirilmiş, toplanmış, cem edilmiş”, “bir araya getirilmiş, toplanmış varlık ve nesnelerin tamamı, hepsi, cümlesi”⁶, “toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler”⁷, “içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser”⁸ olarak geçmektedir. Bu isim altında toplanan eserler, çeşitli sahalara ait metinleri bir araya getirmekle beraber, çalışmamızda olduğu gibi, seçkin şiirleri de ihtiva etmektedir. Mecmualar dönemlerinin şiir zevkini yansıtan, şahısların beğenisiyle oluşturulmuş bir şiir antolojisi olarak düşünülebilir.

⁴ İSEN, M. - HORATA, O. - MACİT, M. - KILIÇ, F. - AKSOYAK, İ. H. : *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*: 90. s.

⁵ DEVELLİOĞLU, F. : *Ansiklopedik Osmanlıca-Türkçe Lûgat*: 596. s.

⁶ AYVERDİ, İ. : *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*: II. Cilt: 1971. s.

⁷ Ş. SÂMÎ: *Kâmûs-ı Türkî*: 1393. s.

⁸ PALA, İ. : *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*: 312. s.

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı, nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmûatü'l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed'îye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i tevârih, mecmûa-i fevâid gibi. Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır.⁹

Daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların kâğıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, şekli gibi vasıfları ve maddi nitelikleri itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmının düzensiz, adeta karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir. Düzensizlerin çoğu doğrudan derleyicisinin eliyle yazılmış olduğu için okunaksız ve istinsah hatalarıyla dolu, babadan oğula veya elden ele intikal ettiğinden dolayı farklı kişilerin yazısına ve ilgisine göre şekillenmiş, değişik konulara yer veren güvenilirmez metinler halindedir. Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında çok yaygın ve önemli bir telif türü haline gelmiş olan mecmualar genel özellikleri ve muhtevaları dikkate alınarak “mecmûatü'l-eş'ar, mecmûa-i ed'îye, mecmûatü'l-münşeat” vb. şekillerde adlandırılmıştır. Ancak birtakım mecmualar, muhtevalarının yanında tertipleycilerinin ünlü ve güvenilir kişiler olması dolayısıyla onların adlarıyla da anılmıştır. Mecmualar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyen bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre bunların ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır. Çoğunlukla ilmi ve dini konularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat

⁹ UZUN, M. : “Mecmua”:*DİA*: 28. C, 265. s.

konularındakilerin ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir. Sayıca çok fazla ve muhtevaları farklı olan mecmualar, ilk vakıf kitap listelerinden başlayarak XVI. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan “defterü'l-kütüb”lerde, II. Abdülhamid döneminde hazırlandıkları için “devr-i Hamidi defterleri” denilen kataloglarda ve günümüzün çok yönlü tasnif sistemlerinde genellikle “Mecmûât/Mecmûalar” başlığı altında ele alınmıştır.¹⁰

Pek çoğu bir tür el kitabı mahiyetinde olduğundan fazla rağbet gören, ayrıca iddiasız bir isim taşıdığı için kitap yazmaktan kaçınan müellifler tarafından tercih edilen mecmua bundan dolayı Osmanlı dünyasında çok yaygınlaşmış ve ilim dallarına göre çeşitli türlere ayrılmıştır; bunların başlıcaları şunlardır: Tefsir, hadis, fıkıh-hukuk, fetva, ferâiz, sak, kavânin, muâhedât, kelâm-akaid, tasavvuf, dua, hutbe-vaaz; divan, şiir, nazîre, kaside, gazel, naçt, medhiye, mersiye, muamma, lugaz, rubâî, letâif, destan, lugat-ıstılah; tarih, münşeat-inşâ, vefeyât, hatt-ı hümâyün ve telhisler gibi resmi yazılar, biyografi (teracim); risale; fevaid; musikî; tıp; havas; astronomi.¹¹

Mecmuaları ana hatlarıyla şu şekilde gruplandırmak mümkündür:

- I. Nazire mecmuaları
- II. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları
- III. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar
- IV. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar
- V. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar olarak gruplamak mümkündür.¹²

¹⁰ UZUN, M. : “Mecmua”: *DİA*: 28. C, 267. s.

¹¹ UZUN, M. : “Mecmua”: *DİA*: 28. C, 268. s.

¹² AYDEMİR, Y. : “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”: *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*: Yıl: 2001: 19. S, 148. s.

Kütüphanelerimizde kayıtlı olan bütün mecmualar taranmış değildir. Dolayısıyla yapılan her çalışma ile bu sınıflandırma daha da genişletilebilir. Genel hatlarıyla üzerinde durduğumuz mecmua türlerini ayrıntılı olarak incelemek yerinde olacaktır.

Nazire mecmualarını ayrıntılı olarak nazirenin tanımı içerisinde almanın daha uygun olduğunu düşündüğümüz için burada üzerinde durmadan geçeceğiz.

Mecmuaların kültür tarihi açısından bize sağladığı pek çok imkan da bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Toplumun çeşitli kesimlerine mensup şiirsevelerin rağbet ettikleri şairleri ve şiirlerini ihtiva eder. Onların muhteviyatı, bir şairin kendi döneminde ve sonraki zamanlarda ne kadar okuyucu bulduğunu gösterir. Belli bir eğitim almış ve bu vesileyle seçme gücü gelişmiş şiirseverler ile vasat ve vasatın altında şiir okuyucusu kişilerin şiir seçkisi, dönemindeki şair veya şiirin popolaritesini ortaya koyar.

2. Mecmualarda, tezkirelere girmemiş ve girecek kadar şöhret bulamamış onlarca şair ve şiir ile karşılaşmak da mümkündür.

3. Edebiyat tarihlerine geçmemiş, türü belli olsa da adı bilinmeyen, örneği bulunmayan yeni manzumeleri de içine alır.

4. Bugün için kayıp olan bir eser bu mecmuaların birinde ortaya çıkabilir. Zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı bir şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabilir. (Buna Taşlıcalı Yahya'nın meşhur *Şehzâde Mustafa Mersiyesi* ile Veysî'nin İstanbul'la ilgili kasidesi örnek verilebilir.)

5. Divanı olmayan bir şairin şiirleri de dağınık ve toplu şekilde bu mecmualarda bulunabilir.¹³

Nazîre (< Ar. *n-ž-r*), Arapça bir kelime olup “nazara” kökünden türemiştir. Kelime anlamı itibarıyla sözlüklerde çeşitli manalarla karşılanmıştır. Buna göre, “örnek, karşılık; bir şâirin manzum bir eserine (çok zaman gazeline) başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiyede olmak üzere yapılan benzer”¹⁴, “bir şeye benzetilmek üzere yapılan şey”¹⁵, “yapılan şey, örnek, misal, karşılık; bir şairin bir şiirini takliden söylenen şiir”¹⁶, “bir söze bir davranışa karşılık olarak söylenen söz veya yapılan davranış”¹⁷, “benzer, edebiyatta bir şiirin (genellikle gazel) başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiye ile yazılmış benzerlerine denir”¹⁸ gibi tanımlarla karşılaşmak mümkündür. Bir eserin nazirini yapmak ise “tanzir” terimiyle karşılanır. “Ekseriya şiir hakkında kullanılır ki nazire söylemek tabir olunur”¹⁹.

Nazire daha çok şiirde görülmekle birlikte tanzir edilen eserle aynı vezin ve redifte olması şarttır. Çoğunlukla nazire yapılan eseri aşmak amacıyla kaleme alınır.²⁰ Genel olarak meşhur bir gazel, kaside yahut mesnevi etrafında nazirelerin yoğunlaştığı görülmektedir. Farklı şairler tarafından aynı gazelin defalarca tanzir edilmesi, naziresi yapılan eserin estetik zevke hitap ettiğinin en büyük göstergesidir.

“Nazirecilik geleneği, şairlerin yetişmeleri, şiirlerini olgunlaştırmaları ve eksiklerini tamamlamaları açısından oldukça önemlidir. Taklit, sanatın başlangıcıdır. Gerçek sanatkar, taklitle, öykünmeyle başladığı numunelerin zamanla aslından da üstününü ortaya koyandır ve bu bağlamda nazirecilik, şüphesiz oldukça önemli ve faydalıdır.

¹³ KUT, G. : “Mecmualar”: *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*: [hzl.:] Ezel Erverdi: VI. C., 173. s.; AYDEMİR, Y. : “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”: *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*: Yıl: 2001: 19. S, 148- 150. s.

¹⁴ DEVELLİOĞLU, F. : *Ansiklopedik Osmanlıca-Türkçe Lûgat*: 813. s.

¹⁵ BAHAEDDİN, M. : *Yeni Türkçe Lûgat*:753. s.

¹⁶ Ş. SÂMÎ : *Kâmûs-ı Türkî*: 1424. s.

¹⁷ AYVERDİ, İ. : *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*: II. C: 2313. s.

¹⁸ PALA, İ. : *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*: 367. s.

¹⁹ NACİ, M. : *Lûgat-i Nâci*: 288. s.

²⁰ DURMUŞ, İ. : “ Nazire” : *DİA*. : 32. C., 455. s.

Fakat nazirecilik, bunu sadece bir şekil meselesi belleyen kimi şairler için bir imkândan çok dezavantaja dönüşüyor ve nazireciyi açmaza düşürüyordu.”²¹

Klasik şiirimizin daha kuruluş yıllarından itibaren görülmeye başlayan nazire yazıcılığı, geçen her asırda daha da yoğunlaşarak varlığını sürdürmüştür. İşte bu tesir sahası, zaman içerisinde nazirelerin müstakil eserler halinde değerlendirilmesi sonucunu doğurmuş ve kimisine derleyicisinin özel adlar verdiği, ama genel bir isimlendirmeyeyle “*mecmûa-i nezâir*” denilen derlemeler ortaya çıkmıştır.²²

Nazire yazmak, yazıldığı devir içinde “ tanzîr etmek, nazîre yazma, nazîre söyleme, nazîre deme, cevâb deme, cevap yazma, cevap verme “; nazire yazıcısı da “ Nazîre-gû, nazîre-perdâz ” olarak adlandırılmıştır.²³

Nazire geleneği Türk edebiyatında uzun yıllardan beri var olan bir anlayıştır. Şairler birbirlerinin beğendikleri şiirlerini tanzir etmeyi âdet hâline getirmişler, çeşitli nazım şekilleri etrafında aynı duygu ve düşünceleri değişik söyleyişlere taşımışlardır. Hangi nazım şekilleriyle nazire yapıldığı hususunda Hikmet İlaydın şöyle bir tasnif yapmıştır:

a. Kaside ve Gazeller (Vezin, kafiye ve redif değişmez)

b. Mesnevi (Ekseriya konu ve vezin muhafaza edilir. Bazen örnek eserlerine paralel yeni bir konu yaratılır)

c. Musammatlar (Vezin değişmez. Konu ya muhafaza edilir, yahut evvelkine uygun bir yenisi alınır)²⁴

Bu tasniften hareketle M. Fatih Köksal nazîrenin bir tek şiire yazılan bir “benzer”den daha şumullü bir kavram olduğunu düşündüğü için tasnifi aşağıdaki şekilde yapmıştır:

²¹ KÖKSAL, M. F. : *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*: 9. s.

²² KÖKSAL, M. F. : *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*: 9. s.

²³ DİLÇİN, C. : “Divan Şiirinde Gazel”: *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II. (Divan Şiiri)* : 108. s.

²⁴ İLAYDIN, H. : *Türk Edebiyatında Nazım*: 151. s.

- a. Mesnevilere Yazılan Nazireler
- b. Diğer Nazım Şekillerine Yapılan Nazireler
- c. Bir Eserin Tümüne Yazılan Nazireler ²⁵

Önemli Nazîre mecmûaları:

Mecmûatü'n-nezâir: Tek nüshası Oxford'da School of Oriental and Studies'in kütüphanesinde 27.689 numarada kayıtlıdır. 1487 yılında *Ömer b. Mezid* tarafından derlenen bu mecmua 84 şaire ait 397 şiir ihtiva eder. Derleyicinin şiirleri de mecmuada yer almaktadır. Şiirler aruz bahirlerine göre bir sınıflamaya tabi tutulmuş, böylece bütün şiirler altı bahirde toplanmıştır. Mecmua 309 yapraktır. Mecmuanın birinci yaprağı kayıptır. Eser 2^a'dan başlamaktadır. Şahıs elinde bulunan bu mecmuayı ilk kez Saadettin Nüzhet Ergun, 1928 yılında ilim âlemine tanıtmıştır. Daha sonra Fuat Köprülü bu eser üzerinde önce bir makale yazarak durmuş, daha sonra da *Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri*'nde bahsetmiştir.

Câmiü'n-nazâir: Eğridirli Hacı Kemal tarafından 1512 yılında derlenen bu eser 496 yapraktır ve 266 şairin şiirlerinden örnekleri ihtiva eder. Eğridirli Hacı Kemal de kendi şiirlerine yer vermiştir. Derleyicinin mecmuanın önüne koymuş olduğu giriş kısmında mecmuanın derleniş hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Tek nüsha halinde bulunan bu nazire mecmuası Bayezit Devlet Kütüphanesi, Umumi 5782 numarada kayıtlıdır. Yazar derlediği eserde 29461 beyit bulunduğunu söylemiştir. Fakat mecmuanın bugünkü halinde verilen beyit sayısından daha az beyti olduğu görülmektedir. Eser tümüyle yayımlanmamakla birlikte Mehmet Halil Bayrı ve Fuat Köprülü mecmua hakkında yazı yazmışlardır.

Mecmûa'ü'n-nezâir: Edirneli Nazmi tarafından 1523 yılında hazırlanmıştır. 243 şairin şiirlerini içine alır ve 3356 gazel ihtiva eder. Bu eser de Fuat Köprülü tarafından tanıtılmıştır. Bu mecmua tek nüsha değildir. Topkapı Sarayı Müzesi

²⁵ KÖKSAL, M. F. : *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*: 22 . s.

Kütüphanesi, III. Ahmed Ktp. Nu. 2644, Nuruosmaniye Ktp. Nu. 4222, Millet Ktp. Ali Emiri Kit. Manzum, Nu.683 (1. C) , 684 (2. C) olmak üzere üç nüshası vardır.

Pervane Bey mecmûası: Kanuni sultan Süleyman'ın bendelerinden Pervane b. Abdullah tarafından 1560 da derlenmiştir. Tek nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Bölümü 406 numarada kayıtlıdır. 641 yapraktan oluşan mecmuanın ilk yaprağı kopuktur.

Metâlîü'n-nezâir: Budin'li Hisalî'nin derlediği bu mecmuanın kendi el yazısı olan nüshası Nuruosmaniye Ktp. 4252-3 numaralarda kayıtlıdır. Derlenme tarihi tam olarak bilinmemekle beraber Hisalî'nin ölüm tarihi olan 1561'den evvel olacağı şüphesizdir.

Edebiyat tarihimizin aydınlatılmasındaki katkılardan dolayı son derece önemli olan eserlerden biri de “**nazire mecmuaları**”dır. Bu mecmualar, şairlerin birbirlerine söyledikleri nazireleri bir araya getiren derlemelerdir. Türlü devirlerde rağbet gören şairler ve şiirleriyle bunların ne derece ve ne kadar etkili oldukları, devir şairlerinin şiir anlayışları, eğilimleri, zevkleri, işledikleri konular, kafiye, redif ve vezin tercihleri gibi önemli bigilerin çoğu nazire mecmualarının incelenip değerlendirilmesiyle ortaya çıkabilecektir. Bu mecmualar sayesinde aslına kaynaklarda rastlanmayan bazı şairler edebiyat tarihimize kazandırıldığı gibi, divan sahibi şairleri divanlarına girmemiş bazı şiirlerine de bu mecmualarda rastlanılmaktadır. Yine tezkirelerde izine rastlanılmayan şairler arasındaki türlü yakınlıklardan kaynaklanan “muârefe, muşâere, ve mülâtefe”leri, çeşitli grupları, meclisleri, dostluk, hemşehrilik, gibi dar daireden “mekteb”e varan geniş yayılmaları da nispeten tespit etmek nazire mecmuaları ile mümkündür. Nazire mecmuaları ağırlıklı olarak derlendikleri dönemin şairlerinin nazirelerini barındırarak belli bir dönemin panoramasını gözler önüne sermektedir.²⁶

²⁶ ŞENTÜRK, A. A. – KARTAL, A. : *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*: 228-229. s.

I. BÖLÜM

MECMŪ‘A-İ NEZĀ’İR

(100^b-150^a YAPRAKLARININ TETKİKİ)

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. Mecmuanın Fizikî Özellikleri

Eserin derleyenine ya da adına dair bir bilgi yoktur. İstinsah kaydında 1263/1847 tarihi bulunmasına karşılık hattı, kâğıdı ve on altıncı asra ait yazmalarda görülen fizikî hususiyetleri, yazmanın daha erken bir dönemde 16. asrın sonlarında veya 17. asrın başlarında istinsah edildiği düşüncesini akla getirmektedir. Talik hatla ve söz başları kırmızı mürekkeple yazılan 250 yapraklık yazmada yaklaşık 100 yaprak noksanıdır.

Bu bölümde eser 165^a’da Ca’fer Çelebi’nin “-ıkdur” kafiyeli gazeliyle başlar. 240^a’da Lâmi’i Çelebi’nin “ğaraz” redifli şiiriyle son bulur.

Yazmada 74^b’den sonra noksan yapraklar gelmektedir ve bu kopan yapraklar gelişigüzel ciltlenmiştir. Bu sebeple de gazeller dipnotlarında yer alan yazmadaki varak numaralarıyla belirtilmiştir. Yazmada 174^b-177^a, 183^b-186^a, 189^b-210^a arası yapraklar noksanıdır. Bu ve benzeri eksikler sonraki varaklarda da mevcuttur. Mecmuada sayfa kopukluğundan kaynaklanan şiir eksiklikleri de dipnotlarda belirtilmiş, kopukluktan dolayı yeni bir şiire geçilmiş ise bu da ayrı bir şiir olarak belirtilmiştir.

Nazirelerin çoğunun başlığı bulunmakla beraber başlığı bulunmayan nazireler de mevcuttur. Mecmuanın en önemli tarafı gazellerin başlıklarında şairler hakkında verilen bilgilerdir. Bazen bir veya birkaç cümleyle, şairlerin

doğum ve ölüm yerlerine, hayatta olup olmadıklarına, mesleklerine, şöhretlerine, eserlerine, şiirdeki yeteneklerine ve şiirlerinin hususiyetlerine dair kısa bilgilerin verildiği başlıklar, mecmuaya bir çeşit tezkire hüviyeti kazandırmaktadır.

Mecmuanın derleyenine ya da adına dair bir bilgi bulunmadığı gibi başlıklarda verilen mâlumatın eseri derleyene ait olup olmadığı da belirsizdir.

115 şairin 271 şiirinin bulunduğu mecmuada toplam 46 şiir zemin (1, 6, 8, 11, 14, 17, 19, 21, 23, 26, 28, 30, 31, 35, 37, 40, 43, 45, 47, 53, 58, 63, 73, 96, 101, 108, 142, 147, 150, 152, 183, 190, 194, 197, 201, 221, 223, 226, 232, 237, 240, 242, 244, 247, 259 ve 270. gazeller), 225 şiir de naziredir. Divanı yayınlanan şairlerden en çok şiir 15 gazelle Zātî'ye; divanı yayınlanmayanlardan ise 9 şiirle en çok şiir Sebzî'ye aittir.

Muhtevastaki şairlerin yeniliği ve yapısı bakımından Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inin bir nüshası olamaz. Yazmada, 1582'de öldüğü bilinen Yahyâ Beg'den “Merhûm” diye bahsedilmesi tertip tarihi 1524 olan *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'den farklı bir eser olduğunu ispatlıyor.

Düzen ve üslûp bakımından *Pervâne Beg Mecmû'ası*'na çok benzemekle birlikte hacimce daha küçük olmasına rağmen adı geçen eserde bulunmayan şiirleri ihtiva etmesi, başlıklarda verilen bilgilerin ve üslûbun birbiriyle uyuşmaması ve 1560 yılında derlenen *Pervâne Beg Mecmû'ası*'na göre daha geç dönemdeki şairleri ihtiva etmesi, Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa 1031 numarada kayıtlı bu yazmanın müstakil bir nazire mecmuası olduğunu ortaya koymaktadır.¹

¹ ZÜLFE, Ö. : “Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası”: *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*: 4. C 18. S., Yaz 2011, 152- 153. s.

Ayrıca mecmuada yer alan Bâkî, Necâtî Bey gibi birçok şairin divanlarında yer almayana şiirleri mevcuttur. Bu şiirler çalışmanın metin kısmındaki dipnotlarda belirtilmiştir.

1.2. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada 128 şair bulunmaktadır. Bu şairlerden Âhî Çelebî, Aḥmed Pāşā, Bâkî, Başirî, Ca‘fer Çelebî, Cem Sultān, Emrî Çelebî, Fiğānî, Ḥayālî Beg, Ḥayretî, Helākî, İshāq Çelebî, Kemāl Pāşāzāde, Me‘ālî, Mesîḥî, Necâtî Beg, Nizāmî, Revānî, Sehî Beg, Sultān Süleymān, Şem‘î Dede, Yahyā Beg, Zātî gibi şairlerin divanları üzerinde çalışma yapılmıştır. Mecmuada yer alan şairler şu şekilde sıralamak mümkündür:

ŞÂİR	METİNDEKİ ŞİİR SAYISI	GAZEL NUMARALARI
‘Adlî	1	251.
‘Amrî	1	152.
‘Arifî	2	4, 131.
‘Atā Çelebi	5	52, 56, 107, 132, 141.
‘Atā Kağı	1	32.
‘Atāyî	1	150.
‘İlmî	1	24.
‘İşkî	1	98.
Aḥmed Paşa	7	40, 155, 158, 194, 219, 242, 252.
Âhî	3	6, 41, 92.
Bahārî	3	79, 91, 186.
Bâkî	6	34, 51, 100, 103, 200, 257.
Başirî	1	129.

Belîgî	1	49.
Bî-kesî	1	29.
Câhî	1	268.
Cem Sultân	1	8.
Dem'î	1	215.
Dervîş	1	64.
Emrî	2	233, 245.
Enverî	4	210, 213, 247, 263.
Ezherî	1	28.
Fakîrî	2	20, 75.
Faşîhî	1	165.
Ferruhî	1	163.
Fevrî	3	122, 232, 267.
Figânî	2	76, 179.
Firâkî	1	109.
Firdevsî	1	151.
Hamdî	1	118.
Harîmî	1	115.
Hasan	1	237.
Hayderî	1	138.
Hayretî	8	74, 77, 145, 189, 190, 214, 217, 243.
Hızrî	1	222.
Gülâbî	1	2.
Hâfız	1	96.
Hâtîfî	1	229.
Hâverî	1	227.
Hayâlî	11	26, 33, 36, 48, 85, 104, 166, 193, 205, 206, 230.
Hecrî	1	72.
Helâkî	6	5, 125, 153, 207, 225, 238.
Hilâlî	1	114.
Hişâlî	1	63.
Huffî	2	71, 143.
İbrahim Paşa	1	262.
İşhâk Çelebi	7	31, 38, 54, 80, 93, 218, 254.

Kāmī	1	255.
Kāşım	1	25.
Kemālī	1	260.
Kıvāmī	1	130.
Kıyāsī	1	191.
Lāmi'ī	6	116, 174, 181, 223, 265, 271.
Le'ālī	1	176.
Mātemī	1	178.
Mecdī	1	149.
Mesihī	5	147, 148, 169, 216, 239.
Meylī	2	167, 172.
Mihri	1	46.
Mu'idi	1	170.
Mu'ini	1	234.
Mübini	1	154.
Muhibbi	4	47, 140, 175, 192.
Naşibi	1	135.
Nazmī Çelebi	6	57, 61, 86, 187, 246, 256.
Necātī	12	9, 11, 14, 17, 45, 59, 108, 110, 159, 183, 221, 249, 259.
Ni'metī	1	133.
Nişānī	1	106.
Pertevī	1	248.
Rāhī	1	90.
Rahimī	1	261.
Rahmī	2	70, 171.
Rāyī	1	134.
Remzī	1	67.
Resmī	3	137, 156, 157.
Resulī	1	65.
Revānī	5	81, 87, 161, 173, 253.
Rūhī	1	180.
Sā'atī	1	38.
Sa'yi	1	121.

Şabāyī	1	119.
Şābirī	4	124, 146, 198, 211.
Şabūhī	1	184.
Şafī	2	53, 58.
Şahidī	1	220.
Sākī	1	164.
Tālī'ī	2	13, 55.
Talibī	1	195.
Şāmī Çelebi	1	126.
Şānī	1	258.
Sebzī	9	39, 42, 50, 69, 105, 117, 204, 208, 231.
Şefi'ī	1	199.
Sehī	1	139.
Şem'ī	5	43, 111, 113, 203, 266.
Şemsi	2	182, 236.
Sevdāyī	1	66.
Şevķī	1	168.
Seyfi	1	18.
Şeyhī	2	73, 101.
Şeyhoğlı	1	19.
Sinānī	5	16, 82, 89, 99, 188,
Şirāzī	1	21.
Şubhī	3	7, 62, 269.
Şübütī	1	15.
Sücūdī	1	120.
Sürūrī	2	228, 270.
Süvārī	1	27.
Sūzī	1	127.
Tāci-Zāde Ca'fer Çelebi	4	1, 144, 196, 250.
Uşulī	4	44, 97, 123, 162.
Vechī	1	35.
Vişālī	3	60, 67, 160.
Yahya Beg	3	84, 95, 241.
Zātī	15	3, 10, 12, 22, 30, 37, 102, 144, 185, 201, 202, 209, 224, 226, 244.
Zihni	1	128.
'Adlī	1	251.

'Amrî	1	152.
'Ārifî	2	4, 131.
'Atā Çelebi	5	52, 56, 107, 132, 141.
'Atā Kadı	1	32.
'Atāyî	1	150.
'İlmî	1	24.
'İşkî	1	98.
Ahmed Paşa	7	40, 155, 158, 194, 219, 242, 252.
Āhî	3	6, 41, 92.
Bahārî	3	79, 91, 186.
Bākî	6	34, 51, 100, 103, 200, 257.
Başîrî	1	129.

1.3. Vezin

Elde edilen şiirlerde aruzun birinci ve ikinci dairesinden vezin kullanılmıştır. Bunlardan sıklık bakımından ilk sırayı *Remel*, ikinci sırayı *Hezec* bahrinin aldığı görülmektedir. En çok kullanılan vezinler *Remel-i müsemmen-i mahzûf* (Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün) ve *Hezec-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf* (Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün) 'dur.

Kullanılan bahir ve kalıplar şunlardır:

Birinci Daire (Dâ'ire-i mu'telife)

Remel [Koşma]:

Remel-i müsemmen-i mahzûf:

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün:

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr:

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün:

+ + - - (- + - -) / + + - - / + + - - / + + -

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün: 11 kez.

- + - - / - + - - / - + -

Hezec [Türkü]:

Hezec-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf:

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün:

- - + / + - - + / + - - + / + - -

Hezec-i müseddes-i mahzûf:

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün:

+ - - - / + - - - / + - -

Hezec-i müsemmen-i sâlim:

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün:

+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

İkinci Daire (Dâ'ire-i muhtelif):

Muzârî [Benzer]:

Muzârî'-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf:

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün:

- - + / - + - + / + - - + / - + -

Müctes [Kopuk]:

Müctes-i müsemmen-i mahbûn-ı mahzûf:

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün:

+ - - - / + + - - / + - - - / + + -

Üçüncü Daire (Dâ'ire-i mütenevvi'a):

Seri'

Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün:

- + +- / - + +- / - + -

Dördüncü Daire (Dâ'ire-i müttefika):

Mütekârib [Yakın]:

Fe'ülün. fe'ülün fe'ülün fe'ülün:

+ - - / + - - / + - - / + - -

1.4. Kafiye ve Redif

Toplam 111 şiirde yalnızca kafiye kullanılmıştır. Bunun dışında kalan şiirlerde kafiye ve redif birlikte kullanılmaktadır.

TENKİTLİ METİN

I¹

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül ğam-kīn gözüm nem-kīn yaşum kana boyanıkdur
'Aceb olmaz budur ħāli anuñ her kim ki 'āşıkdur
2. Saña boynın eger gerçi benefşe-vār yüz biñ vār
Hezār aḥsente ol māhuñ yüzi ağ alnı açıkdur
3. Delürdüm derd-i 'ışkuñdan şaçuñ zencīrine taqdur
Ḥabībüm kimsenüñ ḥaqqın koma boynuñda yazıkdur
4. Ya zāhirde ya bātında seni görmek ümidine
Uyur dün ğun kara bahtum iki çeşmüm uyanıkdur
5. Turursa serv-i bālādur otursa verd-i ra'nādur
Güzel oldur ki turduğı oturduğı yaraşıkdur
6. Uçurmuşdur senüñ gbinüñ ey bülbül hezārın ol
Gül-i ra'nāya aldanma iki yüzlü münāfıkdur
7. Seherden ğun gibi dilber n'ola 'arz-ı cemāl etse
Ki Ca'fer şubḥ-veş anuñ reh-i 'ışkında şādıkdur

1.1²

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gören dēr lā'l-i dildārı şeker ya şehd-i fāyıkdur
Şeker kıanda vü ol kıanda aña nisbet ne lāyıkdur

1. S.1: 166^a. Tācī-Zāde Ca'fer Çelebi: *Dīvān*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *The life and Works of Tācī-zāde Ca'fer Çelebi, with a critical edition of his dīvān*: 229.s. / G.

34.

Nev'-i diğer merhūm ve mağfūr Tācizāde Ca'fer Çelebi goft.

1^a göñül: dilüm.

2^b yüzi: yüzüñ.

3^a -ine taqdur: ḥaqqumdur.

4^a ümidine: ümidī-y-le.

4^b iki çeşmüm: gözüm dāyim.

6^a Uçurmuşdur senüñ gbinüñ ey bülbül hezārın ol: Senüñ gbinüñ ey bülbül uçurmuşdur hezārın ol.

2. S.1: 166^a.

Nazīre-i Gülābī.

1^a Metinde: görenler olarak geçmektedir. Aslında yazıldığı gibi olmalıdır.

2. Geçer ‘aşıklar ı tırmar girüp yanına dildāruñ
Tayanmañ hañçer-i yāre iki yüzlü münāfıkdur
3. Maħabbet sebze-zārında gören bu çeşm-i pür-hūnum
Açılmış bād-ı şevkıla şanur iki şakāyıkdur
4. Ğarībem saña dil vërdüm nigārā hem-nişānim yoķ
Ğarībūñ gönlüni yıķma bu yād illerde yazuķdur
5. Helāk ëtdüñ **Gülābī**yi ‘itāb u nāz u cevruñle
Behey yolında öldüğüm seven ölsün mi yazıķdur

1.2³

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül cān ile bir māh-ı hilāl-ebrūya ‘āşıkdur
Ki şehir içinde ol māhuñ yüzi ağ alnı açıkdur
2. Qabül oldu du‘āsı ey dil açuķ buldum [der-i] kaşrın
Hudādan vuşlatın iste ki gök қаpusı açıkdur
3. Felek bir reng edüben tutdı hürşidi küsüf ëtdi
Cemāl-i pākūñ ile anı bir tutmuş ne lāyıkdur
4. Ne maṭla‘ kim dësem şevķ-i cemālūñle gelür rüşen
Gören şanur teşevvuķdan aħādīs-i Meşarıkdur
5. Dönüp tölāba ey gül-ruħ döner başı aķar yaşı
Cemālūñ bağına **Zātī**-şıfat her kim ki ‘āşıkdur

1.3⁴

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ruħuñ şevkıyla bağrum lāle-veş her demde yanıkdur
Anuñ-çün gözlerüm yaşı benüm қana boyanıkdur

3. S.1: 166^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 463. s. / G. 463.
Nażire-i Zātī.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)
2^a du‘āsı: du‘āñ.
3^a zeng edüben: zengī ile.
3^b tutmuş: tutmaķ.
4^a cemālūñle gelür: cemāl ile düşer.

4. S.1: 166^b.
Nażire-i ‘Ārifī.

2. ‘Aceb midür nazār ehli ölüp ger t̄ac-dār olsa
Şu kim nergis gibi kūyuñda her gece uyanıkdur
3. Sa‘adet şubhı haqqı-y-çün ki buldı dil eşigüñde
Ka puñdan anı redd étme ki ol yoluñda şadıkdur
4. Mücerred ol ‘alāyıkdan k’eresin zevk-ı tevḥīde
Ne bilsün vaḥdetüñ zevkın şu kim ehl-i ‘alāyıkdur
5. Dehānyla miyāni vaşfın eden ‘Ārifī yārüñ
Be-gāyet ḥurde-bīn ü nükte-gü ehl-i deķāyıkdur

1.4⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şu kim ‘unvān-ı ḥüsn ile bugün ‘ālemde fāyıkdur
Şeh-i mülk-i melāḥatdūr dēsem her veche lāyıkdur
2. Eger ḥūr u perīdür ḥıdmetüñde ey şeh-i ‘ālem
Hemān bir ben degülem kul olan cümle ḥalāyıkdur
3. Dilā kaṭ‘ eyle ümmīd-i ḥalāşı bend-i zülfinden
Ki ḥall olmaz anuñ hīç ‘uķdesi gāyet tolaşıkdur
4. Taķıluḡ yanına ger sağlu şollu ḥançer ü tīgı
N’ola keskinlik eylerse ḥayāsuz yüzi açıkdur
5. **Helākī** ḥāk-i rāhı olmağa terk-i dil ü cān ét
Seni yoldan alıķoyan bilürsin bu ‘avāyıkdur

II⁶

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Oķlaruñ cān almağa tīgüñle yoldaş oldılar
Sīnelerde kan yalaşdılar ķarındaş oldılar
2. Bir ayakda iki ‘ālem mülkini seyrān eder
Sağar u bādeyle anlar kim ayakdaş oldılar

5. S.1: 166^b. *Helākī Dīvān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 82. s. / G. 42.
Nazīre-i Helākī.

6. S.1: 166^b. *Ābī Dīvān*: [hzl.:] Necati Sungur: 96. s. / G. 22.
Nev‘-i diđer merḥüm ve mađfūr Edirneli Āhī Çelebi goft.
1^a almağa: almada.

3. Şol kadar taşvîr éderler dilde naşş-ı hüsnüñi
Şimdi şâ'irler kodılar şî'ri naşşkâş oldılar
4. La'l ü yâķüt ol lebi mercâna nisbet étdiler
Kimisi deryâya düşüp kimisi taş oldılar
5. Başlar çıķmış-durur bağrında Āhî şöyle kim
Niceler varup bu derd ile kıızıl bāş oldılar

2.1⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Gözlerüñ kan içmege tîguñla yoldaş oldılar
Sînelerde kan yalaşdılar qarındaş oldılar
2. Şimdiki üstâdlar her beyte kuşlar kondurur
Şan'atı arturdılar nazm ehli naşşkâş oldılar
3. Kana boyandı yürek toğrandı bağrum terk terk
Cân ü dil bu derd-ile varup kıızıl bāş oldılar
4. Dilde rāz-ı 'işkuñı fāş étdi derd-i eşk-ile
Tuyulup göñlüm gözüm 'älemlere fāş oldılar
5. Āşinālık ister-iseñ zindegāñi Şubhîyā
Şimdi maħbübü zamānuñ rind ü kallāş oldılar

III⁸

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - - -

1. Olalı sen perî 'ālemde meşhūr
Gören dédi melek misin yaħud ħūr

3^a naşş-ı hüsnüñi: yārüñ naşşını.

4^a yâķüt ol lebi mercâna: mercân lebi-i cânâne.

4^b düşüp: düşdi.

5^a bağrında: bağrumda.

5^b Niceler varup bu derd ile: Nice ol derd ile varup.

7. S.1: 167^a.

Nazîre-i merħüm ve mađfūr Şubhî Ĥalife goft.

8. S.1: 167^a. *Cem Sultan Türkçe Divan*: [hzl.:] İ. Halil Ersoylu: 79. s. / G. 67.

Nev'-i diđer merħüm ve mađfūr Cem Sultān fermāyed.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

1^b metinde: ħūr.

2. Kamer alnuñ güneş ruhsāruñ üzre
Görenler dēdi kim nūru'n-'alā nūr
3. 'İmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḥarāb olalıdan olmadı ma'mūr
4. Dēmidür dilberā raḥm eyle cāna
Ki kaşđ éder hemīş'ol çeşm-i maḥmūr
5. Eyā sultān-ı 'ālem Cem kuluñı
Ayāguñ toprağından eyleme dūr

3.1⁹

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Dem-ā-dem maṭla'-ı şı'rim eyā ḥūr
Olur Ka'be yüzüñle Beyt-i Ma'mūr
2. Cihānuñ cānısın ey gevher-i pāk
Şaḳın degme ḥasīse olma me'mūr
3. Çerāguñ vėrmesin her bezme şu'le
Yañāguñ olmasun her şaḥşa manzūr
4. Anunçün Ka'be rāciḥdür güneşden
Güneş her-cāyī oldı Ka'be mestūr
5. Şarāb-ı nāb ile didār-ı sākī
Zihī devlet zihī nūru'n-'alā nūr
6. Maḥabbet āteşine yaḳ vücūduñ
Necātī müdde'ī gözine kül ur

3^a bu: ki.

4 Gözüñ yādına mey nūş étdi nergis

Anuñ'çün oldı çeşmüñ gibi maḥmūr

9. S.1: 167^b. *Necātī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 214. s. / G. 113.

Naẓīre-i Necātī Beg.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

3^a her: bir.

3^b metinde: ṭuḥfe manzūr.

4^b Güneş her-cāyī oldı: Kim ol her-cāyī-dürür.

3.2¹⁰

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Eger merdümlük édüp bir gün ey hür
Başarsañ çeşmüme nūru'n-'alā nūr
2. Bir iş aşdum ki cān vèrmekde cānā
Hasedden kendüzini aşdı Manşūr
3. Dirīgā bu ten-i zerd ü nizārum
Urup taşlarla Çīn étđi fağfūr
4. Yıķaldan göñlümi Mi'mār-zāde
Olur eş'ārumuñ her beyti ma'mūr
5. Niye inler gör ānuñ nabzını tut
Ṭabībā Zātī'nüñ mānend-i ṭanbūr

IV¹¹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Gerçi güzeller ipini zülfüñ uzatdılar
Ḥaķķā ki boylarınca yazuķlara batdılar
2. Yāruñ ayāğı tozına beñzer dèyu bu gün
Bāzār içinde 'anberi Allāh ki şatdılar
3. Bezm-i belāda bir kişi hüş-yār kalmadı
Cām-ı mey-i maḥabbete sākī ne katdılar
4. Ḳaddüñ katında ṭurmağa yaraşmadı dèyü
Servüñ alup elini yabanlara atdılar
5. 'İyd-ı vişālüñ istedügi-y-çün Necātī'yi
Güzeller üşe geldiler öget ṭonatdılar

¹⁰. S.1: 167^b. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 456. s. / G. 456.
Naẓīre-i Zātī.

^{3 a} ben ten ü: bu ten-i.

¹¹. S.1: 167^b. *Necātī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 200. s. / G. 90.
Nev'-i diğér merhūm ve mağfūr Necātī Beg fermāyed Raḥmetullāh.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

^{2 b} metinde: 'anberīn.

4.1¹²

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kirpüklerüñ ki oqını yüz cāna şatdılar
Biñ cāna geçecek oqı yabana atdılar
2. Müjgānuñ etdi oqçılarıñ kāmetin kemān
Ebrūlarıñ kemān-gere tāt'n oqın atdılar
3. Bir kimse bilmez oqlarıñuñ kande olduğın
Bu şehr-i dilde geldiler ey şāh batdılar
4. Bir kaç 'aziz Mışr-ı melāhatde Yūsufı
Beñzer cemāl-i yāre dēyü vay ki şatdılar
5. 'Işk odı içre Zātīyi yalñ görüp bu gün
Dilberler üşe geldiler öget tonatdılar

4.2¹³

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. İzüñ tozın egerçi ki biñ cāna şatdılar
Haqqā ki boylarınca yazuqlara batdılar
2. Baş egmedügi-çün kadd-i dil cūyuña bugün
Serv-i sehīyi bāğda hayli şuşatdılar
3. Cānā bahāne ister imiş cenge kaşlarıñ
'Aşıklarıñ görünce hemān def'i çatdılar
4. Tābūtını cefāñıla hatm etmeyenlerüñ
Allāhuekber üşdiler anı tonatdılar
5. Bī-çāre Tālī'i seni nāzük-püserler āh
Cevr ü cefāyıla haberüñ yok kocatdılar

¹². S.1: 168^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 152. s. / G. 152.
Nazīre-i Zātī.

1^a oqını: bir oqı.

2^b kemān-gere: kemāncıya.

¹³. S.1: 168^a.

Nazīre-i Tālī'i Çelebi.

V¹⁴.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kaddi hırāmı rūḥ-ı revāndan ḥaber vērür
Şīrīn kelāmi çeşme-i cāndan ḥaber vērür
2. Ne gördi ne eşitdi lebüñ gibi bir güher
Gönlüm gözüm ki baḥr ile kāndan ḥaber vērür
3. Dêrler ki cānı ḥoḳḳaya ḳoymıḡ o bir ṭabīb
Yārüñ dehān u lebleri andan ḥaber vērür
4. 'Işḳuñ ne deñlü şaḳlasam ol deñlü fāş olur
Nālem bu dem ki zār-ı nihāndan ḥaber vērür
5. Bülbül gibi çemende Necātī ḥurūş édüp
Sen serv-ḳadd ü ḡonce-dehāndan ḥaber vērür

5.1¹⁵

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Gerçi şurāḥī çeşme-i cāndan ḥaber vērür
Ammā piyāle rūḥ-ı revāndan ḥaber vērür
2. Her ḳaṭresi bu cür'a-i rind-i belā-keşüñ
Biñ cām-ı çeşm şāḥ-ı cihāndan ḥaber vērür
3. Cānā ḥadīs-i la'l-i lebüñ ehl-i dillere
Zevḳ u şafā vü ḥūr u cināndan ḥaber vērür
4. Dilde ne deñlü şaḳlarısam rāz-ı 'ışḳuñı
Ḥaṭṭuñ gelür de rāz-ı nihāndan ḥaber vērür
5. Diñle Sübütī sen daḥı 'ışḳuñ peyāmını
Şimdi bu ḳaldı eski zamāndan ḥaber vērür

¹⁴. S.1: 168^a. *Necātī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 240. s. / G. 154.
Nev'-i diġer merḥūm ve maġfūr Sulṭānū'ş-Şu'arā olan Necātī Beg.
(Bu şiir divanda on beyittir.)

1^b şīrīn: ṭatlu.

4^b bu dem: budur.

4^b zār: rāz.

5^a Necātī: dil ü cān.

¹⁵. S.1: 168^b.

Naẓīre-i Şübütī.

5.2¹⁶

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Qaddūn nihāli serv-i revāndan haber vērür
Haṭṭuñ hayāli gülşen-i cāndan haber vērür
2. Mey-gün lebini debredicek bezme cān yağar
Güyā Mesih rūḥ-ı revāndan haber vērür
3. Hecrūñ 'aceb mi āteş-i sūzānı yandırur
Vaşluñ na'imi zevk-ı cināndan haber vērür
4. Hüsnuñ kitābı şerḥ ola mı kıl ü kāl ile
Her ḥarfi nice lafz u me'āndan haber vērür
5. Bir vechile **Sinānī** ruḥuñ vaşfın étدی kim
Her nüktesi bedī' ü beyāndan haber vērür

VI¹⁷

Mef'ülü fā'ilätün mef'ülü fā'ilätün

Muzāri' -- + / - + - - / - - + / - + - -

1. Çekdüççe kara saçlar kulac kulac sünerler
Ol iki ejdehālar bir gün baña şunarlar
2. Meyl étse la'l-i yāre cān u gönül baña ne
Bir iki çiblağ abdāl od bulıcağ çönerler
3. Dek tır yerüñde epsem ḥaddūn bil ey şanevber
Dik gelme ḥadd-i yāre bir gün seni yonarlar
4. Ol zerḳ-pişe şöfi şeyḥ oldı mı şanursın
Yanına düşdi ise bir iki üç bön erler
5. Ol ḥüsn āteşinüñ şevki ile tıtuşursam
Āy ü güneş felekler hep üstüme dönerler

¹⁶ S.1: 168^b.

Nazīre-i Sinān Ḥalīfe.

¹⁷ S.1: 169^a. *Necātī Beg Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 201-202. s. / G. 92.

Nev'-i diğeri Sultānū'ş-Şu'arā olan merḥūm Necātī Beg fermāyed.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

2^a la'l: ḥadd.

2^b bulıcağ: buldılar.

4^b düşdi ise: düşmek ile.

6. Añmıŝsın eski ħūyuñ olmıŝsın ėle rüsvay
Neyki yine Necātī yeñi yeñi hūnerler

6.1¹⁸

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün
Muzāri' - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Ferhād ü Qays ü Vāmıķ şanma beni üzerler
Kendülerini bilmez bir iki üç bön erler
2. Ėy nāme qadd-i yāre zinhār dil uzatma
Hey qara günli miskīn ŝāqın seni yonarlar
3. Bir birine güzeller ħaddini 'arz ederler
Yārān biri birine gūyā ki gül ŝunarlar
4. La'l-i lebinde ħaṭṭın 'ayb ėtmesün kimesne
Ṭatlu görince lā-büdd zenbüreler qonarlar
5. Mektüb gönderelüm dešek nigāre Seyfī
Ser-cümleten ħammāme üstümüze qonarlar

VII¹⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cān senüñ ħüsñüñ çerāğıdur yüzüñ pür-nürdur
Kim ānuñ qatında ayuñ şu'lesi deycürdur
2. Leblerüñ qurbında ħaqqā bir ħalāvet bulmıŝam
Kim anuñ lezzetlerinden şehd ü şekker dürdur
3. Her kim ol nāzük dilüñden eşidür o kelāmı
Kendüsi Mūsā Kelīm'dür kelīmdür ṭurduğı bir Ṭürdur
4. 'Iŝkıñuñ dārında zülfüñ bendlerinden aŝılup
Yalıñuz Ḥallācı ŝanmañ her gönül Mañŝürdur
5. Qanqı ŝōfī kim elinden içmezem dërse ŝarāb
Sözlerine baqma anuñ gözleri mañmürdur

6^a ħūyuñ: pīŝeñ.

18. S.1: 169^a.
Naẓīre-i Seyfī.

19. S.1: 169^a.
Nev'-i dīger.
[ŝeyḫoğlı]

6. Gerçi Şeyhoğluna degmez seni medh etmek veli
Neylesün bî-çâre çün kim luţfuña mağrurdur

7.1²⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cennetü'l-Me'vâda ol dilber şanasın hürdur
Anuñçün küyinuñ her güşesi pür-nürdur
2. Tañ degül gamzeñ baña her lahza hançer çekdügi
Merdüm-i sermest olan her neylerse ma'zürdur
3. Sür raķib-i dīvi küyuñdan nigārā tūrmasun
Çünki ey meh Ravzadan bildüñ girārī türdur
4. Bir şanemdür kim leb-i la'linde hālin dēr gören
Şanki konmuş şehd ü şirīn üstine zenbürdur
5. Çün hayāli sendedür ey dil ne gam ol dilberün
Şāh-mesken tutduğı vīrāneler ma'mürdur
6. Bu Faķirī dil vèrelden sen büt-i mekkāreye
'Işkuñıla fāş oldı 'āleme meşhürdur

VIII²¹

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Ditrer yüregüm şol güzelün üstüne dir dir
Urunca aķar gözlerimün yaşları sir sir
2. Destinde vü alında lebünde yañağında
Tıyunca öperdüm ele girseydi yer yer
3. Yüz yüze urup yatur iken 'aşık u ma'sūk
Ëy bād-ı şabā açma şaķın kâpüyı çır çır
4. Sevdüğünü terk eyleye mi 'aşık-ı şādık
Ger gökden anuñ başına taşlar yağa fır fır

²⁰ S.1: 169^b.
Nazīre-i Dānişmend fıkrāsından Faķirī.
3^b tūr: dūr olmalı.

²¹ S.1: 169^b.
Nev'-i diğer merhūm ve mağfūr men lâ Şirāzī goft.

5. **Şirāzī** sözündür yine yāķūt-ı müferrih
Söz ehlini şād eyleyelüm gel berū bir bir

8.2²²

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Āhum saña 'arz eyleyüp aĥvālümü bir bir
Keşf eyledi esrārum aķup göz yaşı sır sır
2. Aķar şu gibi çarĥuma toķunduñ oluķdem
Başum n'ola dönerse degirmen gibi pır pır
3. Güyendeler ol sözi iñildümden uğurlar
Emr eyler iseñ ırladayım anları bir bir
4. Görenler anı mihr-i cihān-tāb şanurlar
Ditrer bu sipihrüñ yüregi üstine dir dir
5. **Zātī** kuluñuñ göñline toķunma göñüldeñ
Taş atma begum şışeci dükkānına fır fır

IX²³

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'İşveyle alan göñlümi şol ĥür u cināndur
Bir bülbüli çok ruĥları gül ġonce-dehāndur
2. Şekker-lebine nice fedā olmaya diller
Bezm içre çü güyālīg eden tütī-i cāndur
3. Meşşāta el uzatmaġa iver şaçuña āh
Zinhār aña aldanma şaķın 'ömre ziyāndur
4. Çeng oldu ķadüm çünki o servüñ hevesinden
Ney gibi anuñ-çün işümüz āh u figāndur
5. Bezm içre senüñ Zühre tütup ĥüsünüñe āheng
Raķşa girüben āy u güneş nür-feşāndur

²² S.1: 170^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 235. s. / G. 235.
Nażire-i Zātī.

²³ S.1: 170^a.
Nev'-i diġer merĥüm ve maġfūr Necātī Beg.
(Basılmış olan divanda bu şiir yer almamaktadır.)

9.1²⁴

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Esrār-ı maḥabbet ki dil ü cānda nihāndur
Zāhirde bu ḥayrānluğumuz aña nişāndur
2. Biñ yılda beyān olmaya dil derdini dërsem
Ḥālüm saña ey mäh güneş gibi 'ayāndur
3. Kūyın koyuban gülşen-i Cennet dilemez dil
Ey ḥür-i liķā o baña gülzār-ı Cināndur
4. Kaşd eyler imiş ğamzelerüñ cānuma her dem
Cān üzre ne emr eyler-ise ḥükmi revāndur
5. Dërlerse saña 'İlmī degül 'āşık-ı şādık
Vallāh u billāh u tallāh yalāndur

9.2²⁵

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Cān bāğına ḳaddüñ şanemā serv-i revāndur
Dil kişverine ğamzelerüñ āfet-i cāndur
2. Ḥaṭṭuñla ḳadüñ yādına mihrāb ḳaşuñda
Virdüm dün ü gün sūre-i Nūr-ıla Duḥāndur
3. Yaşum gibi ḥün oldı revān serv-i revānuñ (?)
Bildüm anı kim şu gibi 'ömrüm güzerāndur
4. Ebrūña nigāh eyledüğüm şevḳ-ı lebüñden
'İyd ayına cām-ı mey içenler nigerāndur
5. **Ḳāşım** seni derd ü ğam-ı 'ışkıyla ḳılan pīr
Bir serv-ḳad ü lāle-ḥad ü tāze civāndur

²⁴. S.1: 170^a.
Nazīre.
[İlmī]

²⁵. S.1: 170^b.
Nazīre.
[Ḳāşım]

X²⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. 'Āşıkam dīvāne bend êtsün baña zencîrler
Lā-cerem zencîr ile zîver bulurlar şîrler
2. Yağdılar nār-ı melāmetle fetîlin dāğumuñ
Bir çerāğ êdindiler ben nā-murādı pîrler
3. Yā meger kāfir gözüñ ĩmāna gelmiş zeyn olup
Almış eṭrāfın müjeñ 'uryān êdüp şemşîrler
4. 'Ārižuñda Çîn gülistānı yüzüñ miskîn gazāl
Yā kaşuñ atmış aña müjgānlaruñdan tîrler
5. Fürkat öldürdi **Ḥayālî** bendeñi luṭf êt yetiş
Sen mürüvvet kānına lāyık mıdur te'hîrler

10.1²⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Zaḥm-ı tîğüñdan dönersem boynuma şemşîrler
Sînemi döndürmezem yüz biñ urursañ tîrler
2. Derd-i 'ışkuñdan delürdüm rāy-ı zencîr eyleme
Boynuma zülfüñ yeter lāzım degül zencîrler
3. Āferîn müy-ı miyānuñ naқşınuñ taḥrîrine
Kıl kalemle Mānî-i Çîn êdemez taḥrîrler
4. Gördiler bu vech-ile yārüñ muşavver naқşını
Yapışup dīvāra geçdi kendüden taşvîrler
5. Fikre varursa **Süvārî** ğam degül az görme kim
Yaraşur müşğîn şaçuñ rāyında çok tedbîrler

²⁶. S.1: 170^b. *Hayālî Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 152-153. s. / G. 61.
Nev'-i dîger.

[Ḥayālî]

1^a baña: beni.

4^a 'ārižuñda: 'ārižuñdur.

²⁷. S.1: 170^b.

Naẓîre-i Süvārî.

XI²⁸

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Èy büt-i Çin ü Hıtā Kā'be senün rūyuñdur
Siyeh örtüsi anuñ zülf-i semen-būyuñdur
2. Hālün anda şanma çün hācerü'l-esved'dür
Āb-ı Zemez ki dēnür la'l-i şekker-gūyuñdur
3. Nēce şayd olmaya bu murğ-ı dil èy kebg-i hırām
Hāller dāne āna dām-ı belā müyuñdur
4. Sū-be-sū cū-yı sirişküm aqıdan her demde
Bāğ-ı 'ālemde firāk-ı kıadd-i dil-cūyuñdur
5. Kūy-ı yāre çekinür seyl-i sirişk-ile beden
Çeken èy Ezherī yā hākün yā şūyuñdur

11.1²⁹

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şanemā göñlüm alan kıamet-i dil-cūyuñdur
Naqd-i 'aqlum tağıdan kākül-i hōş būyuñdur
2. Özenürsin der-i meyhāneye èy dil her dem
Çeken ol cānibe yā hākün ü yā şūyuñdur
3. Neçe dīvāneleri bağıladı zencīre şaçuñ
Cümle 'uşşākı kıutan bendle bir müyuñdur
4. Tīg-ı hecrünle şehā kıan dökülürse saña ne
Hün-feşānlıklar eden gamze-i bed-hūyuñdur
5. Kim imiş Bī-kesī dersēñ bugün èy şāh-ı cihān
Mübtelā-yı sitem-i hāk-i reh-i kūyuñdur

²⁸. S.1: 171^a.
Nev'-i diğer merhūm ve mağfūr Mürekkebcı Ezherī.

²⁹. S.1: 171^a.
Nazīre-i Bī-kesī.

XII³⁰

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Fırkat gicesi rüz-ı vişālün ecelidür
Şun ayağı sākī elüme gün gècelidür
2. Biñ derd ü belā-y-ıla yüzüm etdi şeker-reng
Şol şūh-i şeker-leb ki libāsı 'aselidür
3. Mihrüñle zevālüm neye vara dèyü āhir
Çekdi felek èy mäh güneş reml-i 'Alidür
4. 'Aqlum dile cānā be deli dèrse 'aceb mi
Mecnün ile Ferhād-ı belā-keş bedelidür
5. Kapuñda senün bendeñ olaldan güneş èy şāh
Görür göziyle felekün tutar elidür
6. Şanur 'ameli nāsuñ olur mūcib-i cennet
Zāhid tayanur zūhdine ol da 'amelidür
7. Hūrşid-şifat rūşen eden 'ālem-i cānı
Vaşf-ı ruḥ-ı cānān ile Zātī gazelidür

XIII³¹

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Şādī-i vaşl-ı ferāḥdan gam u miḥnet yègdür
Yādlardan baña yārān ile şoḥbet yègdür
2. Devletüm yoğ ise sen cānıla ben şāğ olayın
'Ālemün salṭanatından baña şihḥat yègdür
3. Ölmeyen kesb-i fazīlet edemez 'ışkuñda
Kişi taḥşil-i kemāl ètmege gurbet yègdür

³⁰ S.1: 171^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 157. s. / G. 157.
Nev'-i diğer.

[Zātī]

³¹ S.1: 171^b. *Üsküblü İshāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu – Ali Tanyeri: 162-
163. s. / G 72.

Nev'-i diğer merhūm ve mağfūr İshāk Çelebi.

(Bu şiir divanda sekiz beyittir.)

1^a vaşl-ı: vaşl u.

4. Yég imiş çünki riyā ile ‘amelden niyyet
Hacca varmağdan eşigüñde iķāmet yéğdür
5. Da‘vī-i ‘ışk éderüz kaçmazuz ol kāfirden
‘Āķibet çün ölürüz bāri şehādet yéğdür
6. Ay olur gün yüzini çün göremezsın **İshāk**
Gel göñül vërme o meh-rūya ferāgat yéğdür

13.1³²

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şoħbet el vërmeyicek yār ile fürķāt yegdür
Lebiñ olursa murādātına vuşlat yéğdür
2. Şüretā gerçi ki miħnetle maħabbet birdür
Līk biñ mertebe-i ma‘nīde maħabbet yéğdür
3. Yërde yatmağdan ise derd ü ğamuñla biñ yıl
Bir nefes zıkrüñ-ile dünyede şıħhat yéğdür
4. Tañ degül yüzini göstermez ise aya güne
O mülāzımlara ma‘nīde bu şüret yéğdür
5. Ma‘rifet isteriseñ gel vaţan içre sefer ét
Şanma kim kesb-i kemāl étmege ğurbet yéğdür
6. Ėy ‘Aţā pādişeh-i baħr ü berr olmağdan ise
Kişiyе huşk ü teri birle ķanā‘at yéğdür

13.2³³

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Demeñ Mecnūna ‘ilm-i ‘ışkı tekmīl étđi kāmildür
Benüm yanumda dīvāne ne bilsin ķara cāhildür
2. Anuñçün ħabs éder peykānuñı dil éy kemān-ebrū
Ki ol bir kāfir-i bī-dīn elinden geldi bir dildür

³² S.1: 171^b.

Nazīre-i ‘Aţā Kağı.

³³ S.1: 172^a. *Hayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 123. s. / G. 1.
[Ĥayālī]

1^b dīvāne ne bilsin: ol dīvāne bilmez.

3. Göñül uşlu iseñ ol vālih ü şeydāsı bir hūbuñ
Şu kim dīvānesidür bir perīnūñ rind ü ‘ākıldür
4. Dögünsem n’ola taşlarla bugün ol Yūsuf-ı hūsnūñ
Kefine kim direm kırsa terāzū gibi māyıldür
5. **Hayālī** rūze-i gamdan hilāle döndüğü bu kim
Senūñ ‘ıyduñı görmedi bugün éy māh bir yıldur

13.4³⁴

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül tekml-i fenn-i ‘ışk eden üstād-ı kāmildür
Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür
2. ‘İzār-ı yāre āy ile yanaşdı zūlf-i Hindūsı
Velī ayrılmadı yanından ānuñ bir nice yıldur
3. Şurāhī üştür-i ser-mestdür gerden-firāz olmuş
Lebūñ şevkı-y-ıla cām-ı şarāb-ı nāb kıanzıldür
4. Degül dāğ-ı siyehler nüşhalardur hırz-ı cān için
Nişān-ı darb-ı tıguñ sīnede bend-i hama’ıldür
5. N’ola raħm eylemezse **Bākīyā** aħvāl-i ‘uşşāka
Dil-i sengin-i cānāne raķibe kıatı māyıldür

XIV³⁵

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ol kıyāmet-i güzele gerçi göñül māyil olur
Her demi fürkatinūñ baña anuñ biñ yıl olur
2. Cūşa geldikçe sözinden saçılır dürr ü güher
Ma‘rifet baħri olan kimsene deryā-dil olur
3. Düşmesün vādī-i hicrāna kışı mevt gibi
Hadd ü pāyānı bulunmaz ne ‘aceb menzil olur

4^b terāzū gibi: terāzū-vār.

5^b ‘ıyduñı: ‘ıyd-i cemālūñ.

34. S.1: 172^a. *Bākī Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin Küçük: 114. s. / G. 89.
Nazīre-i Bākī Efendi.

5^b sengin cānāna: sengini cānānuñ.

35. S.1: 172^a.

Nev‘-i diğer merħūm kızāt-ı cinsinden Vechī Efendi goft.

4. Ekmese toħm-ı vefā dilber-i gendüm-günüm
Mezra‘-i sebz-i cihāndan baña ne hāşıl olur
5. Sırr-ı ‘ışkı dēdūñ aġyāra dēdūñ **Vechī**’ye sen
Hey benüm rūħ-ı revānum aña kim kâyil olur

14.1³⁶

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Tāli‘ümde bu göñül her kime kim māyil olur
Göremez bir gün anuñ mäh-ı cemālin yıl olur
2. Rūzigār êtdi belā mevcini çeşmümde ‘ayān
Acılıklar çeker ol kimse ki deryā-dil olur
3. Bu kadar dāne-i encümle bitürmez bir kāh
Hırmen-i sebzi sipihruñ nice bī-hāşıl olur
4. Oğ gibi toġrı varur yā gibi egri éremez
Menzil-i ‘ışkı niġāruñ ne ‘aceb menzil olur
5. Ğayrıya luţf u vefā ola **Hayālī**’ye cefā
Ëy şeh-i mülk-i melāhat buña kim kâyil olur

XV³⁷

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Binā-yı devlet-i hüsne tayanmaz şol ki dānādur
Begüm nice ‘imāretler hārāb olur bu dünyādur
2. Mürekkeb olsa deryālar yazılmaz yaşumuñ vaşfi
Benüm iki gözüm kâbil degüldür şerhā deryādur
3. Hālilüm ni‘metüñ haqqı ġam-ı la‘lün yemek her dem
Eger kim illere müşkil gelürse baña halvādur

³⁶ S.1: 172^b. *Hayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 123-124. s. / G. 2.
Nazire-i Hayālī.

³ b hırmen: mezra‘.

⁴ a varamaz: éremez.

⁵ a luţf: mihr.

³⁷ S.1: 172^b. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: I. C. 257. s. /G. 257.
Nev‘-i diġer merhūm men lā Zātī fermāyed.

¹ b olur: oldı.

3. Piyāle gibi an yuan ererken bezm-i valına
Ser-i zülfine dil vermek ‘acāyib özge sevdādur
4. Güzeller āhiyam dyü inen marūr-ı üsñ olma
Nie āhi ul tmışdır begüm bu özge dnyādur
5. N’ola la’lūñi yād tdükce dilden olsa am zāyil
Dü-‘ālem uşşasını def‘ eden ün cām-ı ahbādur
6. Ne addümdür temennā eylemek bezmin urāhinūñ
ara ol dilber-i ra’nāyı **Sebzī** bir temāādur

XVI⁴⁰

Mef‘ulü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. ıldum belā-yı ‘ıık ile ben mübtelā sefer
Mehürdur ki ‘aıa yā abr ü yā sefer
2. ayretdeyem ki böyle hevā-dār iken saña
ün rdi kūyuña niün eder abā sefer
3. Gitmez apuñdan ol ki göre zülf ü addüñi
‘Arebde olsa māh degüldür revā sefer
4. Ka‘be apuñ oyup ekerüz am beriyyesin
‘Ömre omaz temettu‘i ol bī-afā sefer
5. a‘ eyleyüp ‘alāyıın **Amed** gibi alır
Sevdā-yı zülf-i yār ile müg-i ıā sefer

16.1⁴¹

Mef‘ulü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Drler ki ‘aı olana yā abr u yā sefer
abrum dükendi lāzım olupdur baña sefer
2. ‘Iıuñ müsāfirini inen yama gün gibi
 kible-āh-ı Kā‘be-i masüdümdüñ ā Sefer

⁴⁰. S.1: 173^a. *Amed Paa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 171. s. / G. 74.
Nev‘-i dīer merüm ve mafūr Veliyyüddīn Olı Amed Paa.
3^a aıuñı: addüñi.

⁴¹. S.1: 173^b. *bī Dīvān*: [hzl.:] Necati Sungur: 89. s. / G. 15.
[āhī]

3. Görsem yüzüni gönlüme ölmek gelür hemân
Zîrâ begüm mübârek olur gün toğa sefer
4. Dil bir yaña çeker beni gam bir yaña saña
El-kışşa vâcib oldı baña bir yaña sefer
5. Dil-ber maħallesinden ırâğ étme **Âhi'**yi
Yâzuğ degül mi eyleye bir mübtelâ sefer

16.2⁴²

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dêrdüm bahâr êrişe edem bir yaña Sefer
Oldum belâ-yı 'ışkuña ben mübtelâ Sefer
2. Cânlar gözine vèrmegiçün rüşenâ yeter
Hâk-i cevâhir-i kâdemün tütüyâ Sefer
3. Oturmağıla girmez ele yâr-i nâzenîn
Küy-i nigâra varmağa düşdi baña Sefer
4. Gün toğdı şanmañuz seherî âsumândan
Âfâkı tutdı hüsniyle pür-ziyâ Sefer
5. Rüy-i zemîne çarh-ı leğâfetde gelmedi
Bir sidre boylu sencileyin müntehâ Sefer
6. Bu yol mıdur yoluñda görüp haste vü nizâr
Ben mübtelâña eylemedün merhabâ Sefer
7. **Sebzî** cihânda her kişinün bir murâdı var
Hür u behiştî zâhide yêter baña Sefer

XVII⁴³

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Üşenme ey gönül cânân senüñdür
Çü düşdün derdine dermân senüñdür

4^a saña: beni.

42. S.1: 173^b.

Naẓîre-i Sebzî Çelebi.

43. S.1: 173^b. *Şem'i Divan*: [hzl.:] Murat Ali Karavelioğlu: 66. s. / G. 53.

Nev'-i diğer Vefâ Hazretleri dervişlerinden Şem'idür.

(Gazel divanda yedi beyittir.)

2. Bezenmiş bezm-i cām-ı hüsni elünde
Süre-gör sâkiyâ devrân senüñdür
3. Yüri ey serv-i bostân-ı leṭâfet
Şalın ṭâvus-veş cevân senüñdür
4. Güzellik Mısrı içre hüsni tahtı
Bugün ey Yüsuf-ı Ken‘ân senüñdür
5. Şuşamışları ey Hızr-ı zamâne
Şuvar kim çeşme-i hayvân senüñdür
6. Okın atdı yayın yaşdı Necâtî
Yüri var Şem‘iyâ meydân senüñdür

17.1⁴⁴

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Vêrürseñ cânuñi cânân senüñdür
Düşerseñ derdine dermân senüñdür
2. Başuñ çevgân-ı ‘ışka ṭöp ederseñ
Göñül bu ‘arşa-i meydân senüñdür
3. Çü vîrân eyledüñ mülk-i vücudı
Dilâ ol genc-i bî-pâyân senüñdür
4. Ne hâlet añlaya gülzârdan zâğ
Hemân bülbül gül-i handân senüñdür
5. Semend-i ṭâb‘-ıla geçdi geçenler
Uşulî şimdilik meydân senüñdür

XVIII⁴⁵

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gülşen-i hüsni ü cemâlün ki kış u yaz açılır
Şan cinân bâğı-durur gülleri ṭurmaz açılır

2^a bezm-i cām-ı hüsni: bezm-i hüsni cām.

44. S.1: 174^a. *Uşulî Dîvân*: [hzl.:] Mustafa İsen: 131. s. / G. 29.
Nazîre-i Uşulî Halîfe.

45. S.1: 174^a. *Necâtî Beg Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 252. s. / G. 173.
Nev‘-i diğeri merhûm ve mağfûr Necâtî Beg nûrullâh fermâyed.

1^b Cinân: İrem.

2. Bilmezem nice d yem vaşf-ı dehānuñ haberin
S ylemezsem  l rem söyler isem r z aılur
3. Nadd r kim  derem hüsn-i kit bına naz r
Her varadan nice biñ mes'ele-i n z aılur
4. Girih-i zülfüni  zse dil   c n almağ i n
şayd şeklinde hez r n per-i şeh-b z aılur
5.  y Nec t  bu cih nda aılur ok g l-i ter
Ruħ-ı dilber gibi g l likin iñen az aılur

18.1⁴⁶

Fe'il t n fe'il t n fe'il t n fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Dilber n b g-ı cem li ki kış   yüz aılur
ş n cin n g lşenid r g lleri şurmaz aılur
2. Nie řerħ eyleyelüm günce-deh nuñ haberin
N -geh n n z-ı nih ndan yine bir r z aılur
3. oraram la'ı-i lebin n haberin s ylemege
N -geh n genc-i nih ndan yine bir r z aılur
4. Her aan ki  derem 'işkı hev sında şad 
 hum n perdelerinden nie şeh-n z aılur
5. Ararum hüsn kit bın ki vef  resmi bulam
H  cef  b bıyla mes'ele-i n z aılur
6. Muşhaf-ı h snini g rd g c n oı S re-i N r
Mihri ' şıklara ' lemde bu f l az aılur

3^a nadd r: her aan.

4^a  zse:  zseñ.

46. S.1: 174^b. *Mihri Hatun Div n*: [hzl.:] Mehmet Arslan; 232. s. / G. 34.
[Mihri]

2^a eyleyelüm: eyleyeyin.

2^a deh nuñ: deh nı.

XIX⁴⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Gāhī zülfün misk gāhī 'anber-i sārā şatar
Dişlerün dürr-i 'Aden ki leblerün halvā şatar
2. La'l-i nābūña érem déyü édüp cüş u ħurüş
Dāyimā meyĥānede kendin mey-i ĥamrā şatar
3. Gerçi dilber gösterür 'uşşāka açup yüzini
Gāh olur bir dem düşer 'uşşāka istignā şatar
4. Şi'r-i pür-süzum eger varsa 'Acem iklimine
Vérmege bir ĥarfe kıymet efserin Dārā şatar
5. Bezm-i ġamda éy **Muĥibbī** nāleme āheng için
Kendüzin bāzāra göndermiş anuñçün nā şatar

19.1⁴⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ĥaṭṭ-ı miskinün lebüñde 'anber-i sārā şatar
Ruĥlaruñ mihr ü maĥabbet beñlerün sevdā şatar
2. 'İyd-gehde sen dükān açduñ şulu şeftālüye
Nār-ı ĥasretle yanup 'āşıklara eyvā şatar
3. Dilde peykāñundan ayrılmaz ĥayāli kākülün
Güiyā tıfl-ı Ĥabeşdür Ka'bede ĥurmā şatar

^{47.} S.1: 174^b. *Muĥibbī Divān*: [hzl.:] Coşkun Ak: 227. s. / G. 664.
Nev'-i diġer merĥüm ve maġfür Ġāzī Sulṭān Süleymān Ĥān 'aliyye'r-raĥmete ve'l-
ġufrān.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

1^a gāhī zülfün misk gāhī: ĥaṭṭ-ı la'lün müşk ü zülfün.

1^b leblerün: şirün lebüñ.

2^a la'l-i nābūñe: cām-ı la'line.

2^b ĥamrā: şahbā.

3^a açup yüzünü: yüz biñ dürlü nāz.

3^b 'uşşāka: 'āşık da.

5^b Kendüzin bāzāra göndermiş anuñçün: Nāyı gör bāzāra varmış kendüzin güyā.

^{48.} S.1: 174^b. *Ĥayālī Bey Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 133-134. s. / G. 23.

Nazīre-i Ĥayālī Beg.

(Bu şiir divanda yedi beyittir. Kopmuş sayfalar sebebiyle şiir yazmada yarım kalmış ve bu sebepten bir sonraki şiirde kafiye olarak zā harfine geçilmiştir.)

2^b 'āşıklara: 'āşıklarun.

4. [Çarh-ı gerdün mäh-ı nev na‘li-ile oldu müşteri
Leblerüñ bazar-ı hüsn içre görüp helvâ şatar
5. Rindler vardur harâbât içre bir sāgar meye
Taht-ı Cemşidi girev kor efser-i Dārâ şatar
6. Güşe-i bî-tüşe-i faqr içre bir kemter gedâ
Vaqt olur kim pâdişâh-ı dehre istignâ şatar
7. Yüsuf-ı Mısr-ı belâgatdür **Hayâlî** döstüm
Anuñ için kendüyi kıymetle bî-pervâ şatar]

19.2⁴⁹

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Êy sâkî müdâm olsa lebüñ mey ‘aceb olmaz
Zirâ ki delü kanlu olanda edeb olmaz
2. Rüzî olalı nâr-ı gamuñ rüz-ı ezelde
Dil şem‘ gibi yanmaya êy mäh şeb olmaz
3. Engüşt-i muhannâsını seyr eyle nigâruñ
Êy dil dër iseñ serv dalında ruṭab olmaz
4. Êy gülşen-i hüsnüñ gül-i zîbâsı cihânda
Bir sencileyin lâle-ḥad ü gönçe-leb olmaz
5. Başlar kesilür gelse kaçan la‘lüñe zülfüñ
Mey meclisi bî-fitne vü şür u şegab olmaz
6. A‘mâ olanuñ çünkü olur pîşesi düşmek
Êy şofî riyâ çâhına düşseñ ‘aceb olmaz
7. Mecnûna çıkar silsilesi êy saçı leylâ
‘Âlemde **Belîgî** gibi ‘âlî-neseb olmaz

⁴⁹. S.1: 177^a.
[Belîgî]

19.3⁵⁰

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Nigārā ḥaṭṭ-ı ruḥsāruñ gibi bir murğ-zār olmaz
Görüp ānı gülistān içre var mı murğ zār olmaz
2. Nice bī-ṭālī‘ u baḥtı siyāhem baña mihr édüp
Sitāremde baña yār ol dēsem ol māh yār olmaz
3. Ölince şāhid-i meyden ferāğat eyleme ey dil
Bilürsün bundan özge ‘āşıkā ‘ālemde kār olmaz
4. Olup bī-iḥtiyār ağlarsam incinme kerem eyle
Ḥabībüm ‘āşık-ı rüsvā olanda iḥtiyār olmaz
5. Şu deñlü şerm-sār oldum ben étdügi cefālardan
Vefāsuz olduğına yār hergiz şerm-sār olmaz
6. Şabā gibi seher-ḥīz ol yetiş gülzāra luṭf eyle
Cemālün gülsitānınsuz gül açılmaz bahār olmaz
7. Eyā **Sebzī** nice ğamnāk u maḥzūn olmayam her-dem
Yanında öldüm ol yāruñ baña bir ğam-güsār olmaz

19.4⁵¹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dilā bezm-i cihānda kimse āḥir pāy-dār olmaz
Müdām elden ḳoma ayağı fırsat ber-ḳarār olmaz
2. Şaḳın Mecnūmı şanmañ ehl-i ‘ışkuñ iḥtiyārıdur
Güzel sevmekde zīrā kimseye ḥiç iḥtiyār olmaz
3. Kenār étsem diyen ol gevheri ḳa‘r-ı yem-i ğamdan
Kenāra çıkmasun hergiz ki gevher der-kenār olmaz
4. Ne ḳanlar ağların hecrinde yāruñ derd-i fürḳatden
‘Aceb bir dem mi vardur çeşm-i pür-ḥūn eşk-bār olmaz

⁵⁰. S.1: 177^a.

Nazīre-i Sebzī Ḥalīfe İslāmbolda ehl-i cihet ṭāifesindendür .

⁵¹. S.1: 177^b. *Bākī Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin Küçük: 162. s. / G. 195.

Nazīre-i Bākī Çelebi.

5. Ol āhūyı saña şayd ola şanma iltiyāmından
Öñüñce kaçar ammā Bākīyā āhir şikār olmaz

19.5⁵²

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ruḥ-ı rengīnūñ ēy gül 'arızıdur ihtiyār olmaz
İñen mağrūr-ı ḥüsn olma güzellik ber-ķarār olmaz
2. Güle bülbül egerçi eksik olmaz bāğ-ı 'ālemde
Velī her murğ-ı pervāzı gülistānda hezār olmaz
3. Maḥabbet gülşeninde eşk-i çeşmüm cūy-bār oldı
Daḥı bilmem niçün ol serv-kāmet der-kenār olmaz
4. Olur dil gerçi kim ol murğ-ı vaḥşī şaydına ṭālib
Velī devlet-hümāsı bāz-ı himmetle şikār olmaz
5. İçer bezm-i ğamuñda kāse-i gerdūnı pür kılsañ
Emīnī bendeñe sākī ayaklar pāyidār olmaz

XX⁵³

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Sākī leb-i cān-baḥşuña şahbā bedel olmaz
Meclisde bir ānuñ gibi şīrīn-meşel olmaz
2. Kūyuñda şaçuñ fikri neden ḥāṭıra düşdi
Cennetde ğam u ğuşşa vü ṭül-i emel olmaz
3. Naḫş-i ḥaṭṭ u ḥāl olmasa dilde n'ola ēy dōst
Erkān-ı maḥabbetde ḥaṭā vü ḥalel olmaz
4. Bir gūşe mi var ğamzeñ ucından bu cihānda
K'anda dün ü gün fitne vü mekr ü ḥiyel olmaz
5. Şāfī reh-i cānānda niçün cān çekişürsin
Çünkim Ḥarem-i Ka'bede ceng ü cedel olmaz

⁵². S.1: 177^b.
Edirneli Emīnizāde 'Aṭā Çelebi.

⁵³. S.1: 177^b.
Nev'-i dīger ü baḥr-ı aḥer Şāfī Çelebi.

20.1⁵⁴

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'Älemde efendi saña beñzer güzel olmaz
Bu kirpüğe bu қаша bu göze bedel olmaz
2. Biñ cān-ile ey vaşlı metā'in taleb eden
Biñden ki bir eksük dēyesin mā-ḥaşal olmaz
3. Қoyup eşigin Ka'beye varmağ ise қаşduñ
Şöfi ne turursın yüri ebleh kehel olmaz
4. Bir sözi iki olmadı yanuñda ḥasūduñ
Biñ söylesevüz bir sözümeze 'amel olmaz
5. Geh itüñe teşbīh olunur gāh raķibe
İşhāk gibi dünyede ḍarb-ı meşel olmaz

20.2⁵⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Şol cān ki ğam-ı 'ışq-ıla mübtezel olmaz
Biñ yēle eger vaşluña hergiz maḥal olmaz
2. Zühd-ile İrem mi dēr ola küyuña zāhid
Bilmez anı kim mūcib-i Cennet 'amel olmaz
3. Ḥaṭ şanma 'izārında dilā şāye-i zülfin
Kim Cennet-i Firdevsdür anda şağal olmaz
4. Yēl gibi bu yolda yēle bildükce қо yēlsün
'Älemde meşeldür bu ki ebleh kehel olmaz
5. Reşk etse n'ola **Ṭālī'ī** nazmuña Nizāmī
Şi'rüñ gibi mecmū'ası rengin ğazel olmaz

⁵⁴. S.1: 178^a. *Üsküblü İshāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu – Ali Tanyeri: 182-183. s. / G.101.

Nazīre-i merḥūm İshāk Çelebi.

1^b bu қаша bu göze: bu göze bu қаша.

4^a ḥasūduñ: raķībūñ.

4^b sözümeze: sözümeze.

⁵⁵. S.1: 178^a.

Nazīre-i Ṭālī'ī Çelebi.

20.3⁵⁶

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dédüm leb-i la'lüñ gibi şîrîn 'asel olmaz
Dèdi mey-i sâķīye cihānda bedel olmaz
2. Dédüm delüyem silsile-i zülfüñe bend ét
Güldi dèdi dîvāne sözine 'amel olmaz
3. Nice érişem sünbülüñe devr-i ruħuñda
Kim buncılayın dünyede tül-i emel olmaz
4. Ur kendüzüñi ğamzeleri katline éy dil
Ölüm bir olur dünyede iki ecel olmaz
5. Çevġān-i ser-i zülfi-ile bir mehüñ aķir
Baş oynariseñ gel berü bundan maħal olmaz
6. Yüz gösteren oldur baña bu deyr-i fenāda
Biñ şüret olursa saña beñzer güzel olmaz
7. Mecnü'a-i 'ālemde 'Aṭā işbu redīfe
Çok şî'r ola bunuñ gibi ġarrā ġazel olmaz

20.4⁵⁷

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Gün yüzüñe ħüsn-ile cihānda bedel olmaz
Rüşen bu ki éy meh saña beñzer güzel olmaz
2. Dédüm baña bir büse 'aṭā eyle efendi
Biñ şīve vü nāz-ile dèdi mā-ħaşal olmaz
3. Zülfüñ hevesi 'ömre sürerse n'ola 'ömrüm
Miskin dile anuñ gibi tül-i emel olmaz
4. Her dem éder āvāre hevāñ-ile bu göñlüm
'Uşşāķa nigārā bu ķadar ħōş-'amel olmaz

⁵⁶. S.1: 178^a.
Nazīre-i 'Aṭā Çelebi.

⁵⁷. S.1: 178^b.
Nazīre-i Nazmī Çelebi.

5. **Naẓmî** nazar étdükce nice olmaya Һayrān
Kim ŧehd-i lebün gibi aña hiç ‘asel olmaz

XXI⁵⁸

Mefā‘ilün mefā‘ilün fa‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Şabā sünbül ŧaçıñsuz Һōŧ-dem olmaz
Açılmaz gül yüzüñsüz Һurrem olmaz
2. Ğarīb ü ŧām-ı zülfüñ seher-gāh
Nesīm-i ŧubḥ gibi hem-dem olmaz
3. Cemālünden ıraḥ dem vār mıdur kim
Göñülde āteŧ ü k’özde nem olmaz
4. Viŧālün var iken hicrānı añma
Dem-i ŧādīde cānā mātem olmaz
5. Kiŧi cān u cihāndan geçmeyince
Harīm-i vaŧla **Şāfi** maḥrem olmaz

21.1⁵⁹

Mefā‘ilün mefā‘ilün fa‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Cihānda ādem olan bī-ğam olmaz
Anuñcün bī-ğam olan ādem olmaz
2. Göñül göz yaŧını yağdurmayınca
Maḥabbet sebze-zārı Һurrem olmaz
3. Lebi ğonce beli ince güzeller
Öpüp kuçmağ-ıla ğalib kem olmaz
4. Gelüp aḥşamlayam demiŧdi ol māh
Sitāremde dirīğā aḥşam olmaz
5. Güzeller taŧ bağırlu olmayınca
Binā-yı ‘iŧk iñende muḥkem olmaz

⁵⁸. S.1: 178^b.
Nev‘-i diğeri.
[Şāfi]

⁵⁹. S.1: 178^b. *Necatî Beg Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 280. s. / G. 219.
Nazîre-i Necatî Beg.
4^a gelüp: gelem.

6. Dikildüm serv gibi oğru geldüm
Eřigüñden bir adım gitsem olmaz
7. Necātī tevbeñi bozmağ dilerler
Çemende lāle vü gül epsem olmaz

21.2⁶⁰

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Baña sensüz ne bir gün bir dem olmaz
Ki dīde pür-nem ü dil pür-ğam olmaz
2. Hāyālūñ gitmedi gözden egerçi
Perī insāna dērler hem-dem olmaz
3. Hāsūd iñen onatma var özüñi
Hāra ales giyürseñ ādem olmaz
4. Dēdüm olmadı apıñda yaşum kem
Dēdi bu Ka'bedür mey zemzem olmaz
5. Viřālī sen gülüñ çün bülbülidür
Öter hüsñüñ bahārın d'epsem olmaz

21.3⁶¹

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Dem-i vaşla ērer bir hōř-dem olmaz
Cihānda andan özge 'ālem olmaz
2. Reh-i 'ışık ire ğam çoğdur velīkin
Ĝam-ı hicrāna beñzer bir dem olmaz
3. Seni ēy serv-i gül-ruħ görmeyince
Dil ü cān 'andelībi hurrem olmaz
4. Bu ben dil-ħasteye ēy cān abībi
Leb-i la'lüñ gibi hīç em sem olmaz

⁶⁰. S.1: 179 ^a.
Nazīre-i Viřālī Çelebi.

⁶¹. S.1: 179 ^a.
Nazīre-i Nazmī Çelebi řāhib-i dīvāndur.

5. Perī-peyker güzeller sevmeyenler
Behāyimendür ašlā ādem olmaz
6. Ne bilsün ‘āşıkuñ hālāt-ı ‘ışkın
Harīm-i ‘ışka ol kim maḥrem olmaz
7. Hasūd ile ço Nazmī ‘ışk baḥşin
Ki ma‘kül ile nādān mülzem olmaz

21.4⁶²

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Cihānda var mı bir dil bī-ğam olmaz
Ğam u derd ü belāya hem-dem olmaz
2. Gider şol gün yüzüñden zülfüñi kim
Bulut gitmese ‘ādem ḥurrem olmaz
3. Beni gördükçe kaçsa tañ degül yār
Perīdür kim enīs-i ādem olmaz
4. Ḥabībā müdde‘i yanūnda neyler
Melege ḥod-‘azāzıl hem-dem olmaz
5. Nigārā ḥasteyem luṭf ét kerem kıł
Lebūñden ğayrısına emsem olmaz
6. Bu ḥüsnüñ mevsimine olma mağrūr
Kişiye bu sa‘ādet her dem olmaz
7. Neler çekdi bu Şubḥī ‘ışk elinden
Şehā biñde birini dërsem olmaz

XXII⁶³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. N’eyleyem gülzār seyrin ol yüzi gülzārsuz
Çün baña cennet cehennem görünür dīdārsuz

⁶². S.1: 179^b.
Nazīre-i Şubḥī.

⁶³. S.1: 179^b. *Hisālī Dīvān*: [hzl.:] Özlem Ercan.
Nev‘i dīĝer ü baḥr-ı āḥer Ḥişālī Çelebi goft.
(Şiir basılmış divanda bulunmamaktadır.)

2. Çeşm-i bīmāruñ firākıyla dil ü cān ḥastedür
İki öksüzdür yatur ğam-ḥānede tīmārsuz
3. Sür yanuñdan turmasun aġyārı bir dem ey perī
Verd-i gülzār-ı cinān dērler ki olur ḥārsuz
4. Va‘de-i vaşl eyledüñ ‘ahdüñ ferāmuş eyleme
Şānuña lāyıķ degül kim dēyeler iķrārsuz
5. Nā-murādem dār-ı dünyāda **Hişālī** nā-mūrād
Geçdi ‘ömrüm miḥnet ü derd-ile ḥayfā yārsuz

22.1⁶⁴

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bu cihān içinde yār olmaz begüm aġyārsuz
Billāh inşāf eyle şāhum gül biter mi ḥārsuz
2. Haṭṭ u ḥālūñ gün yüzüñde görmesem işüm zārdur
‘Andelīb olan bilürsin çünki olmaz zārsuz
3. Ehl-i ‘irfān arasında bu meşel meşhūrdur
‘Aybsuz yār isteyen ḳalur cihānda yārsuz
4. Cennete girmek müyesser olmaz-ise yār-ile
Hey ma‘āzallāh gerekmez baña cennet yārsuz
5. Rūy-ı dünyāyı eger **Dervīş** ararsañ ser-te-ser
Hiç bulunmaz cihānda bir gül-i bī-ḥārsuz

22.2⁶⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Seyre gitmez ol ḳamer yüzlü nigār aġyārsuz
‘Ālem içre hey ne müşkildür geçinmek yārsuz
2. Ayaġın öpdüm o şāhuñ ḥayli iķdām eyledüm
Dōstlar ‘ayb eylemeñ ‘āşıķ gerekdür ‘ārsuz

⁶⁴. S.1: 180^a.
Nazīre-i Dervīş Efendi.

⁶⁵. S.1: 180^a.
Nazīre-i Resūlī Efendi.

3. Var mı bir bülbül ki gülşende fiğāna gelmeye
‘Āşık-ı dil-ḥasteler olmaz cihānda zārsuz
4. Būse ‘ahd étmişdi gerçi ‘ahdine tırmadı yār
Ġam degüldür kim olur maḥbūblar ikrārsuz
5. Ķande bir gül yüzlü olsa taḫılur aña raḫīb
Ēy **Resūlī** gül bulunmaz ‘ālem içre ḥārsuz

22.3⁶⁶

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cennetü’l-Me’vā gerekmez ‘āşıkā dīdārsuz
Gülşen-i dünyā ḫafesdür bülbüle gülzārsuz
2. Yār için terk étmişem iki cihānuñ varlığın
Bu ne ḫikmetdür ki yok dünyāda benden yārsuz
3. Yārsuz mey şoḫbetin zinhār zinhār eyleme
Zehr olur her ḫaṭresi ol la‘l-i şekker-bārsuz
4. Tıtdı gönümde ḫayāl-i zülf ü ruḫsāruñ vaṭan
Ķande ise genc-i devrān olmaz imiş ḥārsuz
5. Terk-i dergāḫ étmeye öldürseler Sevdāyī kim
Yār eşigünde gerekdür ‘āşık olan ‘ārsuz

22.4⁶⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āḫ kim seyr eylemez ol şūḫ-yār aḡyārsuz
Şāḫ-i gül gibi şalınuḫca şalınmaz ḥārsuz
2. Leblerin bī-derde şunar ‘āşıkın yād eylemez
Şanma şerbet içürür bīmārı ḫor tīmārsuz
3. ‘Işḫ odına yandıḡumdandır müdām āḫ étdüḡüm
Bu muḫaḫḫaḫdur ki hergiz dūd olmaz nārsuz

⁶⁶. S.1: 180^a.
Nazīre-i Sevdāyī.

⁶⁷. S.1: 180^b.
Nazīre-i Vişālī Çelebi.

4. Gitmedi dilden hayāl-i zülfün ey genc-i revān
Kande ise köhne vīrān olmaz imiş mārsuz
5. Āsitānuñdan Vişālī bī-nevāñı sürme kim
‘Andelīb-i hōş-nevādur olımağ gülzārsuz

22.5⁶⁸

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim çıkmaz yaluñuz seyre yār ağıyārsuz
Gül gibi ol bī-vefā bir gün şalınmaz hārsuz
2. İncinürmiş küyına varduğuma dilber dēdüm
Dēdi bir ‘ārif be var ‘āşık gerekdür ‘ārsuz
3. Yaralu bağrum ölür derdin tabībe söylemez
Görmedüm ānuñ gibi bir başına tīmārsuz
4. Cām-ı zehr-ālūd içerseñ yār elinden nūş olur
Zehre döner kand-i şīrīn ol şeker-güftārsuz
5. Remziyā gözden gönülden çıkdı silk-i cevherüñ
Yoğ yanumda kıymeti ol la‘l-i gevher-bārsuz

22.6⁶⁹

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Seyr-i gülzār eylesem ol serv-i gül-ruhsārsuz
Olmazın bülbül gibi feryād u āh u zārsuz
2. Çıkdığı dem rişte-i cānum kesildi zār-i dil
Çenge döndi kim nevālar eylemeye tārsuz
3. Tolanursa gerdenine zülfi yāruñ gam degül
Ey gönül meşhūrdur gencīne olmaz mārsuz
4. Nice açılson gözüm gönülüm gül-i gülşen gibi
Gonçe-veş ‘ālem gözüme dār olur dildārsuz

⁶⁸. S.1: 180^b.
Naẓīre-i Remzī Çelebi.

⁶⁹. S.1: 180^b.
Naẓīre-i Sebzī Halīfe.

5. Görmeyüp kuyında **Sebzî** gül yüzün bilsem n'ola
'Âşıka cennet cehennem görünür dîdârsuz

22.7⁷⁰

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bülbül-i dil bâğ-ı dehri geşt édelden zârsuz
Bulmadı 'âlemde bir gül kim ola ol hârsuz
2. Başuma urşañ melâmet taşını dönmez yüzüm
Bu meşeldür sevdüğüm 'âşığ gerekdür 'ârsuz
3. Ders-i 'ışkuñ müşkilin hâll étmege ey dil müdâm
Dünyede dâñā geçer her câhil ü miqdârsuz
4. Yâruñ ey dil hemdem olduğın raķibe ğam yeme
Var mı 'âlem içre bir sîmîn-beden aĝyârsuz
5. Kuyi içre yârı görmezsem olur 'âlem ceħennem
Rahmiyâ cennetde 'âşığ olımağ dîdârsuz

22.8⁷¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yâr bulunmaz cihânda ey gönül aĝyârsuz
Kim 'aybsuz yâr ister ise ğalur ol yârsuz
2. Gülsitânın 'âlemüñ geşt étđi ser-tâ-ser hezâr
Bulmadı bir şâh kim gül bite anda hârsuz
3. Cehd édüp cânânesiz bir laħza cân étmez ğarâr
Pend édüp bir dem dil ârâm eylemez dildârsuz
5. Dîde bir dîdâra ğalmışdur iki 'âlemde pes
Cenneti 'arz étseñ almaz 'aynına dîdârsuz
6. 'Iřĝ odına yanmıyan gönülde 'ıřĝ olmaz **Huffi**
Zîre her şem'i görürseñ nûrı olmaz nârsuz

70. S.1: 181^a.
Nazîre-i Rahmî Çelebi.

71. S.1: 181^a.
Nazîre-i Huffi Halîfe.

22.9⁷²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hey ma'āzallāh baña cennet gerekmez yārsuz
Gülşen-i 'ālem kafesdür bülbüle gülzārsuz
2. Çalışup tīg-ıla yāruñ birlige yètmez varup
Görmedüm yārum gibi bir başına tīmārsuz
3. Gèy felāket cübbesin terk eyle tāc-ı 'ārı kim
'Aşık olan èy gönül dèrler gerekdür 'ārsuz
4. Ağzın añduñ dèyü 'uşşāk öldürürsüz yoķ yère
Togrısı èy gānzeler dèduklerince varsuz
5. Cānın alduñ Hecrī'nüñ bir buse vérem dèr idüñ
Kanı ikrāruñ be hey zālim be hey ikrārsuz

XXIII⁷³

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Gözden bıraқdı gerçi bizi ol nigārumuz
Vardur keremlerine anuñ intizārumuz
2. Cān sevgüñi gönülde iñen mu'teber tutar
Gerçi kapuñda yoğ-ise hiç i'tibārumuz
3. Kāmu güzeller içre seni ihtiyār édüp
Vèrdük elüñe elde iken ihtiyārumuz
4. Düşmen söziyle hāşa ki ben yāri terk edem
Terk eylediyse gerçi bizi n'ola yārumuz
5. Āhum odına şu sepeyin şimdi yoğ-ise
Bād-i şabādan isteyeyin çok gubārumuz

⁷² S.1: 181^a. *Hecrī Divan*: [hzl.:] Ömer Zülfe: 114. s. / G. 72.
Naẓīre-i Hecrī Kara Çelebi Efendidür.

² yārum: yārem.

³ felāket: melāmet.

⁷³ S.1: 181^b. *Şeyhī Divan*: [hzl.:] Mustafa İsen – Cemal Kurnaz: 176. s. / G. 80.
Nev'-i diğer Mevlānā Şeyhī Efendi Hāzretleri.

⁵ sepeyin: sepe gör.

6. Şeyhî bayâğı kavlı ü karar üzre tırmışuz
Gerçi dükendi qalmadı kavlı ü kararumuz

23.1⁷⁴

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kūy-ı nigāra uğramasa reh-güzārumuz
Ëtmez huzūr o gün bu dil-i bî-karārumuz
2. Yār ile geldi hücremüze dün gice hasūd
Ërdük bahār-ı hüsnine gül vērdi hārumuz
3. Bir dāğ yaqdı sīneme dēdi bizüm dağı
Olsun senüñle gül gibi bir yādigārumuz
4. Dil şehrinı sipāh-ı gam ēderdi top harāb
Meyhāne künci olmasa muhkem hişārumuz
5. Ëy Hayretī olursağ eger hāk-i pā-yı dōst
Hep kühl ēdine ehl-i başiret gubārumuz

23.2⁷⁵

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ferhād qazdı sikke-i seng-i mezārumuz
Mecnün 'aceb mi olsa bizüm türbedārumuz
2. Hāk olmuşuz yoluñda senüñ n'ola bād-ı şubh
Biñ 'izzet-ile başda götürse gubārumuz
3. Müstağrağ oldı baħr-ı gama fülk-i dil şehā
Gör tālī'i ki işlemedi rüzigārumuz
4. Mecnün 'ışka döymedi Ferhād vērdi cān
Derdā cihānda qalmadı bir gam-güsārumuz
5. Mecnūna çıqdı silsilemüz 'ışk içinde kim
Oldur Faķirī pīrümüz ü ihtiyārumuz

6^b kavlı: şabr.

74. S.1: 181^b. *Hayretī Divan*: [hzl.:] M. Çavuşoğlu M. Ali Tanyeri: 215. s. / G. 129.

Nazīre-i Hayretī.

2^a hasūd: raķīb.

2^b hüsnine: vuşlata.

75. S.1: 182^a.

Nazīre-i Faķirī.

23.3⁷⁶*Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün*

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yële vërürse bād-ı ecel ger ğubārumuz
Hācet-geh-i nişān ola seng-i mezārumuz
2. Yanumda dikdi her bir elif bir nihāl-i serv
Bu kanlu kanlu tāze dögün lāle-zārumuz
3. Eksem vişāli tohmını bād-ı ümīd ile
Fırkat dırahtını bitürür kişt-zārumuz
4. Qomaz ayağa düşmege tutar elüm müdām
Yoğdur bizüm sebū gibi bir dest-yārumuz
5. Lem'a vèreydi gün gibi nazmum cevāhiri
Olsa Fiğānī zerre kadar i'tibārumuz

23.4⁷⁷*Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün*

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dilber şovukluk ètdi kış oldı bahārumuz
Gün görmedük şeb oldı dirīgā nehārumuz
2. Bir taş bağırlu dilbere düşdi 'aceb midür
Dil şışesinde olsa müdām inkisārumuz
3. Yıllar-durur müsāfir-i mülk-i maħabbetüz
Şehr-i vişāle uğramadı reh-güzārumuz
4. Yèrden yère urup bizi küyından ètdi dūr
Èrse feleklere yèridür āh u zārumuz
5. Èy Hayretī döneydi olup belki bī-ħuzūr
Göz dikse yāra nergis-i ħāk-i mezārumuz

76. S.1: 182^a. *Fiğānī ve Divançesi*: [hzl.:] Abdülkadir Karahan: 65. s. / G. 38.
Nazīre-i merhūm Fiğānī.

2^a yenümde: bāğ-ı tenümde.

2^b tāze: qara.

4^a elüm: elin.

5^a Lem'a vèreydi gün gibi nazmum cevāhiri: Bāğ-ı cihānda doğrısı bu kim Fiğānīyā.

5^b Olsa Fiğānī zerre kadar i'tibārumuz: Ol servi qaddı sevmede yoğ iħtiyārumuz.

77. S.1: 182^a. *Hayretī Divan*: [hzl.:] M. Çavuşoğlu M. Ali Tanyeri: 214. s. / G. 128.
Nazīre-i Hayretī Yeñicelidür.

1^a şovukluk: şovukluğ.

23.5⁷⁸

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dāğ oldı lāle gibi dil-i bī-ķarārumuz
Himmetle gör neler bitürür ħāk-sārumuz
2. Şeh-bāziyuz bu mīşe-i 'ıŝķuñ ki her zamān
Şāhīn baķıŝlu bir balabāndur ŝikārumuz
3. Deryālaruz ki gözler erişmez ķaramuza
Her ħār ü ħas tütarsa 'aceb mi kenārumuz
4. Abdāllaruz ki her ħarafa yā 'Alī dēyü
Diller uzatdı sīnedeki zü'lfeķārumuz
5. Bir vaķt ola ki 'ibret için ħalkā **Āhiyā**
Tārīĥ ola illere seng-i mezārumuz

23.6⁷⁹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Nāy-ile hem-nefes olalı āh u zārumuz
Bezm-i belāda nāle vü girye oldı kārūmuz
2. Şu gibi aķdı gönlümüz ol servi göriceķ
Dīdār ħaķķı ķalmadı şabr u ķarārumuz
3. 'Ār étdüğine başmaĝa biz ħāke bir ķadem
Maĥşerde ŝāhid ola mı seng-i mezārumuz
4. Tīĝ-ı ĝam-ıla kesdük ümīdi ħayātdan
Gel ēy ecel hemīn sañadur intizārumuz
5. Ağ-iken eşķ-i çeşm-ile zerd oldı çihremüz
Faşl-ı ħazāna döndi **Bahārī** bahārumuz

⁷⁸. S.1: 182^b. *Āhī Dīvān*: [hzl.:] Necati Sungur: 113. s. / G. 39.
[Āhī]

2^a mīşe: bīşe.

3^b ħas tütarsa: ħasla tōlsa.

⁷⁹. S.1: 182^b.

Nażīre-i Bahārī.

23.7⁸⁰

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Geçdi hevā-yı kākül ile rüzigārumuz
Şarf oldı ḥaṭṭ u 'arıza leyl ü nehārumuz
2. Mūy-ı siyāh başladı yer yer ağarmağa
Faşl-ı ḥazānda açılır oldı bahārumuz
3. Maḥşer günü döginmege başdan ayağa dek
Billāhi koñ gerek bize seng-i mezārumuz
4. Ḥāk olıcağ ola mı ki bir pāk-dāmenüñ
Pek dāmenine yapışa qala gubārumuz
5. Toḥm-ı gamuñ yerine dök **İşhāk** göz yaşın
Dünyāda çünki yok daḥi bir kesb ü kārumuz

23.8⁸¹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Her dem raḳībe 'izzet eder ol nigārumuz
Bir itce yok ḳatında bizüm i'tibārumuz
2. Gül-ruḥlarında ḥāl-i siyāhın görüp dedüm
Bir dānedür güzeller içinde nigārumuz
3. Bülbül gibi kim ağlar idi āh u zār ile
Gül gibi yüze gülmese ol gül-'izārumuz
4. Dil şışesin şımazduñ urup seng-i cevr ile
Ḥōş gelmeseydi saña bizüm inkisārumuz
5. Her dem **Revānī** āh edelüm derde çäre yok
Çün böyle gösterür bize bu rüzigārumuz

⁸⁰. S.1: 182^b. *Üsküblü İşhāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu – Ali Tanyeri: 179-180. s. / G. 96.

Nazīre-i İşhāk Çelebi.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

5^a gamuñ: 'amel.

5^b kesb ü kārumuz: kişt-kārumuz.

⁸¹. S.1: 183^a. *Revānī Dīvān*: [hzl.:] Ziya Avşar: 151. s. / G. 146.
[Revānī]

1^a her dem: dāyim.

1^b ḳatında: yanında.

23.9⁸²

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Işık āteşine yandı bu gün küllī varumuz
Evc-i felekde seyr eder oldu ğubārumuz
2. Āh eylesem 'aceb mi firāk-ıla her nefes
Geçdi hevā-yı vuşlat-ıla rūzigārumuz
3. Hānçerlerinden öldüğüme çağ şehādete
Diller uzatdı süsen-i hāk-i mezārumuz
4. Berbād ederse dāne-i hālün 'aceb degül
Dil mezra'ında hürmen-i şabr u qarārumuz
5. Manşüruyuz bu zülf-i dilāvizünün şehā
Yoğdur bu yolda kimse ile ğerü dārumuz
6. Mestüz Sinānī bāde-i 'ışık ile biz müdām
Maħbüb sevme-y-ile-durur iftiħārumuz

23.10⁸³

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Şol ağzı gonçe yüzi gül olunca yārumuz
Jāle mişāli mihr-ile yoğ oldu varumuz
2. Tīr etmeyince āhumuzı ğaddümüz kemān
Āh olmadı o gözleri āhū şikārumuz
3. Oldı şehīd-i 'ışık olup ğanumuza ğarğ
Āl lāleler bitürse 'aceb mi mezārumuz
4. 'Işık ehli çün fenā ile bī-i'tibār olur
Bu mu'teber degül mi ki yoğ i'tibārumuz
5. 'Ummān-ı 'ışıkā fülk-i dili tā ki şalmışuz
Her dem muħālif esmededür rūzigārumuz

⁸². S.1: 183^a.
Nazīre-i Sinānī Ħalīfe.

⁸³. S.1: 183^a.
Nazīre-i Sā'atī.

6. Derd ehli olmayan nice ārām éde ‘aceb
Mülk-i belā vü kişver-i ğamdur diyārumuz
7. Şemşir-i ‘ışka gel vérelüm Sā‘atī boyn
Baş oynamaqla oldu bizüm iftiḥārumuz

23.11⁸⁴

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ‘Işq ehliyüz yoğ olsa n’ola cümle varumuz
Bād-ı maḥabbet-ile tağıldı ğubārumuz
2. Dīdār-ı yāra aqdı revān şu gibi gönül
Rāh-ı fenāda qalmadı hergiz qarārumuz
3. Yollarda qalur atı izi gibi gözlerüm
Binse semend-i nāz-ile ol şeh-süvārumuz
4. Āyine-i ruḥında degül zülf ile ‘araq
‘Aks urdı anda düd-ı dil-i pür-şirārumuz
5. Yahyā helāk éderse bizi tīr-i ğamzesi
Derd ehline nişān ola seng-i mezārumuz

23.12⁸⁵

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yārī kılursa biz ölicek rüzigārumuz
Kūy-ı nigāra érgüre bir gün ğubārumuz
2. Gördükde yārı āh-ile cān vérmek isterin
Naqş-ı murād göstere mi āh u zārumuz
3. Atduq murād menziline āh oqların
Taşlar dikildi oldu nişāne mezārımız

⁸⁴. S.1: 183^b. *Yahyā Bey Dīvān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 399. s. / G. 187.
Naẓīre-i Yahyā Beg.

³^b binse: gitse.

⁸⁵. S.1: 183^b. *Hayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 196. s. / G. 5.
Naẓīre-i Ḥayālī.

²^a isterin: isterüz.

²^b mi āh u: dem ola

4. Ser-çeşme-i hayâtda şınursa sebū-yı cism
Tā kim bu yolda ola dūrüst inkisārumuz

5. Ölsek **Ḥayālī** derdümüzü ‘āleme yine
Söyler zebān-ı hāl ile seng-i mezārumuz

23.13⁸⁶

Mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün
Muzārī‘ -- + / - + -- / -- + / - + --

1. Bir rūḥdur muşavver o zībā nigārumuz
Dil-keş şanemdür aḥsen-i ḥulḳıla yārumuz

23.14⁸⁷

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilīn
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. [Sākiyā leblerüñe olduğün nisbetümüz
Geçdi cām-ı mey ile döne döne şöḥbetümüz
2. Ad için cām-ı meyi ḳomazuz elden sāḳī
Yok mıdur Cemce cihān içre bizüm ḡayretümüz
3. Bir güler yüzlü yüzi şulu güzeldür sāḡar
Ana baş ḳoşmaḡ ile artuḳ olur ḥürmetümüz
4. Ḳardı ben ḥāki eşiginde çün ol zühre-cebīn
Var yerden göge dek yāre bizüm minnetümüz]
5. Gerçi bir Yūsuf’a ḳul oldu gönül sulṫāndur
Şatun almadı ne bilsün o bizüm ḳıymetümüz
6. [Oḳıyup her güzeli cem‘ idelüm dāyireden
Çünki tes‘īr-i perī eylemedür da‘vetümüz]
7. Mey gibi ḳalduḳ ayaklarda **Revānī** ḥayfā
Sāḳī ḡonce-dehen bilmedi keyfiyyetümüz

4^a şınarsa: şınsun.

86. S.1: 183^b.
Nazīre-i Nazmī Çelebi.
(Sayfa eksikliğinden dolayı şiirin devamı bulunmamaktadır.)

87. S.1: 183^b. *Revānī Dīvān*: [hzl.:] Ziya Avşar: 158. s. / G. 162.

23.15⁸⁸*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. İçse ger zāhid-i dīvāne bizüm şerbetümüz
Aña ma‘lüm olur-idi ola keyfiyyetümüz
2. ‘İyd-ı vuşlatda bizi hōş tutasın ey lebi mül
Rūze-i hecrüñi hōş tıtmağadur niyyetümüz
3. Yaçalum çarhı bir āh eyleyelüm ğayret ile
O bizi yaqdı niçün yérde qoruz ğayretümüz
4. Yetiş ey şubh-ı sa‘ādet bu gice şem‘ gibi
Od çağup başumuza āh-ü-yidi ğam etümüz
5. Nazm silkinde bu gün gerçi ki bir dāne édük
Zātiyā bilmedi ol h‘āce bizüm kıymetümüz

23.16⁸⁹*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şoḥbet-i cennet idi dün giceki şoḥbetümüz
Reşk-i rıdvān idi sen māh-ile cem‘iyyetümüz
2. Tutaruz hürmet-ile ayağı el üzre müdām
La‘line beñzedügi-y-çündür aña nisbetümüz
3. Rızq taqsım édicek ‘āleme kıassām-ı ezel
Maqsem-i ‘ışqdan érdi bize de kısmetümüz
4. Şehr-i hüsñ içre tapuñ gün gibi meşhür olalı
Tıtdı āfākı bu gün mihrüñle şöhetümüz
5. Karşusunda ayağın turalum el bağlayalum
Ey Sinānī dikilüp tırmağ imiş hıdmetümüz

⁸⁸. S.1: 186^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 8. s. / G. 504.
Naẓīre-i Zātī.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)
2^a ey mül: ey leb-i mül.
4^b çağup: yaqup.

⁸⁹. S.1: 186^a.
Naẓīre-i Sinānī.

23.17⁹⁰

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ayuñ on dördi gibi rüşen-idi şöhetümüz
Ol perī-rüy-ıla dün giceki cem‘iyyetümüz
2. Çünkü ĩmāndan imiş himmetin a‘lā itmek
Kaddüñe ěrmedür ěy serv-i sehī himmetümüz
3. Farz imiş aķçesi çoğ olana varmak Hacca
Sīm-i eşk ile şehā kūyuñadur niyyetümüz
4. Lebüñ esrārıyla şöyle mükeyyef olduk
Haşri tıyduzmaya gibi bize keyfiyyetümüz
5. Mest ü lā-ya‘kıl olalum gezelüm leyl ü nehār
Rāhadur çünkü eyā **Rāhī** bizüm nisbetümüz

23.18⁹¹

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kadd-i bālāsına ěrişmeğedür niyyetümüz
Sāye-veş alçağuz ammā yücedür himmetümüz
2. Zāhidā bir nice gün mescide varduķ lĩkin
Bulmaduķ zerrece meyhānedeki hürmetümüz
3. Şalınur oldu bizümle bir iki gündür o şāh
Hāmdülillāh yine yār oldu bize devletümüz
4. Āteş-i mihr-i maħabbetle nice yanmayalum
Vardur ol māh-veş ü gün gibi germiyyetümüz
5. ěy ecel dünyede āhır ġaraż ölmekse eger
Ĝam-ı hicrān bize besdür saña yoķ minnetümüz
6. Nār-ı hicrān-ıla yanup geçdi cihāndan Mecnūn
Yeri nūr olsun anuñ geldi bizüm nevbetümüz

⁹⁰. S.1: 186^a.
Nazīre-i merhūm Rāhī Ćelebi goft.

⁹¹. S.1: 186^b.
Nazīre-i Bahārī.

7. Seg-i kūyum dēr imiş ‘aşıq-ı dil-ḥasteye yār
Ëy Bahārī eşiginde var-imiş raġbetümüz

23.19⁹²

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Zāhidā içseñ eger sen de bizüm şerbetümüz
Gün gibi zāhir olurdı saña keyfiyyetümüz
2. Hey ‘azizüm neçe bir ‘āleme dellāl olalum
Yūsuf-ı Mısr bizüm bilmeyicek kıymetümüz
3. Sīne ṭablnı dögüp āh borusın çalaruz
Hem livāmuz çekilür hem dögilür nevbetümüz
4. Devr-i la‘lünde senüñ şöyle yasaġ oldu meye
Ki şarāb-ile ḥarām oldu bizüm şöḥbetümüz
5. Muḥtesib ṭuymadın Āhī kadeḥi nüş edegör
Götürelüm ayaġı elde iken ḥurmetümüz

23.20⁹³

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Nice ḥōş vaḥdet idi dün gice cem‘iyyetümüz
Reşk-i Firdevs-i berīn olmuş-idi şöḥbetümüz
2. İçelüm bādeyi ayılmadın ölüp gidelüm
Ayaġı götürelüm elde iken ḥurmetümüz
3. Murġ-ı dil serv-i ser-efrāz hevāsında uçar
Ḳadrümüz gibi degüldür yücedür himmetümüz

⁹². S.1: 186^b. *Āhī Dīvān*: [hzl.:] Necati Sungur: 112. s. / G. 38.
Nazīre-i Āhī Çelebi.

(Bu şiir divanda sekiz beyittir.)

2^a ṭablnı dögüp: ṭablnı dögüben.

2^a borusın çalaruz: livāsın çekerüz.

5 Gözümüz şişeleri izi tozından pür olup

‘Aceb ol günlere Āhī ère mi sâ‘atümüz

⁹³. S.1: 187^a. *Üsküblü İshāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoġlu – Ali Tanyeri: 181.
s. / G. 98.

Nazīre-i İshāk Çelebi.

1^a dün gice: giceki.

4. İki gündür gelürüz gelmedi dükkânına yār
Elümüzden ne gelür işlemedi devletümüz
5. Bize şehriñ güzeli nāz éder oldu **İşhāk**
Var gibi şimdi güzel sevmek ile şöhetümüz

23.21⁹⁴

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Sen mehüñ gün yüzine olduğuçün nisbetümüz
Oldı şehir içre bizüm mihrüñ ile şöhetümüz
2. Mısr-ı hüsnüñ ki bu gün Yüsufı sensin güzelüm
Saña kul olmağ-ıla olsa n'ola 'izzetümüz
3. Tıtalum hürmetüñe cāmı müdām el üzre
Sākiyā çün bizüm anuñla turur hürmetümüz
4. 'İşkla yolına cān vèrdi o şir'in dehenüñ
N'ola Ferhād kadar yok mı bizüm gayretümüz
5. Olmadın la'linüñ esrārına hergiz vākıf
Naẓmiyā anuñ içündür bu bizüm hıdmetümüz

23.22⁹⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şehrine gitdi seferden o kamer-çal'atümüz
Ağla ey çarh-ı felek döndi bizüm devletümüz
2. Ağlaşup hasret ile yılduzı düşkün yürürüz
Bizüm ol bedr-i tamām-ile idi [şevketümüz]
3. Kime yanam yakılam her gice tā şubha degin
Şem'-i ruhsārı-ile [rüşen idi şöhetümüz]
4. Āh kim şarşar-ı āhumla ziyāde oldu
Ateş [-i hasretümüz nār-ı ğam-ı fürkatümüz]

⁹⁴. S.1: 187^a.

Nazīre-i Nazmī Çelebi.

⁹⁵. S.1: 187^a. *Yahyā Bey Dīvān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 375. s. / G. 149.

Nazīre-i Yahyā Beg ŞıbkalıYahyā demekle meşhürdür.

1^b Ağla ey çarh-ı felek: Meded evvāy meded.

2^a ağlaşup: ağlayup.

5. Ol perī gitdi çıķup cānı gibi **Yahyā'**nuñ
Cānib-i āhirete ola gibi rıhletümüz

XXIV⁹⁶

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Āşıķlaruz belāzedeler mübtelālaruz
'Ālemde bir maħabbete ķalmıř gedālaruz
2. Āzādeyüz ķulı degülüz kimsenüñ hele
N'itsek olur ķü başumuza pādiřālaruz
3. Rüsvalıg-ile şöhretümüz tutdı 'ālemi
Bāzār-ı dehr içinde 'aceb bī-nevālaruz
4. Bezm-i cihānda dirliğümüz cām-ı meyledür
Minnet Ĥudāya yer iķer ehl-i řafālaruz
5. **Hāfız** řarāb iķmede maħbüb sevmede
Bī-iķtiyārdur işümüz bī-riyālaruz

24.1⁹⁷

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Āvāreler felek-zedeler bī-nevālaruz
'Ālemde bir maħabbet esīri gedālaruz
2. Aldanmaduķ bu memleketüñ tāc ü taķtına
Bu taķt içinde biz de 'aceb pādiřālaruz
3. Fazl ile gerķi gün gibi meřhūr-ı 'ālemüz
Yerde durur yine yüzümüz ĥāk-i pālaruz
4. Bīgāne olsa cümle cihān ĥalkı ĥam degül
şükür Ĥudāya 'iřķuñ ile āřinālaruz

^{5b} ola: oldı.

⁹⁶ S.1: 187^b.

Nev'-i diğer Hāfız fermāyed.

⁹⁷ S.1: 187^b. *Uřūlī Dīvān*: [hzl.:] Mustafa İsen: 146. s. / G. 42.

Nazīre-i Uřūlī.

(Bu şiir divanda dokuz beyittir.)

^{4a} ĥalkı: bize.

^{4b} şükür Ĥudāya 'iřķuñ: şükür-i Ĥudā ki derdüñ.

5. Hāblü'l-metīn-i Hāḫḫı bulup naḥnu aḫrebi
Ṭuyduḫ Uṣūlī ṣanma Ḥudādan cüdālaruz

24.2⁹⁸

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bir niçe pā-bürehne ḳalender gedālaruz
Āyīne-veṣ nemedle bugün pür-ṣafālaruz
2. [Deryā-miṣāl] ṣevḳ-ile cüş étsevüz n'ola
Bir ḳaṭre baḫr-ı 'ıṣḳuñ-ile āṣinālaruz
3. [Çoḳdan éderdi cān] ü cihāndan sefer gönül
Cānān-ı ğam-ıla bir niçe gündür oyalaruz
4. Kūyuñ gedāsı olma durur fikr ü zıkrümüz
Māl-i ḫūlyā-y-ile güzelüm pādiṣālaruz
5. Cānān eşigine düşerüz cevrini umup(?)
Biz 'Iṣḳıyā bu derde 'aceb mübtelālaruz

24.3⁹⁹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Cām-ı mey-i maḫabbet-ile pür-ṣafālaruz
Mülk-i cihānı 'ıṣḳa değiṣmiş gedālaruz
2. Der-yüze-i nevāl-i lebüñ ḳılsavuz n'ola
'Uṣṣāḳ içinde rāst bugün bī-nevālaruz
3. Vêrdük fenāya tāc u seri terk édüp ṣehā
Zīrā ḳadīmī derdüñ ile mübtelālaruz
4. Bīğāne ṣanma ḳaçma gel ādemden éy melek
Rüz-ı ezelde 'ıṣḳuñ ile āṣinālaruz
5. Ğam yemezüz **Sinānī** cihān içre rızḳ için
Ammā na'im-i vuṣlata pür-iṣṭihālaruz

⁹⁸. S.1: 187^b.
Nazīre-i 'Iṣḳī.

⁹⁹. S.1: 188^a.
Nazīre-i Sinānī.

24.4¹⁰⁰

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Nāmūs u neng terk êdici bî-nevâlaruz
Râh-ı maḥabbete düşeli ḥâk-i pâlaruz
2. Sulṭân-ı dehre sîm ü zer için baş egmezüz
Ḳalb-i gınâ-ile geçinür bir gedâlaruz
3. Elden ayağı yere ḳomaz içerüz müdâm
Şöfî şanur mısın ki bizi pârsâlaruz
4. Bî-gânelele her dem êder âşinâlığı
Bî-gâne gibi baḳma bize âşinâlaruz
5. **Bâḳî** maḥabbet içre şu kim virmedi serin
Başı ayaklar altına alup yuvalaruz

XXV¹⁰¹

Fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Düşdi gönlüm derdüne şöyle ki dermân istemez
Ṭapuña ḳul oldı cānum özge sulṭân istemez
2. Hey de zâlim gözlerüne şâh-ı 'âdil tañrıçün
Günde biñ 'âşîḳ depeler bir dem emân istemez
3. Dişlerüñ gören kişi ḳılmaz nazar dür-dâneye
Leblerüni şoran 'âşîḳ âb-ı ḥayvân istemez
4. Cānumı dellâla vërdüm 'ışḳuñuñ bāzârına
Râygâne çağrışurlar kimse ḳurbân istemez
5. **Şeyḥî** niçün söz cevâbın bilmedüñ êtdüñ su'âl
Dertlü mi vardur cihânda ya'nî dermân istemez

¹⁰⁰. S.1: 188^a. *Bâkî Dīvân*: [hzl.:] Sabahattin Küçük.
Nazîre-i Bâkî Çelebi.
(Bu şiir divanda bulunmamaktadır.)

¹⁰¹. S.1: 188^a. *Şeyḥî Divan*: [hzl.:] Mustafa İsen – Cemal Kurnaz.
(Bu şiir basılmış divanda bulunmamaktadır.)
Nev'-i dîger ü baḥr-i âḥer-i şi'rânüñ şeyḥî olan Şeyḥî Beg.

25.1¹⁰²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Derd-i 'ıřka dūř olan ölüirse dermān istemez
Ger 'ilāc eden añā olursa Lořmān istemez
2. Yolına ĥāk olmağa māni' olur yāruñ dēyü
Nā-tüvān cisminde 'āřık zerrece cān istemez
3. Dāę-ı řevķ ile şu kim cismen müzeyyen eyledi
Eylemez gül-geşt-i gülşen verd-i ĥandān istemez
4. Cān vērürken umarın telķini cānān eyleye
Dōstlar göñli kimüñ řoñ demde ĩmān istemez
5. Tīę-i 'ıřķ ile şu kim çekdi elifler sīneye
Bu cihān bāęında ol serv-i ĥırāmān istemez
6. Göñlümüz dīdārsuz dīdār ĥaķķı Cennetüñ
Ķařına şemse olursa şems-i tābān istemez
7. Māni' olur yolına cān vērmege yāruñ dēyü
Ĥızr-ı zinde ĥaķķı Zātī āb-ı ĥayvān istemez

25.2¹⁰³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Var mı bir dīvāne kim geşt-i beyābān istemez
'Uzlet edüp ĥalkdan yerini vīrān istemez
2. Faķr küncin iĥtiyār etdi şu kim ķāni' olup
Şemsesi şems olsa baķmaz řaķ-ı eyvān istemez
3. Dūd-ı āhın serv edüp ķanlı yařın gülřen bilen
Eylemez serve naşar seyr-i gülistān istemez

¹⁰². S.1: 188^b. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 71. s. / G. 567.
Nazīre-i Zātī.

1^a dūř: řüř.

¹⁰³. S.1: 188^b. *Bākī Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin Küçük: 167. s. / G. 206.
Nazīre-i Bākī Ķelebi.

1^b yerini vīrān: bir beyt-i ahzān.

2^a olup: olur.

2^b şemsesi: şem'ası.

4. Hōş gelür āña rebāb āvāzesi gavgāsı yok
Pādişāh-ı ‘ışk olanlar kūs-ı hākān istemez
5. Derd-i yār ile şunuñ kim başı hōşdur **Bākīyā**
Ölmege cānlar vērür derdine dermān istemez

25.3¹⁰⁴

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Faqr ile fahr eyleyen dergāh-ı sulţān istemez
Dūd-ı āhı sāyesinde tāk-ı eyvān istemez
2. Şol gedā kim kıldı istignā serīrin tekye-gāh
Genc-i bād-āverd ile taht-ı Süleymān istemez
3. Nār-ı gāmda dūd-ı āhı sāyesinde nūr olan
Āfitābı kendüye şem‘-i şebistān istemez
4. Cāme-i zerrīni n’eyler vèrmeyen cisme vücūd
Sāyesinden ‘ār éder hūrşīd-i raḥşān istemez
5. Şol gedā kim penbe-i dāğın dem-ā-dem tāzeler
Gül koparmaz şāḥdan seyr-i gülistān istemez
6. İsteyen gelsün geçen geçsün şalādur ‘āleme
Pādişāh-ı ‘ışk dergāhında derbān istemez
7. Salţanat taḥlın kilīm altında ol şeh kim çalar
Hāy u hūy-ı na‘ra-i kūs-i gırīvān istemez
8. Mesned-i hūrşīde vèrmez künc-i tārīkin gedā
Göz yumup seyr-i cihāndan mihr-i raḥşān istemez
9. Ėy **Ḥayālī** bī-tekellüf hūn-ı dilnüş eyleyen
Minnet ile **Ḥızr** elinden āb-ı ḥayvān istemez

¹⁰⁴. S.1: 189^a. *Ḥayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 194. s. / G. 1.
Nazīre-i Ḥayālī Beg Edrinede vefāt étmışdür.
(Bu şiir divanda on beyittir.)
3^a gāmda: gāmla.
5^b seyr: geşt.
8^b yumup: yuman.

25.4¹⁰⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ne cān kim bu cihān içinde cānān istemez
Beñzer ol ħuffāşa kim ħürşid-i raĥşān istemez
2. Ħaste olan ħār-ı ğamdan bir yüzi gül dilberüñ
'Āfiyetden el çeker seyr-i gülistān istemez
3. Şalsa pertev nūr-ı Ħaĥ merd-i Ħudānuñ üstine
Ħücre-i tārikine şem'-i şebistān istemez
4. Fikr eden zīr-i zemīnde 'āķıbet ħāk olduĝın
Ħaşr-ı bī-bünyādı añmaz tāk-ı eyvān istemez
5. Ħanķı 'āşık kim sürer yāri-y-le kūyında şafā
Cennet-i Firdevs-ile ħūrī vü ğilmān istemez
6. Şabr tablını çalup eden ħanā'atden 'alem
Ħāy u ħüy-ı şāh-ile kū-ı ğırivān istemez
7. Cām-ı la'lini Ħızır Bālīnuñ emmiş dün gice
'Ömri olduĝınca Sebzi āb-ı Ħayvān istemez

25.5¹⁰⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil ğamuñdan ğayrı cānā daĝı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı Ħayvān istemez
2. Gül yüzüñ bağın gören 'ālemde ey serv-i sehī
'Ömri olduķça daĝı her-giz gülistān istemez
3. Tapuñuñ bir dem gedāsı olan ey şāh-ı cihān
Ger ölürise yedi iķlīme sultān istemez
4. Bilürem dāyim neden baña 'adū dēr ol ħasūd
Ehl-i imān olanı elbetde şeytān istemez

¹⁰⁵. S.1: 189^a.
Nażire-i Sebzi Ħalife.

¹⁰⁶. S.1: 189^b.
Nażire-i Nişānī.

5. Derdüñüñ zevkin bilelden bu Nişānī rüz u şeb
Derdüñi ister velī derdine dermān istemez

25.6¹⁰⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ruḥlaruñ pervānesin şem'-i şebistān istemez
Bağ-ı hüsnüñ bülbülü seyr-i gülistān istemez
2. Sen тұrurken mihr-i 'ālem-tābı n'eyler bu gönül
Gündüzin pervāneler şem'-i dirahşān istemez
3. Hāk-i pāyüñ tütiyā-yı dīde-i giryān iken
Çeşm-i erbābı başar kuḥl-i Şifāhān istemez
4. Eşigüñde kaṭre-i hūn-ı sirişkim var iken
Zāir-i hāk-i derüñ la'l-i Bedaḥşān istemez
5. Ey Emīnī kāmēt-i bālāsına yāruñ éren
'Ar'ar-ı Tūbāyıla serv-i hırāmān istemez

XXVI¹⁰⁸

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ağladur ādemi gurbet kişi kendin yeñemez
Nêtekim ḥaste çeküp nāle kemendin yeñemez
2. Ağlamak tutdı beni serv ü gül añmañ baña kim
Bu şunuñ kimse ḥas ü ḥār ile bendin yeñemez
3. [Mevc urur baḥr-i hüsn fitne qoparur ḥaṭ u ḥāl
Bu deñiz yüzlerinüñ kimse levendin yeñemez
4. Ruḥı gül-günına Şebdīz saçın қоşmağ ile
Çignedür ḥalkı yürür nāz semendin yeñemez
5. Boyuñ añup çemene dökse Necātī gözi yaş
Bağbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñemez]

¹⁰⁷. S.1: 189^b.

Nazīre-i kuḍāt ṭāifesinden 'Aṭāullāh.

¹⁰⁸. S.1: 189^b. *Necatī Beg Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan.

Nev'-i dīger ü baḥr-i aḥer-zān Necātī Beg.

26.1¹⁰⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Yeltenürsem éy perī ṭañ mı hevā-yı kūyuña
Vaḳt olur kim ādemī Baḡdāda iltür bu heves
2. Bed-du'ā étmem ilāhī şaşmasun 'ālemde hīç
Kūyuña varduḳça 'āşık seg raḳīb eylerse ses
3. Gel cemālūñ muşhafın göster **Firākī** bendeñe
Bārī ĩmān ile Ḳur'an ile gitsün şoñ nefes

26.2¹¹⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Dil kesilmez 'ışık-ı dilberden ko nāşıḡ sözi kes
Veh ki bu ḥ'āb-ı eceldür olımaḡ mānī' ceres
2. 'Āşık olmayınca étmez kimsene dilden fiḡān
Yola girmeyince ḳılmaz nāle vü zārī ceres
3. 'Āşık için ağlayanlar ayruḳ acı görmesün
Müstedām olsun benim-çün āh édenler bir nefes
4. Aḡşamın gel dünle gel étme raḳībūñden ḡazer
Gice gezdüñ diyebilmez māh-ı tābāna 'ases
5. Éy **Necātī** 'āşık olanlarda neyler ārzū
Kendüñi tāḡıtma cem' olmaz hevā ile heves

¹⁰⁹. S.1: 210^a.
[Firākī]
(Yazmadaki eksik sayfalar nedeniyle kafiye zā harfinden sin harfine bu şekilde geçmiştir.)

¹¹⁰. S.1: 210^a. *Necātī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 295-296. s. / G. 246.
Nazāre-i Necātī Beg.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)
1^b ceres: mekes.
3^a ayruḡ: ayruḡ.

26.3¹¹¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bezm-i ğamda inleyüp hem-demlük eyle bir nefes
Nāle-i 'uṣṣāk olmaz ney gibi feryād-res
2. Āfitābuñ pençesin burdı kemāl-i ħüsn ile
Rüstem-i şāhib-ķırānlar dēdiler 'iṣķuñda pes
3. Sensüz 'ömrüm cihānda bir nefes olmaz ķarār
Gün yüzüñsüz ēy Hümā dünyā demürden bir ķafes
4. Tūṭī-i ṭāb' ile hem-renk olmaz zāğ-ı raķīb
Niçe pervāz eylesün ēy meh Hümā ile meges
5. Kimse 'iṣķuñ kārbanınuñ nişānın vērmedi
Nāle-i 'uṣṣākdan gerçi kim olmışdur ceres
6. Kül ēdersin Şem'iyā āh-ı cihān-ı efrüz-ıla
Yār yolında eger dünyā olursa ħār u ħes

26.4¹¹²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Çün nesim-i zülf-i yāre hem-dem olduñ bir nefes
Ēy şabā şāğ u esen olduğca sen 'ālemde es
2. Kār-bān-ı derd gelmişdür vücūdum şehrine
Şanma cānā inlerem andan gelür bang-i ceres
3. And içermişsin raķībūñ başına her dem şehā
Gel du'ā-yı seyf ħaķķiyçün kerem ķıl anı kes
4. Şōfiyā şāfī yolın şu gibi pāk ētmek gerek
Görmege dīdār-ı yāri her kim eylerse heves

¹¹¹. S.1: 210^a. *Şem'î Divan*: [hzl.:] Murat Ali Karavelioğlu: 79. s. / G. 80.
Nazīre-i Şem'î Dede.

1^b 'uṣṣāk: 'uṣṣāka.

3^a sensüz: sensüzin.

4^a ṭāb' ile: ṭāb'umla.

5^a kār u bānınuñ: kārbanınuñ.

¹¹². S.1: 210^a. *Zātî Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 75. s. / G. 571.
Nazīre-i Zātî

2^a vücūdum: derūnum.

4^b dīdār: dizār.

5. Zātiyā cān vēr reh-i ‘ışkında yāruñ öl diril
Çün yolında ölene cān vērür ol ‘İsī- nefes

26.5¹¹³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fürkatüñden incünüp cān vërmege kıldum heves
Sensüzün ‘ömrüm baña dirlik ne mümkün bir nefes
2. Nāle eyler kārban-ı ‘ışk ile hem-rāh olan
Kālbi āhendür velīkin gör nice inler ceres
3. Gözlerümde āl tūḫidür ḫayālī zūlfüñüñ
Kirpigümden ey Hümā-ṭal‘at aña étdüm kafes
4. Ayağüñ toprağına dil nice ersün ey melek
Āfitāba el erişmez māha olmaz dest-res
5. Çin ü Māçini tolaşdı niçe yıl bād-ı şabā
Zūlfüñe tüş olmayınca olmadı müşgīn nefes
6. Yār vaşlın añmasun hergiz demişsin Şem‘ī
Nāşihā ölmekden artuğ çāre yoğdur sözi kes

26.6¹¹⁴

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ėy gönül sermāye-i dermāna isterseñ heves
Derd-i ‘ışkından nigāruñ olma ḫālī bir nefes
2. Ėy ḫālilüm ḫvān-ı vaşluñdan umar miḫmān-ı dil
Ėrdi ḫaṭṭuñ sebzesi bitürdi çün ḫālün ‘ades
3. Eyle şüret vërdi ‘aks-i ‘arızuñ āyīneye
Kim yüzine bağmağa gün yüzlüler eyler heves
4. Nuql-ı sükker devr-i la‘lünde degül kāsīd hemīn
Ağzına cām-ı şarābuñ daḫı üşmüştür meges

¹¹³. S.1: 210^b. *Şem‘i Divan*: [hzl.:] Murat Ali Karavelioğlu: 80. s. / G. 81.
Nazīre-i Şem‘ī merḫūm.

1^a kıldum: étdüm.

3^a zūlfüñüñ: la‘lünüñ.

¹¹⁴. S.1: 210^b.

Nazīre-i Hilālī.

5. Dāl-i addūnden **Hilālī** yār añlar derdüni
'Ārife bir arf besdür pes sözi uzatma kes

26.7¹¹⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Işuñ odı oldı çün nār-ı alīle bir abes
Bu dil-i pür derde dermān eyle ey 'Īsī- nefes
2. 'Ārīzuñ āb u hevāsı şevına ey serv-i nāz
Gözlerümden niçe demdür kim aar cüy-ı Ares
3. Hey ne zībā serv olur addūñ cihān bāğında kim
Pāyüñe yüz sürmege yel gibi yeler bunca kes
4. Ey gül-i ra'nā cemālūñ olmağ-ıçün ber-kemāl
Dāmen-i pāküñe el uzatmasun her ār u es
5. Bir mürīdem kim murāda érmege şeyhüm dedı
Çünki érdüñ bu yola gel ey **arīmī** sözi kes

26.8¹¹⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pāyüñe yüz sürmeyince vaşluña yo dest-res
Veh ki zülfüñ-veş beni başdan ıardı bu heves
2. Bülbül efgān étmesün mi derd ile bu bāğda
Gül iki gün yaşamaz yıllar durur her ār u es
3. añ mı zāhid zārını dilden eger rāz añlasa
ufterler bīzār éder 'ādet budur bāng-i ceres
4. Gözlerüñ bādām-ı terdür şalarıñ müşgīn 'ineb
Leblerüñ alvā-yı rengīn beñlerüñ 'anber meges
5. Saña ey dil çāre ölmekdür hemīn ol dilberüñ
Zülfı ākim gānzesi cellāddur çeşmi 'ases

¹¹⁵. S.1: 211 ^a. *arīmī Divan*: [hzl.:] Öykü Akın: 52. s. / G. 13.
Naẓīre-i arīmī Raḫmetullāh.
(Bu şīir divanda yedi beyittir.)

¹¹⁶. S.1: 211 ^a.
Naẓīre-i Lāmī'ī Çelebi.

6. **Lāmi‘ī’**nün dem-be-dem hecründe ey şāh u cihān
Ney gibi efgāndur işi hatm olunca tā nefes

26.9¹¹⁷

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. N’ola ey zāhid hevā-yı ‘ışķa eylersem heves
Ādem olan ‘ışķdan hāli olur mı bir nefes
2. Maħmil-i cānāneden ayrılmayam bilsem eger
Kārbān-ı menzil içre aşşalar mişl-i ceres
3. Mürde diller Hızr-veş kesb éde ‘ömr-i sermedī
Söze gelse la‘l-i cān-baħşuñ-ıla ey ‘İsī-nefes
4. Hatt-ı sebzūñ bir melāħat vèrdi h‘ān-ı hüsñüñe
Üşdi řāvus-ı belānuñ üstine mişl-i meges
5. Nice feryād étmesün zārī kı lup dil bülbüli
Hārlar hem-dem güle bülbül giriftār-ı kafes
6. Hāzretüñden **Sebzī’**nün budur murādı ey İlah
Bāde-i mihr ü maħabbetden ayırma bir nefes

26.10¹¹⁸

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hatm olup ‘ömrüm eger kıalmasa bende bir nefes
Ey perī řat‘ étmezem zülfüñ hevāsından heves
2. Külbe-i cānān firāķuñda kıalan üftādenüñ
Her nefes-i yār u enīsi nāle vü āh oldu pes

¹¹⁷. S.1: 211 ^a.

Nāzīre-i Sebzī Raħmetullāh.

¹¹⁸. S.1: 211 ^b. *Hamdullah Hamdī Divan*: [hzl.:] Ali Emre Özyıldırım: 36. s. / G. 70.

Nāzīre-i Hāmdī Hālīfe fermāyed.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

1 ^a kıalmasa: kıalmaya.

1 ^b Ey perī řat‘ étmezem zülfüñ hevāsından heves: Şanma řat‘ édem hevā-yı vaşl-ı zülfünden heves.

2 Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

3. 'Işkuñ ile gönümün hālini şorma ey şanem
Çün bilürsin nicedür cem' olıcağ hār ile hes
4. Āh elinden āhumuñ kim hasrete şaldı beni
Nāle eyler bülbüli çünkim giriftār-ı kafes
5. Cāhil ü nā-cinse **Ĥamdī** şı'rüñi 'arz eyleme
Zāğ-ṭab' olana yegdür çünki bülbüldür meges

26.11¹¹⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ėdelü merdüm kad ü ḥaddün hevāsına heves
Ĝarḳ-ı eşk-i ḥün olur her-dem bu derd assısı pes
2. Ėy nice şeker-fürüş-ı Mışruñ ol ḥāl ile leb
Ḳıldı bāzārını kāsıd ağızına üşdi meges
3. Fi'l-meşel ferzīn önünce oldı piyāde āfitāb
Sürelı sen şāh-ı meh-ruḥ na'ṭ-ı ḥüsn üzre feres
4. Cānı zülfünde görüp çeşmün zeneḥdān 'arz eder
Dün ĝarībündür nedür bu bend ü zindān ü 'ases
5. Ruḥ-ı ḳudsī ḳuds-i ḥüsninde mücāvırdür ĝarīb
Dāne-i miskīn Ḥalīlün ḥālı olalı 'ades
6. Dēr **Şabāyī** ḥālünü şekker lebünde görelı
Niçe ṭūṭı öldürüpdür reşk ile bu bir meges

3^a şorma ey şanem: şorarsan döstüm.

3^b Çün bilürsin nicedür cem' olıcağ hār ile hes: nicedür işde bilürsin cem' ola nār ile ḥas.

4^b Nāle eyler bülbüli çünkim: Bülbüli efgānıdır eden.

5^a Ĥamdī şı'rüñi: ey Ĥamdī sözüñ.

5^b Zāğ-ṭab' olana yegdür çünki bülbüldür meges: Zāğa hoşdur şad hezāruñ nagmesinden bir meges.

¹¹⁹. S.1: 211^b. *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabāyī ve Divançesi*: [hzl.:] Rüstem Kavaklık: 70. s. / G. 52.

Nazīre-i Şabāyī goft.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

3^a önünce: öninde.

5^b Dāne-i miskīn Ḥalīlün ḥālı olalı 'ades: Dāne-i ḥālı Ḥalīlün olalı miskīn 'ades.

26.12¹²⁰*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğam degül cān vërmege 'ıŝkuñda eylersem heves
Yërde buldum gökde isterken ben ey 'İsī- nefes
2. Bezm-i ğamda kâmetüm çeng oldı kânün olup āh
Def gibi gögsüm dögüp ney gibi zârem her nefes
3. Kūyuña uçmağ diler cismüm koyup cān bülbülü
Gülşenüñ kâdrin bilür ancağ giriftâr-ı kafes
4. Hüsrev-i Ŝirîn-lebüñ bīmārıdur Ferhād-ı dil
Kânde ise cān vërür halvâ-yı Ŝirîne meges
5. Ey **Sücüdî** rāz-ı 'ışkın ŝağla āh étme dëdüm
Ney gibi bağruñ delinsün tütmađuñ bir dem nefes

26.13¹²¹*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Deşt-i ğamda derd ile āh étdigümce her nefes
Od düşer eflâke yër yër tütüşur mânend-i hes
2. Ŝāhbāz-ı evc-i istignā olaldan murğ-ı dil
'Arşa-i 'ālemde gelmez aña 'Ankâlar meges
3. Başumuz meydân-ı mihr-i yârda ğaltân iken
Urmamıŝdı güy-ı 'ışka kimse çevġân-ı heves
4. Kârbân-ı 'ışk ile geldüm fenâ şehrine ben
'Ālemi tütta fiġānum n'ola mânend-i ceres
5. Sa'iyâ bir gün Hümâ-yı 'ışk ola dëyü ŝikâr
Üstühvân-ı cismümi étdüm müşebbek bir kafes

¹²⁰. S.1: 212^a.
[Sücüdî]

¹²¹. S.1: 212^a.
Nazîre-i Sa'yî Kağı.

26.14¹²²*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şayd-gāh-ı 'ışk pervāzına édelden heves
Himmetüm şeh-bāzı yanında degül 'Anķā meges
2. Sārbān-ı mülk-i 'ışkam ben kaçārumda benüm
Mihir ü mehden küslerdür ra'd feryād-ı ceres
3. Ma'nīde sulţān gedā-yı kūy-ı dilberdür hemān
Aña nisbet māh-ı gerdün şehri bekler bir 'ases
4. Mecma'ül-Bahreyn-i eşküm görse ta'līm eyleyüp
Yüz yere ķordı anuñ öñünde Ceyhun u Ares
5. Tīg-ı dildāre raķībūñ ser fedā étdüklerin
Niçe bir tafsīl édersin Fevriyā gel sözi kes

26.15¹²³*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çekmege kendüme kūyuñ itlerini bir nefes
Yaraşur añlara ķılsam rişte-i cāndan meres
2. Evvelā cānın fedā ķılsun belālar tīrine
'İşk meydānında şol fāris kim oynada feres
3. Ťa'n-ı agyār ile rāh-ı 'ışkdan dönmez göñül
Aķsa deryā bir yaña māni' olımaz hār u hes
4. Bāğ-ı cennet 'āşıķa dīdārsuz dūzah gelür
Bülbül-i şūrīdeye gülsüz çi gülşen çi kafes
5. Yaķa yaķa 'ışk odı küllī kül étdi cānumuz
Āteş oldı hırmen-i Mūsāya āħir bu kafes

¹²². S.1: 212 ^a.

Nazīre-i Fevrī Efendi.

¹²³. S.1: 212 ^b. *Uşūlī Dīvān*: [hzl.:] Mustafa İsen: 153. s. / G. 49.

[Uşūlī]

2 ^b oynada: oynadur.

4 ^a gelür: olur.

5 ^a cānumuz: cānumı.

5 ^b oldı: urdı.

5 ^b kafes: kabes.

6. Hâsteyem derdüñle ancak bir nefes varur gelür
Gel yetiš rûhum ki görem seni bâri bir nefes
7. Êy UŞÛLÎ kârbân-ı cân u dil rihletdedür
Vaqtidür sen de figân ü nâleñi kılsañ ceres

26.16¹²⁴

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir büte vèrdi gönül düşmez dilinden bir nefes
Şânma beyhüde şadâ büthâñede bang-i ceres
2. Ben kuluñ kimdür kesen sen şâhdan rüşen delil
Şem'den pervâneyi kaç'â ayırmaz hîç kes
3. La'l-i yâre niçün öykündüñ dèyü bâzârda
Şekkerüñ turmaz vızırđıyla yèdi başın meges
4. İster iseñ kim èrişsün gevher-i makşûda el
Dâyimâ gavvâş-ı baħr-ı 'ışk ol èy dil tut nefes
5. Pehlevânısın bugün meydân-ı şi'rüñ Şabirî
Küştgîr-i nazm ile tutuşduğunda dèdi pes

26.17¹²⁵

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olma dèrdüm nâle-i 'uşşâka her dem hem-nefes
Âh u zâruñ diñmesün èy dil ki tutmaduñ nefes
2. Sîne-i şad-çâkde gûyâ hezâr elhân-ı dil
Bülbül-i şürîdedür olmuş giriftâr-ı kafes
3. 'Âlemi kıldı mu'aţtar büy-ı müşk-âsâ ile
Zülf-i yâra èy şabâ bulduñ meger kim dest-res
4. Maħmil-i Leylâyı Mecnün gördi tâ kim vèrdi cân
Üstine anuñ dögindi nâleler kıldı ceres

^{7a} vuşlatdadur: rihlettedür.

^{7b} nâleñi: nâlemi.

¹²⁴ S.1: 212^b.

Nazîre-i Şabirî Çelebi.

¹²⁵ S.1: 212^b. *Helâkî Divân*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 105. s. / G. 65.
Nazîre-i Helâkî.

5. Şâne yüz buldı **Helākī** gör nice çok başludur
Zülf-i dildarı kırmaz elden gerek başını kes

26.18¹²⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gıtdığı yaşum-ıla küyüñdan raķīb-i bñ'l-heves
Bu ki gülşenden gider seylāb-ıla her ĥār u ĥes
2. Cem' eder dil tırüñi geldükçe cānā sīnede
Düzmek ister güyiyā cān 'andelībine kıafes
3. Kārbān-ı dil ser-i zülfüñde kıosun nāleyi
Korkulu yolda ne lāzım k'ola āvāz-ı ceres
4. Āh kim cem'ıyyet-i diller perīşān-ĥāl olur
Bād olduķça ser-i zülfeynüñ ile hem-nefes
5. Şāmiyā gel la'l būsına gözünden etme ĥavf
Āşikār iç bāde kim mest olmuşdur 'ases

26.19¹²⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ney gibi bağrum delindi bulmadum bir hem-nefes
Çenge döndüm görmedüm 'ālemde bir feryād-res
2. Ėy tolaşmak isteyen Leylī şacı zencirine
Ėtme Mecnün olmaduñsa iş bu sevdāya heves
3. Terk-i cān etmez-iseñ uyma kārbān-ı 'ışķa kim
Yol ĥaţarlıdur dēyü tırmaz figān eyler ceres
4. Vaşluña kim yol bulurdu Ėy meh-i maĥmil-nişān
Olmasa şaĥrā-yı 'ışķuñda ceres feryād-res
5. Oldığıçün her denī sīrāb u 'ārif teşne-dil
Çıkdı **Sūzī**'nüñ gözünden Nīl ü Ceyĥün u Ares

¹²⁶. S.1; 213^a.
Nazīre-i Şāmī Çelebi fermāyed.

¹²⁷. S.1; 213^a.
Nazīre-i Sūzī raĥmetullāh.

26.20¹²⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ėy dudāguñ mu'cizinden cān-ı 'İsī bir nefes
Süre-i Yūsuf cemāli muşhafından muḳtebes
2. Şanasın cānā cemālūñ ḥvānı üzre mihr ü māh
Sīm u zerden bāl ü per açmış iki ra'nā meges
3. Gerçi kūyuñ gülşen-i cāndur yañāguñ berg-i gül
Olmış içinde anuñ līkin raḳībūñ ḥār u ḥes
4. Çok fiğān étdüm egerçi ney gibi 'ālemde līk
Bulmadum nālemden özge yine bir feryād-res
5. Yaraşur bülbül gibi söz serv üzre **Zihni**'ye
Gülşen-i nazm içre eylerseñ gümüşden bir ḳafes

26.21¹²⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Senden ayru tende cānum bir nefes ḳaldı vü bes
Ėy Mesīḥā-dem gel āḥir benden eşit bir nefes
2. Tīrūñ éy ebrū-kemān bu sīne-i şad çākde
Şanasın bir murğdur kim mesken étmışdür ḳafes
3. Hīç ḥavf étmez göñül cānā raḳībūñden senūñ
'Āşık-ı dīvānedür dīvāneye nētsün 'ases
4. Her ḳişinūñ iltimāsı vaşldur maḥbūbdan
Baña senden göz ucıyla bir nazardur mültemes
5. Ėy **Başiri** eşk-i çeşmüm Dicedür her vechden
Ol şunuñ üstünde cism-i nā-tüvānum ḥār u ḥes

¹²⁸. S.1: 213 ^a.

Naẓīre-i Zihni merḥūm.

¹²⁹. S.1: 213 ^b. *Başiri ve Türkçe Şiirleri* : [hzl.:] Ahmet Kartal: 85. s. / G. 28.

Naẓīre-i Başiri merḥūm.

(Bu şiir divanda altı beyittir.)

1 ^b eşit: işte.

5 ^a vechden: vech ile.

26.22¹³⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hāmdülillāh zāhir oldı ol haṭ-ı müşgīn-nefes
Buldı āḫir dāmen-i ḫüsnüñe āhum dest-res
2. Sāḫiyā la'lüñ şarābın ḫanḫı cān kim nüş eder
Meyl ḫılmaz Kevşere āb-ı Ḥayāta étmez heves
3. Māh-rūlar mihri dilden zāyil olur neyleyem
Nāşihā şimden girü bizden yüri sözüñi kes
4. Anuñ için āh eder bülbül seḫerlerde müdām
Gördi çün gül dāmenine el uzatmış ḫār u ḫes
5. Her nesi varsa **Ḳıvāmī**'nüñ degil senden dirīg
Cān ise ḫāzır yoluñda uşda şāhum mültemes

26.23¹³¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tīr-i ğamzeñden ḫālan peykānlar ey 'İsī-nefes
Cem' olup dil murğına oldı demürden bir ḫafes
2. Ka'be-i kūyuña şol deñlü çekildi ḫafile
Kim ne naḫş-ı pāy-ı üştür var ne āvaz-ı ceres
3. Var iken ruḫsār u ḫaddüñ ben bu bāğ-ı çarḫda
Étmeyem ümmīd-i serv ḫılmayam bir gül heves
4. Eşḫ-i çeşmüm şol ḫadar aḫdı o serv ayağına
Kim biri nehr-i Fırāt oldı biri 'ayn-ı Ares
5. 'Ārifī'nüñ Ḳible ḫaḫḫı dīni vü ĩmānısın
Ḳoma Allāhum anı ĩmānsuz āḫir nefes

¹³⁰. S.1; 213^b.
Nazīre-i Ḳıvāmī merḫūm.

¹³¹. S.1; 213^b.
Nazīre-i 'Ārifī Çelebi.

26.24¹³²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dirgürür biñ mürdeyi bir demde ol 'İsī-nefes
Ëy gönül vaşlına yüz biñ cān ile eyle heves
2. Yanar édüm rüz-ı hicrānuñda sūz-ı 'ışķ ile
Āh olmayadı ben āşūfteye feryād-res
3. Eksük olmaz nāle-i āhum aşarlarsa beni
Ağzum içinde dilüm oldıķca mānend-i ceres
4. Kim nazar éder gül-i nesrīne ḥaddüñ variken
Gül yanında dōstum bī-rağbet olur ḥār ü ḥes
5. Ëy 'Aṭā bünyād-ı 'ömrüñ çünki bād üstündedür
Bāde-i mihr ü maḥabbetsüz geçürme bir nefes

26.25¹³³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Eylemez zülfüñ hevāsında bu dil sevdāyı ses
Şanki bir Hindūdur étmişdür 'ömr için ḥabs-i nefes
2. Ḥasret ile ben nice çāk-ı girībān olmayam
Ëy dirīgā bulmadum dermān-ı vaşla dest-res
3. Kūyuña 'azm étdüğümce nāleler kılsam n'ola
Yaraşur kıblem ṭarīķ-ı Ka'bede bang-i ceres
4. Ṭoğrısı budur ki sensüz baña Ëy serv-i nihād
Görünür gülşende her bir şāḥ-ı gül bir ḥār u ḥes
5. Ārzū-yı zülf-i dilber étdüğüm budur benüm
Ṭül-ı 'ömre Ni'metī 'ālemde kim étmez heves

¹³². S.1; 214^a.
Nazīre-i 'Aṭā Çelebi.

¹³³. S.1; 214^a.
Nazīre-i Ni'metī Çelebi.

26.26¹³⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Èy şabā ger bulmaduñsa zülf-i yāra dest-res
Yā nedendür böyle dāyım olduğūñ müşgīn- nefes
2. Düşdi bir gül yüzlünüñ sevdāsına göñlüm yine
Tañ midur bülbül gibi diñmezse zārüm bir nefes
3. Rāh-ı kūyuñ n'ola tōlsa nāle-i 'uşşāk ile
Çün tārīk-ı Ka'bede eksük degül bang-i ceres
4. Ārzū étsem n'ola étmek hüsñüñe nazar
Görmege Mecnün éderdi Leylī'yi dāyım heves
5. Var yüri elden ayağı kōma èy Rāyī müdām
Nev-bahār eyyāmdur çün eylegil 'ayşa heves

26.27¹³⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bülbül-i gülzār-ı cennet gibi èy gül her nefes
Tūtī-i cān t̄albınur kūyuñ kıılır her dem heves
2. Ārzū-yı Ka'be-i kūyuñ ile efgān eylesem
Kārbān-ı 'ışk kııblem pür olur bang-ı ceres
3. Fikr-i gōnçeñ bu müşebbek sīnem içre èy Hümā
Tūtī-yi gülzār-ı Cennetdür giriftār-ı kafes
4. Èy semen-ber gūyiyā gōnçeñde hāl-i 'anberüñ
Āl tūtīdür dehānında t̄utar müşgīn meges
5. Èy Naşībī ol ruḥ-ı mihrüñ degüldür kadrile
Māh-ı t̄abān ḥarf-i hüsñinde çü bir müşgīn meges(?)

¹³⁴. S.1: 214^b.
[Rāyī]

¹³⁵. S.1: 214^b.
Naẓīre-i merḥūm Naşībī fermāyed.

26.28¹³⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sürse ağıyarı kapuñdan ʔañ mı āhum bir nefes
Bād öñünce lācerem ǵaltān olur her ḥār u ḥes
2. Luṭf édüp her kim gelürse görmege ben ḥasteyi
Baña la'lüñ yād eden cānā gelür 'İsī-nefes
3. 'Āşık-ı şāhib-naẓardan olur ancaḳ 'ışık-ı pāk
Bu hevāya hey güzel her bü'l-heves étmez heves
4. Gün yüzüñ seyr eylemek her gün benüm şāhum senüñ
'Āşıka baḥt u sa'īd ü ṭālī'-i ferḥunde bes
5. Dōst öñünce durur ardınca düşmen kişinüñ
Nazmiyā lāzım-durur herkes gözetmek pīş ü pes

26.30¹³⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ṭālī'üm yār olmadı kim yāre olam hem-nefes
Geçdi 'ömrüm ḥasret ile ƙaldı bākī bir nefes
2. 'Ālemi ƙılsa ihāṭa n'ola eşküm kim revān
Re's-i 'ayneynüm ayağıdur aḳan Nīl ü Ares
3. Dil şeb-i zülfüñde şem'-i ḥüsnüñi ƙılır delīl
Kim çerāğ-ıla olan rüşen-durur ƙutmaz 'ases
4. Bī-ser ü pā olmuşam sevdālarıyla pāy-māl
Tā ser-i zülfüñ hevāsı gönlüme oldı heves
5. Gönlümi zülfüñ dehānuñdan ne için men' eder
Kim meges-rān-ile şekkerden ırağ olmaz meges
6. **Resmī-i** dildāde gibi bu cihānda dilberā
Kes başum ger varısa bir bī-bedeb dildāde kes

¹³⁶. S.1; 214^b.
Nazīre-i Nazmī Çelebi Kaḏızāde.

¹³⁷. S.1; 215^a.
Nazīre-i Resmī Çelebi goft merḥüm.

26.31¹³⁸*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Kāfirem yüz döndürüp ger senden ey 'İsī-nefes
Cennet-i kūyuñ koyup Firdevse eylersem heves
2. Şām-ı zülfüñle olaldan mısr-ı hüsünüñden cüdā
Gözlerümden çıkdı ey Yūsuf-liķā Nīl ü Ares
3. Hāyil olmaz gözlerümüñ yaşına müjgānlaruñ
Cüy-bāruñ yollarını bağlayamaz hār u hes
4. Gül çemende serv-i āzādemle 'izz ü nāzda
Bülbül-i bī-dil esīr-i ğam giriftār-ı kafes
5. **Hayderī** çāh-ı zenehdāndan hālāş olmaz gönül
Tā kemend-i zülf-i yāre bulmayınca dest-res

26.32¹³⁹*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Dün gece oldum demişsin zülf-i yāre hem-nefes
Ey şabā şimden gērü 'ālem içinde turma es
2. Vā'izüñ efsānesinden incünüp mescidde halk
İndürüp 'uşşāk minberden anı düşürdi kes
3. Seyr ederken gülşeni ruhsār u kaddüñ görmesem
Gözlerüme gül diken olur çenār ü servhes
4. Çāk-i tīguñla gönülden gitmeye zülfüñ ğamı
Evde ögrenmiş gurāb uçmaz şınırsa da kafes
5. Kūyuña varduķca n'ola āh u efgān etse dil
Ka'be yolında çoğ eyler nāle vü zārı ceres
6. Ey **Sehī** her gördüğüñ serve özenme fāriğ ol
Nice bir dağı uşanmaduñ mı nedür bu heves

¹³⁸. S.1: 215^a.

Nazīre-i Hayderī.

¹³⁹. S.1: 215^a. *Sehī Bey Divānı*: [hzl.:] Hakan Yekbaş: 238. s. / G. 104.

Nazīre-i Sehī Beg.

1^b içinde: içinden.4^b şınırsa da: hünerse de.

26.33¹⁴⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dem-be-dem inler gönül sīnemde mānend-i ceres
Teng ü tār olursa cām lā-büd enin olur nefes
2. Dil derün-ı sīne-i şad-çākde kılmaz karar
Murğ pervāze gelür turmaz uşanicak Hakk kafes
3. Bülbülüñ feryādını güş eylemez gülşende gül
Meclisinde dāyimā eksük degüldür hār u hes
4. Kūy-i yāre uğraduñ beñzer yine ey bād-ı şubh
Eyledüñ 'ālem-i dimāgını mu'aṭṭar turma es
5. Şām-ı hecrüñde Muḥibbī ārzü-yı vaşl eder
Var mıdur bīmār kim ol etmeye şihhat heves

26.34¹⁴¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi āfākı tutar feryād u nālem her nefes
Bulmadum devr-i felekde āh kim feryād-res
2. Kayş-ı maḥzūnuñ dil-i meftūnidur efgān eder
حَادِدٌ şalın sen şanma Leylānuñ ceres
3. Güş edüp Firdevsde bālā-yı kıddüñ vaşfını
Baş egüp Tūbā dedi ey serv-i hōş-reftār bes
4. Bāğ-ı dehr içre 'aceb mi inlesem tolāb-veş
Mīve-i maḥşūdumı bitirmedi şāh-ı heves

¹⁴⁰. S.1: 215^b Muḥibbī *Divān*: [hzl.:] Coşkun Ak: 387. s. / G. 1229.
Naẓīre-i merḥūm Sultān Süleymān Hān.

1^b Teng ü tār olursa cām lā-büd enin olur nefes: Nice nālān olmasun gāyet de şek oldı
nefes

2 Zāhir olur yansa ten āteş dehānumdan benüm

Şu'le vērür her yāñe çüñkim düşe āteş be-hās

3 Şerḥa şerḥa sīnede cān bir nefes etmez karar

Murğ ārām eylemez pervāz eder şınsa kafes

4 Zülfinüñ büyün getürdüñ hōş-dimāg etdüñ

Müstedām ol ey şabā dünyā turınca turma es

5 Nice yıllardur Muḥibbī ārzü eyler seni

Bulmadı 'ālemde hergiz vaşluña ol dest-res

¹⁴¹. S.1: 215^b.

Naẓīre-i Emīnizāde Edirneli.

5. Ėy **Emīnī** çeşm-i giryānum benüm müjgān ile
Şanasın bir baħrdur eṭrāfın almış ħār u ħes

XXVII¹⁴²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cismine gülden düşer gülzāra girse in'ikās
Bilmeyen geymiş şanur ol servi gülgünī libās
2. Cism-i pākinden éder kesb-i leṭāfet cāmesi
Ol leṭāfetden kıparur in'ikās ol iltimās
3. Āteş urur cānına mecmu'-ı 'ālem ħalkınuñ
Eyleyüp yārūñ libās-ı āteşin ol in'ikās
4. Yandum āteş-gün libāsından ben anuñ derdi yoķ
Gerçi od anı yaķar kim ol ola añna mümās
5. Vaşla me'nūs olmış iken hecre şalma **Ca'feri**
Ĥoş degül bir cāme ba'zı aṭlas ü ba'zı pelās

27.1¹⁴³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şızmayınca pūte-i dil içre cān étme kıyās
Ėill u Ėışdan arınup kıalb-i muşaffā ola tās
2. Görmedi bir kimse cān göziyle cānān yüzüñi
Tā gönül āyīnesinden gitmeyince jeng ü pās
3. Nefsüm öldürdüm dēyü zāhid kıara Ėeyer velī
Kāfir olduğına mü'min midür ol kim kıuta yās
4. Çünki ħālīş étmedüñ şōfi riyādan kıalbüñi
Ĥırkıaña gerekse şōf yama gerek ise pelās

¹⁴² S.1: 215^b. Tācī-Zāde Ca'fer Çelebī: *Dīvān*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *The life and works of Tācī-zāde Ca'fer Çelebi, with a critical edition of his dīvān*: 270. s. / G. 73. Nev'-i dīĖer merħüm ve maĖfūr Ca'fer Çelebi.

1^a cismine: üstine.

2^b iltimās: iltibās.

3^b libās-ı: libāsın.

¹⁴³ S.1: 216^a.

Nażīre-i merħüm Ĥafī.

5. Ol ḥabībūn ḥāk-i pāyine yüzūn sür gel Ḥafī
Ḥālīş altūn olur édicek çü kimyāya nüḥās

27.2¹⁴⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol ḥudāvendüm Ḥudāya minnet ü şükr ü sipās
Bendeye şundı senūn ḥ'ān-ı belānı ṭās ṭās
2. Gülsitān dibācesinde āyet-i ḥüsnuñ senūn
Eylemiş ey gönçe münşī-i ṭabī'at iḳtibās
3. Şındıdan çıḳma güzel miskī ḳabādur kākülün
Gey yaraşur ḳaddüñe ey serv-ḳāmet bir libās
4. Ḥasret-i la'lüñle dil cān verdi ey Ḥızr-ı zemān
Ḳaralar geydi anuñ için āb-ı Ḥayvān ṭutdı yās
5. Ḳışt-zār-ı ṭāḳat ü şabr ü ḳarārum biçmege
Ḥasret-i ebrūlaruñ ḳadd-i ḥamīdem ḳıldı dās
6. N'ola ol bī-raḥmı ehl-i raḥm éderseñ luṭf édüp
Yā İlāhī raḥmetüñ bī-ḥadd ü luṭfuñ bī-ḳıyās
7. Başına tāc étmeyince işi altūn olmadı
Kimyā-yı ḥāk-i pāyuñ **Zātī-i** cevher-şinās

27.3¹⁴⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ḳabādan göz diküp tek cāme ḳılma iltimās
Dik tecerrüd sūzeni birle pelās üzre pelās
2. Aḳ 'abā gey şubḥ-ı şādık gibi tek rüşen-dil ol
Şeb gibi tīre-derūn olma geyüp zerrīn libās

¹⁴⁴. S.1: 216^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 73. s. / G. 569.
Nazīre-i Zātī Raḥmetullāh.

1^a ol: ey.

3^a kākülün: sünbülün.

3^b ḳaddüñe: egnüñe.

3^b bir: bu.

4^b ḳaralar: ḳaralu.

¹⁴⁵. S.1: 216^b. *Ḥayretī Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 228. s. / G. 152.
Nazīre-i Ḥayretī.

3. ‘Ārif iseñ ne kılı ol kimsenüñ ne h̄vācesi
Kim bu fānī evde ne Maḥmūd kaldı ne Ayās
4. Yoḡ-durur bir ḥabbe taḥşilüm bu mezra‘da dirîġ
Geldi ‘ömrüm ḥaşılın biçmege ḳaddüm oldı dās
5. **Ḥayretī** gūyā bir āyetdür cemāl-i dōst kim
Süre-i *ve’ş şemsden* étmiş Ḥaḳ ānı iḳtibās

27.4¹⁴⁶

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol mehüñ şanma ki her dem geydügin gülgün libas
Ḳanına bunca ‘uşşāḳuñ girüpdür bī-ḳıyās
2. Rūy-ı ‘ālem-tābuñı cānā nice medḥ édeyin
Ki oldı ḥüsnüñ āyet-i nūr-ı Ḥudādan iḳtibās
3. Cām-ı gülgünü düşürme zāhidā elden müdām
Şāf olsa āyīne-i ḳalbüñ ḳomaz bir dāne pās
4. Pādişāh-ı dehr olup zerrīn ḳabādan yeg gelür
Ben gedā-yı kūy-i yār olup geyem gülgün libās
5. Biçmek içün ḥaşıl-ı ‘ömrüm benüm éy **Şābirī**
Dest-i hecr-i yār ḳaddüm eyledi mānend-i ḫās

XXVIII¹⁴⁷

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Veh ki kūyuñda ḳılır cān u dil efgāna heves
Yaraşuḳdur nite-kim Ka‘be ḫarīḳında ceres
2. Nīze vü ḥançerüñüñ başum ise da‘vāsını
Bunlaruñ gel berü tiġuñ ile da‘vāsını kes

4^a Yoḡ-durur bir ḥabbe taḥşilüm bu mezra‘da dirîġ: Yoḡ bu mezra‘da benüm bir ḥabbe taḥşilüm dirîġ.

146. S.1: 216^b.

Nazāire-i Şābirī Çelebi.

147. S.1: 216^b. *Mesīhī Dīvān*: [hzl.:] Mine Mengi: 183. s. / G. 103.

Nev‘-i dīġer ve baḫr-ı āḫer merḥūm Mesīhī goft.

(174 ve 175. şiirler divanda sekiz beyitlik tek şiir olarak geçmektedir.)

1^a veh ki: reh-i.

2^a içün: ise.

3. Şıra şıra eyegüm içre gören cānumı dēr
Üstüh^vāndan ‘acabā şol kuşa yaptı mı kafes
4. Şavm-ı hecrüñde kosun gönlümi zülfüñde gözüñ
Şeb-reve daħl edemez çün ramazān ola ‘ases
5. V’ey ki öper leb-i cānānı **Mesīhī** ol hāl
Çaşnıgır olur kanda ise kanda meges

28.1¹⁴⁸

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Reh-i kūyuñda kıılır cān u dil efgāna heves
Yaraşıkdur nite-kim Ka‘be tarīkıñda ceres
2. Şavm-ı hecrüñde gözüm gönlüme daħl eylesün
Şeb-reve daħl edemez çün ramazān ola ‘ases
3. Āl tūṭī-beçedür dildeki peykānuñ kim
Üstüh^vānumdan aña kudret eli yaptı kafes
4. Bezme gelseñ şanemā şem‘-i ruħuñ şevkıyla
Germ olup raqş ura pervāne vü el qarşa meges
5. ‘Ālem içinde suħan kaldı **Mesīhī**’den eşer
Ten yere girdi göge çıkdı Mesīhā-yı nefes

28.2¹⁴⁹

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Oldı felekde ejder-i encüm-şikār şems
Zerrāt şanma şaçdı deminden şerār şems
2. Tūbā āgup göge günü toğdı feleklerüñ
Çün etdi fetḥ-i memleket-i zengibār şems
3. Yere geçerdi yer delik olsa hicābdan
Sen āfitāba qarşu olup şerm-sār şems

4^b ola: içre.

148. S.1: 217^a. *Mesīhī Dīvān*: [hzl.:] Mine Mengi: 183. s. / G. 103.
Nazīre-i Mesīhī Beg.

2^a gözüm gönlüme daħl eylesün: kosun gönlümi zülfüñde gözüñ.

2^b ola: içre.

149. S.1: 217^a.

Nazīre-i Mecdī Edirne de Bāzırgān oğlıdur Dānişmend silkindendür.

4. Başın alup eline feleklerde arh urur
Oldı helāki mihr-i ruhuñ bī-ķarār Şems
5. Mecdī gibi figende-i kũh-ı belā olup
Yũz yere ķodi miħnetle sāye-vār Şems

XXIX¹⁵⁰

Mef'ũlũ fā'ilātũ mefā'ilũ fā'ilũn
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Yũz sũrmeg ile eřiģũne ěy nigār Őems
Göge ěriřdi bařı olup tāc-dār Őems
2. Sen āfitāb-ı ĥũsn ne yũzden toĝar děyũ
Her gice řubħ olunca eker intizār Şems
3. Sen māh mihr ile gezer cũmle 'ālemi
Başını dāmenine şalup bī-ķarār Şems
4. Tāb-ı cemālini görũp ol māh çal'atũn
El arķasını yere ķodi tāb-dār Şems
5. Bencileyin 'Ařāyī meger lā-mekāndur
Bir yerde eylemez anuñ iũn ķarār Şems

29.1¹⁵¹

Mef'ũlũ fā'ilātũ mefā'ilũ fā'ilũn
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Serkeřlik ětdi bencileyin ěy nigār Őems
Bir zerre n'ola ětmese her gũn ķarār Őems
2. Zũlfũn niķābı ref' olıcaķ görũnũr yũzũn
Olur řeħābda nete-kim āřikār Şems
3. Yoluñda görse yařumı ol demde maħv ěder
Bildũm hevādan ěy yũzi gül-gũn nem ķapar Őems
4. ěy řāh-ı ĥũsn ĥũblar ālāyını řiduñ
ětdi kevākibi řanasın tārumār Őems

¹⁵⁰. S.1; 217 ^a.
Nev'-i diĝer ve baħr-āħer merħũm 'Ařāyī fermāyed.

¹⁵¹. S.1; 217 ^b.
Nazīre-i Firdevsī.

5. Firdevsiyā görem dèyü ol şährüyını
Çāk çār-tāk-ı çarha çıkarsa ne vār şems

XXX¹⁵²

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Çemende kurdı çün gülşāh-ı meclis
Eline cām-ı zerrīn aldı nergis
2. Lebün zevki alur cān naqdin elden
Ki mey şevki kılur kişiyi müflis
3. Kaşuñ dāhı bu resme müşg-i terden
Te'alallāh ne hōş düzmiş mühendis
4. Bahār oldı açıldı lāle vü gül
Müzeyyen oldı gül ruhlarla meclis
5. Şarāb ü şāhid ü muṭrib var iken
Ne çalar arada 'Amrī müderris

30.1¹⁵³

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Çemen içre gül olup mīr-i meclis
Tutar zerrīn-kaḏeḥ hıdmetde nergis
2. Olaldan sūhte ol şem'-i hüsne
Kažāya uğradı monlā müderris
3. Ne hōş şayd etdi ol āhū-yı vaḥşī
Remīde gönlüme olaydı mūnis
4. Dehānı remzine vākıf degül 'aql
Miyānı sırrın idrāk eylemez hiss
5. Çalışur kimyā-yı naqd-i 'ışka
Helākī her ne deñlü olsa müflis

¹⁵². S.1: 217 ^b.

Nev'-i dīger ü baḥr-i āḫer kažāt şā'iri 'Amrī Kaḏı goft.

¹⁵³. S.1: 218 ^a. *Helākī Divān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 106. s. / G. 66.

Nazīre-i Helākī.

4 ^a remzine: rāzına.

5 ^a 'ışka: eşke.

30.2¹⁵⁴*Mefā'īlün mefā'īlün fa'ūlün*

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Güneş ger olmasa 'ālemde müflis
Gezer miydi ol meclis-be-meclis
2. N'ola gözden bırakmasa beni yār
Olur āhū kaçansa Kaysa mūnis
3. Göz étdüğün ne bilsün çeşm-i dilber
Karañuda gözün kıpmaqla nergis
4. Sirişk ü āhı añma yār öñünde
Dilā söyleme luţf ét raţb ü yābis
5. **Mübīnī** ders-i 'ışkı édemez ħal
Cihān ħalkı ger olursa müderris

30.3¹⁵⁵*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. N'ola olursa gönül zülf ü zenehdāna heves
Tıfl olan çünkim éder top ile çevgāna heves
2. Balsa Hızr ile Skender dehanuñ ŝerbetini
Eylemezlerdi daĥı çeşme-i Hāyvāna heves
3. Dédüm ol çāh-ı zenehdāna heves düşdi gönül
Dédi dīvānedür ol kim éde zindāna heves
4. Ğamzesi oĥına efsün mı oĥur gözleri kim
Éder ol zaĥmı gören tīr ile peykāna heves
5. Gözlerüm ğamzeñ oĥın da'vet éder ħānesine
Kerem ehlidür éderse n'ola mihmāna heves

¹⁵⁴. S.1: 218^a.

Nazīre-i Mübīnī.

¹⁵⁵. S.1: 218^a. *Ahmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 203. s. / G. 126.

Nazīre.

[Ahmed Paşa]

(Bu şiir divanda sekiz beyittir.)

1^b éder: olur.

2^a dehanuñ: dudaĥuñ.

4^b éder: olur.

6. **Ahmed**'ün sözleri sevdāsına düşdi alemüm
N'ola tūtidür ederse şekeristāna heves

30.4¹⁵⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cān vērüp dil n'ola olsa leb-i cānāna heves
Cism bī-cān olıca lābūd olur cāna heves
2. Dil şauñda ruuñna meyl eder elbette şehā
Şem'a yanmaa olur gice pervāne heves
3. Gözlerüm atlūme aşd etse n'ola la'lūñ için
Merdüm-i mest olur ande ise āna heves
4. Dilemez dil ser-i kūyuñda raıbi şanemā
Cennet içre ādem olan ede mi Şeytāna heves
5. Dile gelmek dilese tañ mı hayāl-i hat-ı dōşt
Mürçe lābūd eder tat-ı Süleymāna heves
6. Ārzū eyler ise kūyuñı **Resmī** n'ola kim
Her nefes bülbul olur şan-ı gülistāna heves

30.5¹⁵⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil eder her nefes ol zülf ü zenedāna heves
Gör bu dīvāne eder bend ile zindāna heves
2. Nice cān vermeyem ey rū-ı revānum saña kim
anı bī-cān ola kim olmaya cānāna heves
3. Dil-i miskīn n'ola meyl eylese şirīn lebūne
Meges olur mı ki etmez şekeristāna heves
4. Küfr-i zülfūne nice aşd ede bī-dīn raīb
Degme kāfir şanemā eylemez imāna heves

¹⁵⁶. S.1: 218^b.
Nazīre-i Resmī elebi.

¹⁵⁷. S.1: 218^b.
Nazīre-i Hod.
[Resmī]

5. Neyler gülşeni yüzüñ var iken kim ola kim
 oya dīdārı ēde ravza-i Rıd̄vāna heves
6. Cāna aşd eylese ebrūñ ile amzeñ ne ‘aceb
 Hōş kemānı var ēderse n’ola urbāna heves
7. Cān hayālin dile gelmek [dilese] **Resmī** n’ola
 Hāne perverdūr ēder hıdmet-i mihmāna heves

30.6¹⁵⁸

Mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bu gön̄lüm Őehrine dūŐdi gözūmden nā-gehān āteŐ
 Yaşum saası ērmezse utar mülk-i cihān āteŐ
2. Őirār-ı nār-ı hecrūñden yūregūm Őöyle yanmıŐdur
 Ki bir āh eylesem olar zemīn ü āsumān āteŐ
3. Őan İsmā‘īldür çeŐmūñ ki yatur hancer altında
 Őan İbrāhīmdür zūlfūñ ki olmıŐ gülsitān āteŐ
4. Dēdi am gitdi vaŐlumla niun eksük degül āhuñ
 Dēdüm göçdügi menzilde omaz mı kārban āteŐ
5. Dēdüm un gön̄lüm alursın bahā vēr būy-ı zūlfūñden
 Dēdi bu rāyı o **Ahmed** ki olur rāyegān āteŐ

30.7¹⁵⁹

Mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yine derd ile bir āh eyledüm oldı cihān āteŐ
 Felek bir āsa dōnmiŐdür kim ola der-miyān āteŐ
2. Yiter beyhūde efgān eyle ēy bülbul cihāndur bu
 Kimine nār olur gülşen kimine gülsitān āteŐ
3. Ğam u uŐŐa uŐup gön̄lüm evin yıar anuñ iun
 Ki erāfa ulaŐmaya derūnumda yanān āteŐ

¹⁵⁸. S.1: 219 ^a. *Ahmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 204. s. / G. 128.
 Hārfü’Ő-Őīn - Sultān Mehmed Hāna vezīr olan Veliyyüddīn oğlı Ahmed PaŐanuñdur.
 (Bu Şiir divanda yedi beyittir.)
 5 ^a alursın: alduñ.

¹⁵⁹. S.1: 219 ^a. *Necatī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 299. s. / G. 251.
 Nazīre-i Necatī Beg.
 (Bu Şiir divanda dōrt beyittir.)

4. ‘Aceb midür naşihat eyledikçe inlese gönüm
Bilürsin üstüne şu sepseler eyler figân âteş
5. Gözüm gönüm elinde huşg u terden nesne kalmadı
Ne buldı nem yaçar bilsem ki gitmez cavidân âteş
6. Necâtî dil yanar her lahze bir dildâr şevkından
Şanasın şehr-i Bûrsâdur ki yaçar her zamân âteş

30.8¹⁶⁰

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül şehrine urdı bir meh-i nâ-mihribân âteş
K’anuñ her şeb şerârından tolar heft âsumân âteş
2. Yañağuş hâl-i hindüsü ne sâhirdür niğârâ kim
Semender-vâr olmuşdur aña kevn ü mekân âteş
3. Leb-i la‘l ü ‘izâruñ kim dağı hâlî-durur hağdan
Biri bî-dûd-ı halvâdur birisi bî-duğân âteş
4. Yüzüñ gülzârı şevkından kılar dem dem teğannî bād
‘İzâruñ hecri süzından eder geh geh figân âteş
5. Vişâlî odı şu içre degül hıfz eylemek mümkün
Süzüm âb-ı revânında neden oldı nihân âteş

30.9¹⁶¹

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - -

1. Düşürdüñ câna ‘işkuñdan çün ey nâ-mihribân âteş
Şağın bu odlu âhumdan tutar mülk-i cihân âteş
2. Benüm âh êtdüğüm görüp o dilber egdi ebrūsın
Olurdu râst gerçi kim kaçan görse kemân âteş
3. Kaçan âh eylesem mihrüñ gönülde artar ey meh-rû
Belî bād ile olurmuş ziyâde her zamân âteş

5^b buldı: bulur.

¹⁶⁰. S.1: 219^a.
Nazîre-i Vişâlî.

¹⁶¹. S.1: 219^b. *Revânî Dîvân*: [hzl.:] Ziya Avşar: 161. s. / G. 172.
Nazîre-i Revânî.

4. Meger bir şem‘-i kāfūrī-durur engüştü dildāruñ
K’ucında naķş-ı hınnādan olur geh geh ‘ayān āteş
5. **Revānī** hıttı-ı şı‘rümle görinür sözimüñ süzı
Hilāf-ı ‘ādedür zīrā ki olmaz bī-duhān āteş

30.10¹⁶²

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şerār-ı nār-ı ‘ışkuñdan olupdur cism ü cān āteş
Has ü hāşāke érişse yaķar vérmez emān āteş
2. Bir avuç toprağum ķaldı miyān-ı āb u āteşde
Eritdi şu gibi bağrum yürekde oldı ķan āteş
3. Çıķar bir gün yaķar tāk-ı semānuñ bürc-i bārusın
Şerār-ı nār-ı āhum kim édindi merdübān āteş
4. Dirildüm süz-ı ‘ışkuñdan hayāt-ı cāvidān buldum
Meger ser-çeşme-i cāndur derūnumda yanān āteş
5. Ger āhum olmasa yaşum hārāb eylerdi dünyāyı
Yaşum olmasa āhumdan tōlardı hep cihān āteş
6. Ben ol şem‘-i cihān-sūzum çerāğ-ı ‘ālem-efrūzum
Sözüm süzından olmışdur dilüm ğamda zebān āteş
7. **Uşūlī** vahdet-i ‘ışkuñ kemāl-i i‘tidālinden
Ne ğarķ étđi cihānı şu ne hōd ķıldı zebān āteş

30.11¹⁶³

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yanar hecrüñ belāsından gönülde her zamān āteş
Vişālüñ ābı érmezse tōlar bu cism ü cān āteş

¹⁶². S.1: 219 ^b. *Uşūlī Dīvān*: [hızl.:] Mustafa İsen: 160. s. / G. 56.
Nazīre-i Uşūlī.

(Bu şiir divanda dokuz beyittir.)

1^a olupdur: tōlupdur.

2^a āteşde: āteşden.

3^a çıķar bir gün yaķar: yaķar bir gün çıķar.

3^a bürc-i bārus: bürc ü bārusın.

6^b dilim ğamda zebān āteş: derūnumda yanān āteş.

¹⁶³. S.1: 220^a.

[Ferruhī]

2. Meger ‘ayyārdur çeşmüñ yatur kâşuñ kemīninde
Ya bir sehhāredür zülfüñ ki olmuşdur mekân āteş
3. Dédüm kim devr-i hüsnünde nedendür ruḥlaruñ ḥamrā
Dédi kim sūz-ı bülbülde olupdur gülsitān āteş
4. N’ola ḥaṭ-ı siyeh-kāruñ belürdiyse ‘izāruñda
Cihān mülkinde kim gördi kim ola bī-duḥān āteş
5. Senüñçün Ferruḥī dilber dēr imiş niçün āh étmez
Neden olmuş-durur yā bu zemīn ü āsumān āteş

30.12¹⁶⁴

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yüzüñ şevkinden olupdur çerāğ-ı āsumān āteş
Anuñçün dāyim ey meh-rū yaḳar andan cihān āteş
2. Niçün gāfilsin ey dilber benüm zār ile āhumdan
Ḥazer kıl kim yaḳar kūyuñ ‘adūdur bī-zebān āteş
3. Temāşā étmege çıksuñ öñüñce şubḥa dek her şeb
Kevākibden meşā‘iller yaḳar bu āsumān āteş
4. Ölürsem derd-i ‘ışkuñla ḥazer kıl étmegil pāmāl
Tenüm ḥākisterinde nā-gehān ola nihān āteş
5. Şaçuñ şan tāze sünbüldür ṭurur āb-ı ‘izāruñda
Ye zülfüñ bir semenderdür ki olmuş āşiyān āteş
6. Bu ‘ışkuñ od-ıla Sākī şu ḥāle geldi ey şeh kim
Ṭolar bir kerre āh étse zemīn ü āsumān āteş

30.13¹⁶⁵

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Çü düşdi penbe-i cāna ḡamuñdan nā-gehān āteş
Ṭolarsa sūz-ı āhumdan ne ṭañ mülk-i cihān āteş

¹⁶⁴. S.1; 220^a.
Nazīre-i Sākī Beg.

¹⁶⁵. S.1; 220^a.
Nazīre-i Faşihī.

2. ‘Aceb rāh-ı maḥabbetde ne sırdur bu ki ‘uşşākuñ
Gözünden göñlüne olur hemîşe armağān āteş
3. Belā bağında ḥuşg etdi nihāl-i ‘ömrümi yā Rab
Sirişk-i çeşme-i dilden olalı nāvdān āteş
4. Semender gibi olmışdur göñül nār-ı miḥen içre
‘Aceb mi dūd mānendi vērürse bū-yı cān āteş
5. Vişāl-i dilbere yā Rab nice dil dest-res bulsun
Yağup ḥākister eyledi çün ğamından bī-emān āteş
6. Firāk-ı yārla ölsem Faşihî şubḥ-ı maḥşerde
Livā-ı āh ola dilde derūnumda nişān āteş

30.14¹⁶⁶

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Egerçi görmez ey ḥūr-ı behişt ehl-i Cinān āteş
Ruḥuñdan göñlüme şaldı ‘izāruñ nā-gehān āteş
2. Ten-i zerdümde her tīrūñ olaldan ḳana müstağrak
Neyistāndur ki peydā eyledi faşl-ı ḥazān āteş
3. Belāya merd olanlar şabr eder nā-merd olan ḳalmaz
Tamām olsa ‘ayarı etmez altuna ziyān āteş
4. Ḥarābāt içre her peymānede ‘aksūñ görünmezse
Cehennem ola peymāne şarāb-ı ergāvān āteş
5. Maḥabbet nārına yanmış göñüller seyrine vardı
Ḥayālī bendeñe olsa n’ola vird-i zebān āteş

30.15¹⁶⁷

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Uralı tāb-ı ruḥsāruñ dile ey dil-sitān āteş
Eger āh eyleşem bir kez ṭolar iki cihān āteş

¹⁶⁶. S.1: 220^b. *Ḥayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 215. s. / G. 7.
Nazīre-i Ḥayālī.

1^a ḥūr-ı behişt: ḥūr u behişt.

3^a ḳalmaz: döymez.

¹⁶⁷. S.1: 220^b.

Nazīre-i Meylī.

2. Gök üzre görinen her gice şanmañ yèr yèr encümdür
Şerār-ı nār-ı āhumdan ʈolupdur āsumān āteş
3. Yağup kül eyledi eczāmı ‘ışk odı söyünmek yok
Söyünür gerçi kim cānā cihānda her yanan āteş
4. ‘Aceb sāhib-kerāmetdür ruğında zülfi dildāruñ
Èder ‘ışk āteşi mesken aña ètmez ziyān āteş
5. Firāk u derd ü ʈasretde görüp ħālını Meylī’nüñ
Nigāra ‘arz için başdan ayağ oldı zebān āteş

30.16¹⁶⁸

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Olalı şem‘-i dil-i sūz-ı cemālūñden ‘ayān āteş
Odundan kendü cānına urur mihr-i cihān āteş
2. Ħayāli cāna geldükçe ‘aceb mi mihrüm artursa
Ne menzil-gāha kim ʈonsa yağar pes kārban āteş
3. Yine yok yere gizlersin leb-i la‘lūñi āhumdan
Getürmez cins-i yāğūta bilürsün kim ziyān āteş
4. Niçün saht olur āh ètsem ʈaşı yāyı o mekkāruñ
Göricek nerm olur dèrler gönül çünkim kemān āteş
5. Gözüñ uğrısı cān nağdini yağma ʈılmağa dāyim
Gönül şehrine ʈor şem‘-i cemālūñ her zamān āteş
6. Açılmış gülsitān içinde yèr yèr lāleler şanma
Ruğıñ ‘aks ile urmuşdur özine gülsitān āteş
7. Ezel bezminde Şevķi’nüñ görüp āhen-güdāz-āhın
Utandüğundan ètmişdür özin ʈaşda nihān āteş

¹⁶⁸ S.1: 220^b.
Nazīre-i Şevķi.

30.17¹⁶⁹*Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ğamum şerh etmek için ger uzadursa zebān āteş
Anuñ taqrir-i sūzından tolar her dü-cihān āteş
2. Hevā-yı 'arızuñ birle koyupdur pertev-i haddüñ
Gözümde dem-be-dem āb u dilümde her zamān āteş
3. Pişüp sūz-ı derūnumdan kızardı kurşı hürşidüñ
'Acebdür yêrde yanarken pişürmek gökde nān āteş
4. Ne ğuşşa cāna Nemrūduñ ğamından çünkim olmuşdur
Dil İbrāhīmine şevk-ı ruhuñla gülsitān āteş
5. Eger bir lem'a düşerse cihāna nār-ı seyfinden
Deñizler maḥv olup tolar zemīn ü āsumān āteş
6. **Mesihī** dūd-ı āhuñdan mu'ayyen oldu iş bu kim
Yanarmış dōst şevkından derūnuñda nihān āteş

30.18¹⁷⁰*Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yaşum şu dökdi gönlüme ğamuñ şaldı hemān āteş
Bu şehri bir zamān yaqdı begüm şu bir zamān āteş
2. Dil ü cān rahtını ğamzeñ levendi kıлмаğa yağmā
Diyār-ı sīneme hecrüñ bıraқdı nā-gehān āteş
3. Dil-i Ferhād sūzından eşer yoğ-ısa tağlarda
Niçün tişe doқındıqça olur taşdan 'ayān āteş

¹⁶⁹. S.1: 221^a. *Mesihī Dīvān*: [hzl.:] Mine Mengi: 187-188. s. / G. 108.
Nazire-i Mesihī Beg.

(Bu şiir divanda sekiz beyittir.)

1^b tolar: tola.

2^a hevā-yı: ḥayāl-i.

2^a birle: ile.

4^a Nemrūduñ: Nemrūd-ı.

5^a seyfinden: sīnemden.

5^b tolar: tola.

6 Eger ğammāz olmasa **Mesihī** āhuñuñ dūdı

Kalurdi sīneñ içinde ebed şöyle nihān āteş

¹⁷⁰. S.1: 221^a.

Nazire-i Mu'idi.

4. Ne kılam neyleyem yâ Rab ölürem âh kılmazsam
Eger âh eylesem bir kez tolar iki cihân âteş
5. Ne deñlü bağıı kıtıysa kıaşuñ nerm oldu âhumdan
Egilür çünkü bilürsin görünce her kemân âteş
6. ‘Aceb mi süsen-i çini derüp degşürse dükkânın
Olupdur aħker-i gülden ser-â-ser gülsitân âteş

30.19¹⁷¹

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dehânumdan çıkar âh eylesem dilde yanan âteş
Olur bād olsa külħan revzeninden şan ‘ayân âteş
2. Temâşâ eylesem servi olur ‘ışkum şehâ efzün
Ziyâd olur ħas ü ħaşâke erse nâ-gehân âteş
3. Kıad ü ruhsârũñ añup bâğa varsam olur ol külħan
Görinür serv düd u lâle aħker gülsitân âteş
4. Ederken ‘arızũñ vaşfın n’ola dil nâle eylerse
Bilürsin üstüne şu sepseler eyler figân âteş
5. Dil-i Raħmî n’ola kıaddũñe cânâ olsa ger mâyil
Cihânda meyl eder bâlâya zîrâ her zamân âteş

30.20¹⁷²

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Firâkuñ kışver-i cânâ çü şaldı nâ-gehân âteş
Vişâlũñ âbı ermezse tolar bu cism-i cân âteş
2. Dêdüm gelse gamuñ cânâ niçün dil mülkini yaķar
Dêdi kıonduğı menzilde yaķar her kârbân âteş
3. ‘İzârũñ yaķdığı cânũñ beñũñ-veş dâğı maħv olmaz
Belî kim yaķduğı yerde kıor elbette nişân âteş

¹⁷¹. S.1; 221^b.
Nazîre-i Raħmî.

¹⁷². S.1; 221^b.
Nazîre-i Meylî.

4. Dédüm kim nūr-ı ḥaddüñde niçündür z̄ulmet-i z̄ülfüñ
Dèdi bilmez misin miskīn ki olmaz bī-duḥān āteş
5. Dil alup sīnede Meylī şora ol la'l-leb neyler
Ḳamūdan od alup ḳande yaḳar yā Rab yakan āteş

30.21¹⁷³

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ezel şubḥında āhumdan yaḳupdur āsumān āteş
Ebed şāmına dek her dem yaḳar andan cihān āteş
2. Göñülde şöyle germ oldı bu 'ışḳuñ odı kim her dem
Şirār-ı nār-ı āhumdan yaḳar heft āsumān āteş
3. N'ola ger şem'-i ḥaddüñde belürse ḥaṭṭ-ı şeb-rengüñ
Ki rüşendür bu kim olmaz cihānda bī-duḥān āteş
4. Göñülde nār-ı 'ışḳuñı bu āhumdan ḳıl istidlāl
Ki her yérde duḥān olsa olur hem bī-gümān āteş
5. Ḥayāl-i ḥaddi geldükçe göñülde sūzum artursa
N'ola çün menzile érse yaḳar her kārban āteş
6. Zülāl-i vaşl-ile def' ét bu sūz-ı āhumı yoḫsa
Yaḳup şehri vü kūyuña erişür nā-gehān āteş
7. Dédüm çün āteş-i sīnem yaḳarsın bāri cān alma
Dèdi külḥanda yaḳılmaz **Revānī** rāygān āteş

30.22¹⁷⁴

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Vücūdum mülkine urdı yine bir dil-sitān āteş
Eger āh eylesem bir kez ṭolar kevn ü mekān āteş

¹⁷³. S.1; 221^b. *Revānī Dīvān*: [hzl.:] Ziya Avşar: 162. s. / G. 173.
Nazīre-i Revānī Çelebi.
1^a āhumdan: k'āhumdan.
3^a şeb-rengüñ: şirīnūñ.
5^a ḥaddı: şevḳi.
6^a vaşlımı: vaşl ile.

¹⁷⁴. S.1; 222^a.
Nazīre-i Lāmi'ī.

2. Şan érdi nār-ı hecrinden duḡānum revzen-i yāre
Ki bir āh eylesem ġamdan olur ol dil-sitān āteş
3. Ruḡuñ üstünde zülfeynüñ ki olmışdur serāperda
Gören dēr misk ü ‘anberden urunmuş sāyebān āteş
4. Meger kim leşker-i dūd-ı derūnum göklere aġdı
Yağar i‘lām için burcında her şeb āsumān āteş
5. Diler ‘ışkuñla tutuşmak bugün meydān-ı ‘ālemde
Başında düddan perçem yalıñ bir pehlevān āteş
6. N’ola ‘ışkuñ beyān için dilüm olsa zebān-ı ḡāl
Olur sūz-ı dil-i şem‘a hemişe tercemān āteş
7. Yağarsa sözlerüñ āb-ı revānı **Lāmi‘ī** tañ mı
Bu bir şudur ki olmışdur nihān-ender-nihān āteş

30.23¹⁷⁵

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Geh açar dilde yaşum ġāh éder āhum ‘ayān āteş
Ḥarāb eyler bu şehri bir zamān şu bir zamān āteş
2. Yine bir lāle-ruḡ sīnemde yér yér dāġ-ı ġam yağıdı
Göñül şehrine urdı bir yañaġı ergüvān āteş
3. Ḥalīle tāb-ı ruḡsāruñla āteş gülşen olmışdur
Baña ‘aks-i ‘izāruñla görünür gülsitān āteş
4. Vefā umma gel éy dil mihr-i ruḡsārından ol māhuñ
Çü vèrmez teşneye ḡāşiyet-i āb-ı revān āteş
5. Benüm sūz-ı derūnumdan yanar derd ehline her dem
Muḡibbī tāb-ı miḡnetden uzatdıķça zebān āteş

¹⁷⁵. S.1: 222 ^a. Muḡibbī *Divān*: [hzl.:] Coşkun Ak.
(Gazel basılmış divanda bulunmamaktadır.)
Nazīre.

30.24¹⁷⁶

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Düşelden sūz-ı mihründen dile ey dilsitān āteş
Tolar āhum şerārından ser-ā-ser āsumān āteş
2. Gözüm közler bıraķmışdur dile gül-nār-ı haddüñden
Tutuşdı gösterir her dem dehānumdan zebān āteş
3. Haṭuñı zülfüñ altından yüzüñ göstermese ṭañ mı
'Ayāndur çunki göstermez şeb olunca duḥān āteş
4. Haṭum geldi dèyü şem'-i cemālün eyleme pinhān
Ki dūd-ı şem' ile olmaz 'ayān olsa nihān āteş
5. Haṭ-i haddi geldükçe dil ü sīnemde sūz artar
Götürmez kişiyeye gerçi kimesne armağān āteş
6. Haṭuñ haddüñde ey dilber hemīşe tāze vü terdür
Ki sebze āb-dār olsa aña étmez ziyān āteş
7. Le'ālī verd-i aḥmer görinen gülşende aḥkerdür
K'anuñ nār-ı 'izārından ṭutupdur gülsitān āteş

30.25¹⁷⁷

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cemālün cismüme şaldı eyā mihr-i cihān āteş
Şanasın kim şebistāna ulaşdı nā-gehān āteş
2. Yaķar geh āsumānı gāh olur sırçüñ yanar ey dōst
Hōş āteşbāz dur āhum eder her dem feşān āteş
3. Ruḥuñ üzre ne zülfüñ var lebüñde ne nişān-ı haṭ
Lebüñ ḥalvā-yı bī-dūd u ruḥuñdur bī-duḥān āteş
4. Cemālün mihrinüñ mihrin diler dil setr ede līkin
Ne mümkindür hīç ola mı zücāc ile nihān āteş

¹⁷⁶. S.1; 222^b.
Nazīre-i Le'ālī.

¹⁷⁷. S.1; 222^b.
Nazīre.

5. Ne ğam saña bu ‘âlemde bugün ey ğam müsâfirsın
İçinde bir haşîruñ yok tutar ise cihân âteş

30.26¹⁷⁸

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Lebüñ bir āb-ı hayvāndur k’edinmişdür mekân âteş
‘İrağda gülşen-i haddüñ şu altında nihân âteş
2. Tenüm hākister olduysa hāzer kıll göñlüm odından
Ki yanmış küller içinde bulunur nā-gehān âteş
3. O cennet yüzlü hecrinden derūnum tamuya döndi
Anuñçün berķ-i āhumdan dökilür her zamān âteş
4. Şu deñlü baħr-i eşk içre tenüm ğarķ-āb olmuşdur
Ki havf étmez eger talsa zemīn ü āsumān âteş
5. Dehānı maħzenine **Mātemī**’nüñ göñli kaçd eyler
Velī n’itsün ki olmuş her tarafından pāsbān âteş

30.27¹⁷⁹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Görüp bād-ı zemistāndan bürüdet nā-gehān âteş
Geyüp sīmāb-gün kürkün ışıdı bī-gümān âteş
2. Bilāl ü Bū-Leheb hem-dem olupdur dēr gören cānā
Ne demde kim ‘iyān étse ‘alevlerle duħān âteş
3. Şu deñlü şarşar-ı sermā erişdüirdi mazarrat kim
Hişār-ı āhenīn yaptı k’ola anda nihân âteş
4. Dü nīm étse şaçuñ şarşar görünür haddüñ ey dilber
Açıcağ ağzını ejder olur zāhir hemān âteş
5. Görüp haţtını haddinde **Fiğānī** āh u vāh étme
Ki yanmaz dehr ocağında muħaķķaķ bī-duħān âteş

¹⁷⁸. S.1: 223^a.
[Mātemī]

¹⁷⁹. S.1: 223^a. *Fiğānī ve Divançesi*: [hzl.:] Abdülkadir Karahan: 68. s. / G. 38.
Nazīre-i Fiğānī merhūm.
1^b bī-gümān: nā-tüvān.
4^b ağzını ejder: ağzın ejderhā.

30.28¹⁸⁰

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yine sūz-ı derūnumdan pür oldı mülk-i cān āteş
Vücūdum bir avuc küldür içinde var nihān āteş
2. Beni söyletme billāhi seni yaçar sözüm şākın
Ki yana yana ‘ışkuñla olupdur bir zebān āteş
3. Nigāruñ gelmeden ḥaṭṭı nazar kıll ḥadd ü la‘line
Birise gice ser gündür birisi bī-duḥan āteş
4. Gözümden yaş döğüldükçe helāk eyler beni şevkuñ
Ne ḥikmetdür bu kim efzūn édüp olur ‘ayān āteş
5. Temāşā eyle ey **Rūḥī** gül āteş-bār-ı ‘ışkam kim
Gül-efşān olıcağ tolar zemīn ü āsumān āteş

30.29¹⁸¹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Çü dil şehrine urduñ ey meh-i nā-mihribān āteş
Tolar zinhār āhumdan zemīn ü āsumān āteş
2. ‘Aceb ṭāvūsdur zülfüñ ruḥuñ bāğında kim her dem
Semender-vār étmişdür özine āşiyān āteş
3. ‘İzāruñ alnuñ ey dilber ikisi añā beñzerler
Biri bir nūr-ı bī-ḫulmet birisi bī-duḥān āteş
4. Göñül ḳaddüñ hevāsına n’ola şu gibi ‘azm étse
Yanup bālāya meyl eyler çü her yerde hemān āteş

¹⁸⁰. S.1: 223 ^a. *Bağdatlı Rūḥī Dīvān*: [hzl.:] Coşkun AK: II. C / 672. s. / G. 552.
Nazīre-i Rūḥī.

1 ^a mülk: silk.

2 ^a billāhi seni yaçar sözüm şākın: billāh kim yanarsın dūd-i āhumdan.

2 ^b ‘ışkuñla: ‘ışk ile.

2 ^b bir: bu.

4 Açılmaz bulbul-i ṭab‘um ayak seyrine sensüz kim

Gözüme gül diken olur çemende ergüvān āteş

5 ^a ‘ışkam: āhum.

¹⁸¹. S.1: 223 ^b.

[Lāmi‘ī]

5. Dédüm gönümde gözlenmez hayâl-i şem‘i ruhsârũñ
Dèdi bir şırça içinde kaçan olur nihân âteş
6. Dédüm kim Lâmi‘î yandı gamuñdan döstüm küllî
Dèdi kim bir emân bilmez ‘adüdur bî-zebân âteş

30.30¹⁸²

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Olur süz-ı derünümde dehānumda zebān âteş
Söz açarsam şerārından édiserdür ziyān âteş
2. Gönülde ‘ışk odı cānā nihān olmağ ne mümkindür
Bu bir fikr-i muhal ancak kaçan olur nihān âteş
3. Zebānumdan ki âteşler olur her dem şerār-efşān
Görinür dīde-i hūn-bāruma kevn ü mekān âteş
4. Beni bir resme hiddetle yağar kim âteş-i ‘ışkuñ
Yatup hāk olduğum yerde yanardı her zamān âteş
5. Bir âteşdür derūnı ‘ışk ile ‘āşıklarũñ Şemsî
Cināna varsa ‘āşıklar tolar elbet cinān âteş

XXXI¹⁸³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hāk-i pāyũñ tütüyā-yı dīde-i hūn-bār imiş
Hamdülillāh kim göricek gözlerümüz var imiş
2. Neylesün gülzārı ‘āşık olmayınca gül-‘izār
Büstān-ı Cennete şüret veren dīdār imiş
3. Tıfl iken bir büseñi azurğnurduğ cāna āh
Ëy dirīgā bilmedük bāzār ilk bāzār imiş
4. Bir ben isem de gerekmez ‘āşığa yār olduğũñ
Ëy gül-i pākīze-dāmen demesünler yār imiş

¹⁸². S.1: 223^b.
Nazīre-i Şemsî Efendi.

¹⁸³. S.1: 223^b. *Necatî Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan, 296. s. / G. 247.
Nev‘-i dīger ü bağr-ı āğer merhūm ve mağfūr Necatî Beg fermāyed.
4^a ‘āşığa: kimseye.

5. Būseñi görmez **Necātī** kendüye lāyık velī
Ëy lebi sükker ne çāre cān-durur umar imiş

31.1¹⁸⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gül şükufte gonçeler ḥandān ü bülbül zār imiş
Kūy-ı dilber bāğ-ı cennet gibi bir gülzār imiş
2. Pest ü a'lā her kişinüñ himmeti ḳadrincedür
Zāhidüñ maḳsūdı cennet 'āşıkuñ dīdār imiş
3. Çārsū-yı 'ışḳda kim dēr ki bulunmaz metā'
Derd alup cānlar şatarlar bir 'aceb bāzār imiş
4. Kimi cān oynar kimi ser-bāzlıklar gösterür
Kūy-ı dilberde behey 'āşık temāşā var imiş
5. Bāde-i la'line cān vērür **Şabūhī** dilberüñ
İçmez oldum dēdügi sākī 'aceb inkār imiş

31.2¹⁸⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Başuma taş yağduran ol gözleri sehḥār imiş
Çoḳ şükür devletlüler devletlü başum var imiş
2. Dēdilerdi eşk-i çeşmüñ dem gele başdan aşā
Geldi ol dem başuma dēdüklerince var imiş
3. Tatlu tatlu sögmegi her dem dudaḡuñ aḡzuma
Kār ēdinmiş ḥusrevā Allāh ki şīrīnkār imiş
4. Aldı yüz āl ile biñ erbāb-ı ālüñ 'aḳlını
'Ārızuñ ëy gül-'izār āl ehli nāzüg yār imiş
5. Şöyle şīrīn ētmişem medḥ-i lebüñ kim ḥüsrevā
İşidenler dēdiler **Zātī** şeker-güftār imiş

¹⁸⁴. S.1: 224^a.

Nazīre-i Şabūhī.

¹⁸⁵. S.1: 224^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 109. s. / G. 605.

Nazīre-i Zātī.

3^b şīrīnkār: tatlu yār.

4^b 'arızuñ: ruḥlaruñ.

31.3¹⁸⁶*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol şanem bir yār-i nāzük-ṭab' u ḥōṣ-reftār imiş
Bir cefā-engīz ü şūḥ u fitne vü 'ayyār imiş
2. Almayınca ḳomadı gönlümi mekr ü āl ile
Bir nigār-ı dilsitān ü bir gözi mekkār imiş
3. Toğmadı bir gice ol meh luṭf yüzinden baña
Hey dirīgā şimdi bildüm kim ne yüzden yār imiş
4. Şalınur her dem raḳīb ile ḳoyup ben bülbülin
Gönçe-i nāzükdür ammā bir gül pür-ḥār imiş
5. Sensüzün görseñ **Bahārī** nice bīmār olduĝın
Dér-idüñ ol derdmendüñ işi āh u zār imiş

31.4¹⁸⁷*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Rāh-ı 'ıṣḳ içre ne çok dürlü belālar var imiş
Allāh Allāh 'āşık olmaḳ nice müşkil kār imiş
2. 'Āşık-ı bī-çāreye ol cevri bī-ḥadd zālümüñ
Raḥmı yok dèrlerdi hem dedüklerince var imiş
3. Mihr yüzüñden nazār ètdi bugün ol meh baña
Ḥamdülillāh ṭali'üm mes'üd u baḥtum yār imiş
4. Şöfinüñ ḥalkā riyālar şatmaĝa sermāyesi
Aḳ 'abādan bir ḳabā tāc ü siyeh destār imiş
5. Vaşf-ı la'l-i yārda rengīn ü nāzük şözleri
Her eşiden dèr ki **Nazmī** sözde gevher-bār imiş

¹⁸⁶ S.1; 224^a.

Nazīre-i Bahārī.

¹⁸⁷ S.1; 224^b.

Nazīre-i Nazmī Çelebi.

31.5¹⁸⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Hāmdülillāh ṭālī'üm mes'üd u baḥtum yār imiş
Gün yüzüñ görmege bir sâ'at zamānum var imiş
2. Ben nice zār olmayam bāğ-ı cemālūñde ırāğ
Hüsñüñ gülzārına bülbül gibi gül zār imiş
3. Ağlaram bīmār u tenhā yürürem ḥayrān u mest.
'Āşık-ı bī-çārenüñ kārı ne müşkil kār imiş
4. Lezzet-i dünyā-yı dūna merdseñ kılma heves
Evveli āsān görünür āḥiri düşvār imiş
5. Cennet olursa cihān mülkine kılmaz iltifāt
Bu **Sinānī** tā ezeldan 'āşık-ı dīdār imiş

31.6¹⁸⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ayru düşmek yārdan yoldaşlar düşvār imiş
Gūşe-i fürkatde tenhālīk ne müşkil kār imiş
2. Dōstlar bu gülsitān-ı 'āleme şüret vēren
Ol lebi gonçe yüzü gül serv-i ḥōş-reftār imiş
3. Ayru luğ vādīsine ṭayandı vardı rāh-ı 'ışık
Çāre ne çekmek gerek ey dil yoluñda var imiş
4. Gelmege 'ahd eyledi gitdi dirīğā gelmedi
Aldadı ben nā-tüvānı bilmedüm 'ayyār imiş
5. Mülk-i dilde āteşüm üstine āteşler yaқан
Oda yansun **Ḥayretī** eş'ār-ı āteş-bār imiş

¹⁸⁸ S.1: 224^b.

Nazīre-i Sebzī Çelebi.

(Başlıkta böyle yazmasına rağmen mahlas olarak Sinānī yazmaktadır.)

¹⁸⁹ S.1: 224^b. *Ḥayretī Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 233. s. / G. 160.

Nazīre-i Ḥayretī.

4^a gelmedi: ol şanem.

XXXII¹⁹⁰*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Āşıkuñ bağrında tağlar deñlü başı var imiş
Kendü bir kem kaçra deryâlarca yaşı var imiş
2. Yok şanurdum bâliş-i râhat bu miḥnet-ḥānede
Şimdi bildüm dilberün eşigi taşu var imiş
3. Baş vèrüp rāh-ı fenāda başa iletmiş işi
Āferīn Ferhāda kim devletlü başı var imiş
4. Benlik imiş ayıran ben bendeyi cānāneden
Ēy dirīgā bilmedüm arada nāşī var imiş
5. Yār ile cānān arasında ḥicāb oldum dèyü
Ḥayretī'nün kendü kendüyle şavaşı var imiş

32.1¹⁹¹*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Ayn-ı çeşmün ḥün olan bağrında başı var imiş
Ol piñāruñ anuñ için kanlu yaşı var imiş
2. Yok şanurdum ehl-i 'ışkuñ ben gedā miḥrābını
Şimdi bildüm ol nigāruñ iki kaşı var imiş
3. Ben aña nice muḳābil olayın bir baş-ile
Çünkü ejderhā-yı çarḥuñ yedi başı var imiş
4. Ḥ'āce-i 'ışkum metā'umdur ḥayāli belinün
N'ola dèrlerse baña ince kumāşı var imiş
5. Çarḥ aña cevır okın atarmış o çarḥa āh okın
Çarḥ-ıla şimdi Kıyāsī'nün şavaşı var imiş

¹⁹⁰. S.1: 225^a. *Ḥayretī Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 230. s. / G. 156.

Nev'-i diğer ü baḥr-ı āḥer Ḥayretī fermāyed Raḥmetullāh.

3^a fenāda başa iletmiş işi: vefāda iletđi işin.

3^b kim: ḥōş.

4^a cānāneden: maḥbūbdan.

5^a yār: cān.

5^a oldum: oldun.

¹⁹¹. S.1: 225^a.

Nazīre-i Kıyāsī.

32.2¹⁹²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. 'Āşıkuñ tağlarca bağı üzre başı var imiş
İki 'aynından kesilmez kanlu yaşı var imiş
2. Sevdüğümden gayrı n'êtdüm baña hışm êtdi nigār
Demedüm bir kez gözi üstinde kaşı var imiş
3. Vādī-i gamda gören Mecnūnı 'üryān şanmasun
Eşk-i surh ile anuñ rengin kumāşı var imiş
4. Gün yüzüni yaluñuz dêrdüm temāşā êtmege
Bilmedüm sāyem gibi ardumca nāşī var imiş
5. Dün gice gördüm **Muhibbī** şem' ile pervāneyi
Kaşdı yanmaqmış meger şandum şavaşı var imiş

32.3¹⁹³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bī-sütünuñ gördi kim tığ-ile taşı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāşı var imiş
2. Kāmet-i Leylī için Mecnūn-ı miḥnet-dīdenüñ
Şu'lesinden āhınuñ zerrin kumāşı var imiş
3. Yaş añlsa merdüm-i çeşmüm gibi görmüş geçer
Gözlerüm yaşınca 'ummānuñ da yaşı var imiş
4. Epsem olmazmış tıttup dilüñ be gayretsüz dēyü
Şem' ile pervāne miskīnüñ şavaşı var imiş
5. Bir şanem sevmiş **Hayālī** kıble edinmiş yüzün
Bir ser-āmed kāfirī-mihrāb kaşı var imiş

¹⁹². S.1: 225^b. Muhibbī *Divān*: [hzl.:] Coşkun Ak: 396. s. / G. 1262.
Nazīre-i Sultān Süleymān Hān-ı Gāzī.

2^a êtdi: êder.

5^b kaşdı: kaşd.

¹⁹³. S.1: 225^b. *Hayālī Bey Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 214. s. / G. 5.

Nazīre-i Hayālī Beg.

3^a gibi: kadar.

4^a Epsem olmazmış tıttup dilüñ be gayretsüz dēyü: Tıtt dilüñ kendüñ de epsem ol be gayretsüz dēyü.

XXXIII¹⁹⁴*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Devlet ü iḳbāl ü baḥt-ı kām-rānum var imiş
Kim seni görmege bir daḥı zamānum var imiş
2. Êy mu'abbir vaşl-ı cānān ile ta'bīr eyle kim
Düşde gördüm kim ḳamerle iḳtirānum var imiş
3. Êy şabā zülfinde yoḳla göñlümi k'anda benüm
Bāga düşmiş tūḫī-i Hindū-sitānum var imiş
4. Hüsñ dīvānında taḥrīr olmadan ḥaḫḫı henüz
Defter-i 'ıḫşında nām-ı cāvidānum var imiş
5. **Aḫmed**'üñ zihninde görüp ḥüsni evşāfın dēdi
Yılda her gün gül vērür bir gülsitānum var imiş

33.1¹⁹⁵*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ṭālī'üm sa'd oldı baḥt-ı kām-rānum var imiş
Vaşl-ı cānāna erişmege zamānum var imiş
2. Mūnis oldum ḡam beyābānında ben Mecnūn ile
Bildiler bir çeşmi āhū yār-ı cānum var imiş
3. Düşde gördüm zülfini boynumda ta'bīr eyledüm
Ḥamdülillāh bāḳī 'ömr-i cāvidānum var imiş
4. Cānı ḳurbān eyledüm peyveste ḳaşı yāsına
Bir gümüş ḳabzalu misk tozlu kemānum var imiş
5. **Ṭalibī** evşāf-ı ḥüsñüñ medḫ eder bülbül gibi
Dāyimā şolmaz güli bir gülsitānum var imiş

¹⁹⁴. S.1: 225^b. *Aḫmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 206. s. / G. 130.
Nev'-i dīḡer ü baḫr-ı āḡer merḫūm Aḫmed Paşa fermāyed raḡme[tullāh].
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)
1^b görmege bir daḥı: bir daḥı görmege.
5^a görüp: gördi.
5^b gülsitānum: büstānum.

¹⁹⁵. S.1: 226^a.
Nazīre-i Ṭālī'ī Çelebi goft.
(Başlıkta böyle yazmasına raḡmen şiir Ṭalibī'ye aittir.)

33.2¹⁹⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Yāra vaşl oldum 'aceb devletlü cānum var imiş
Gerçi pīrem dōstlar baht-ı civānum var imiş
2. Ağzınıñ sırrını keşf êtdüm ser-i mūy imiş ol
Gör ne řab'-ı mū-şikāf u hūrde-dānum var imiş
3. Sīnede buldum hayāl-i leblerin bildüm henüz
Kim dağı bir zerrece cismümde cānum var imiş
4. Cān vērürken menzilin kūyuñda gördi dēdi dil
Şükr li-'llāh kim bihişt içre mekānum var imiş
5. Düşde gördüm Ca'ferā zülfin dēdüm ta'bīr édüp
Minnet Allāha ki 'ömr-i cāvidānum var imiş

XXXIV¹⁹⁷

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül 'ışkuñla kendin h'āb-ı ğafletden uyandırmış
Dil üzre nār-ı şevkuñ ile bir řandīl uyandırmış
2. Vişālūñ peykine cānum bu sīnem üzre dāğlarla
Sürürından nice ğarrā kızıl altūnı yandırmış
3. Alup naqd-i qarārın 'āşık-ı bī-dilleri ol yār
Bugün meydān-ı 'ışk içre döne döne şolandırmış
4. Fenā deştinde Mecnūnı görüp şanmañ vefāt êtmış
Maħabbet ğālib olup anı 'ālemden uşandırmış
5. Ğam-ı Şīrīn ile Ferhād cānın vėrdiği bu kim
Yalancı dünyeyi 'ışk aña gerçekden inandırmış

¹⁹⁶. S.1: 226^a. Tācī-Zāde Ca'fer Çelebī: *Dīvān*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *The life and works of Tācī-zāde Ca'fer Çelebi, with a critical edition of his dīvān*: 273. s. / G. 76. Nazīre-i Ca'fer Çelebi goft.

4^a gördi: görüp.

¹⁹⁷. S.1: 226^a. Nev'-i dīger ü baħr-ı āħer.

34.1¹⁹⁸

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Özin kim şem‘-i meclis nār-ı şevkuñla uyandurmış
Şerārından gice sen māha bir altūnı yandurmış
2. Alup ‘āriyeti bir lem‘a gice nūr-ı hüsünden
Meh-i gerdün hūrşid-i cihān-tābı tolandurmış
3. Belā kūhında Ferhāda içürseñ Hüsrevā acı
Ġam-ı Şirīn anı şol tatlu cānından uşandurmış
4. Gezerken teşne-dil ġam zulmetinde ey lebi Hızrum
Ērüp tīg-ı şafā bahtuñ hayāt ābına kandurmış
5. Lebinden Şābirīye būseler ‘ahd etmiş o dilber
Yalanlar söylemiş miskīn gerçekden inandurmış

34.2¹⁹⁹

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Fetil-i cānı dil şem‘-i şerār-ı āha yandurmış
Yine bu āsumānı dūd-ı āh ile boyandurmış
2. Cemālin bī-ħicāb ol mihr-i ‘ālem ‘arz edem dēyü
Yedi kat gökleri māhum yine toköz tolandurmış
3. Yine cūş eyleyüp seyl-i maħabbet vādī-i ġamda
Aķuban cūy-bār-ı eşkümi ġāyet bulandurmış
4. Leťāfetle süvār olup semend-i hüsne ol meh-rū
Ķamer-ruħlar içinde seyr edüben ayalandurmış
5. Kesüp merrīħ-veş başum Şefi‘ī çeşmi dildāruñ
Döküp ķanum müje ġancerlerini ķana kandurmış

¹⁹⁸. S.1; 226^b.
Nazīre-i Şābirī.

¹⁹⁹. S.1; 226^b.
Nazīre-i Şefi‘ī.

34.3²⁰⁰

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül dāğ-ı ğamuñla sīnede bir şem' uyandırmış
Çerāğ-ı 'ışka bir ğarrā kızıl altūnı yandırmış
2. Göñüller naq̄din almış yār girmiş halka-i zikre
Bir iki derd-mend āvāreyi varmış tōlandırmış
3. Bulup saqqā-yı hicrān teşne-dil şahrāda Mecnūnı
Ecel peymānesin şunmış hayāt ābına kandırmış
4. Dimeñ Mecnūna gelmiş 'ākıbet Leylādan istignā
Belā-yı 'ışk o ser-gerdānı cānından uşandırmış
5. Bugün Bākīye ol āfet vişālin va'deler kılmış
Yalanlar söylemiş miskīni gerçekden inandırmış

XXXV²⁰¹

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Terk eyledi ol Yūsuf-ı şānī bizi kardaş
Mānend-i terāzū başalum bağrumuza taş
2. Cān u dile ol Yūsuf-ı şānī düşe geldi
Ya'kūb gibi āhlar étsem n'ola kardaş
3. Hem-demlūgini yārelerūñ manķıra alma
Derbend-i maḥabbetde göñül bir pula biñ baş
4. Oldı kamu ğavvāşlaruñ başı aşığa
'Ālemde zūhur ēdeli bu nazm-ı güher-pāş
5. Derd-i ruḥ u ḥaṭṭuñla eger kim gide Zātī
İmānı vü Qur'ānı aña Ḥaḥ ēde yoldaş

²⁰⁰. S.1: 226^b. *Bākī Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin Küçük: 173. s. / G. 219.
Nazīre-i Bākī Çelebi.

²⁰¹. S.1: 227^a. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 80. s. / G. 576.
Nev'-i diğer ü baḥr-ı āḥer merḥūm Zātī fermāyed nūrullāh.

2^a Cān u: Çāh-i.

5^b ēde: ile.

35.1²⁰²

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Hecründe gözüm gibi görünmez baña yoldaş
Kim bile yatur bile turur bile döker yaş
2. Ağzuñla ruhuñ şivelerin naķş edemez hīç
Göz nürünü ħarc eylesün yok yere naķķaş
3. Bir yaña beni zülf ü ruhuñ çekdi çevürdi
Bir yaña daħı olmayısar ol gözü ol kaç
4. Dil vérmek o meh-rüya iñen minnete geçmez
Bī-ķadr olısar ķande ki var dāne-i ħaşķaş
5. Odlara yaķar sözlerüñüñ süzi cihānı
Zātī saña taħsīnler ü üstāduña sābāş

35.2²⁰³

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Naķd-i eşk ile gönül degmeye olma yoldaş
'Işķ yolında şaķın bir pula olur biñ bāş
2. Yoğ-ımiş miĥnet ü ħam leşkerinüñ pāyānı
Şāh-ı 'ışķ ile kişi nice çıķışsun başa bāş
3. Tağulur şabr metā'ı gelicek şehir-i ħama
Şatılır şehir-i mu'ażzamda belī eyü ķumāş
4. Başumı aldum ele dilberümüñ yolında
Er olan kişi gerekdür kim ola ħāzır bāş
5. **Şem'iyā** ol şanemüñ gün yüzünüñ āyīnesi
Nār-ı Mūsā gibi par par yanar oldıķca tırāş

²⁰². S.1: 227^a. *Zātī Divān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. Velehü.
[Zātī]

(Bu şiir basılmış divanda bulunmamaktadır.)

²⁰³. S.1: 227^b. *Şem'i Divan*: [hzl.:] Murat Ali Karavelioğlu: 80. s. / G. 82.
Nazīre-i Şem'i Dede.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

35.3²⁰⁴*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Sırr-ı ‘ışkı n’ola Mecnün ile Ferhād éde fāş
Olımaz iki deli birbiri ile sırdaş
2. Yūsufı Mısr-ı melāhatde gören ‘aşıklar
Düşdiler çāh-ı zenehdānına bir bir kıardaş
3. Būstānda göricek nāz ile reftārını serv
Ellerin gögsine koyup ayağına kodı baş
4. Gice derbend-i maḥabbetde yürürken gāfil
Ġam ḥarāmisi ile başka tutuşdum başa baş
5. Niçe Hüsrevleri ol lebleri şīrīn yüzi gül
Cān ile eyledi Ferhād hezārān sābaş
6. Yèridür **Sebzī**-i āşufteye rahm eyle begüm
Dem-be-dem la‘l-i lebüñ yādına ağlar kıan yaş

35.4²⁰⁵*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yār için eyleyicek gözle gönül tende şavaş
Yürek ol bezmde meydāna getürdi nice baş
2. Cān metā‘ını tecemmül dèyü terk eyleyicek
Pīr-i ‘ışk étmedi Ferhād ile Mecnūnı tırāş
3. Çekmek için kıuru sevdālarını kākülünüñ
Kıara yazu imiş alnumda bu benüm iki kıaş
4. Şems öykünmege ol Yūsuf-ı mısr-ı hüsne
Şemsī dülbendin eger Yūsufī şarsa kıardaş
5. Māder-i ‘ışk getürdükde beni dünyāya
Kıılmış ol dem beni Ferhād ile süd bir kıardaş

²⁰⁴. S.1: 227^b.

Naẓīre-i Sebzī Ḥalīfe.

²⁰⁵. S.1: 227^b. *Ḥayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 212. s. / G. 1.

Naẓīre-i Ḥayālī.

1^b bezmde: rezmde.

2^a eyleyicek: etmeyicek.

4 Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

6. Yā Rab ol demde Ḥayālī'ye enīs ét faẓluñ
Lāhd içre alıca dil yaluñuz bir uru baş

35.5²⁰⁶

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dünyā maḥabbetini gönülden édüp tırāş
ıldum arī-ı Ḥada erenler gibi ma'aş
2. Faqr olarıyla addümi yā ıldı rüzigār
Devlet anuñ kim egmedi iki cihāna baş
3. Demler-durur ki ḥāl-i ruḥuñdan urur demi
Ağarsa gözlerüm demidür çok geçürdi yaş
4. Kim görse yüzde dāne-i ḥālüñi döğmege
Destine āsiyāb gibi alsun ol iki aş
5. Olma Ḥayālī vaşlı metā'ına müşteri
Biçdürme rāst addüñe hicrānlı bir umāş

35.6²⁰⁷

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Mekr ü füsün u siḥr ile bir ḥüb-ı ser-tırāş
Ḥa-ı cihānı rām édüp egdürdi yine baş
2. Alsa eline ḥışm ile miqrāz-ı cān-şikāf
Güyā ki Zül'fikār ile ılır 'Alī şavaş
3. āk oldı sīne şāne-şıfat tīg-i hecr ile
Bir şemme büy-ı zülfini ılmadı ḥaqa fāş
4. Tīg-i cefāya boynumuz egdük çekerse tīg
Seng-i belāya başumuz açdu urursa aş

²⁰⁶. S.1: 228^a. *Ḥayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 212. s. / G. 2. Velehü.

[Ḥayālī]

2^b anuñ kim egmedi: benüm ki egmedüm.

3^a demler-durur ki ḥāl-i ruḥuñdan: demlendürür ki ḥāk-i rehüñden.

4^a ḥālüñi döğmege: ḥālüñ döğünmege.

²⁰⁷. S.1: 228^a. *Helākī Dīvān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 108. s. / G. 68. Nazīre-i Helākī.

1^b rām: ul.

5. Evvel nazarda āyīnenüñ bozdı şüretin
Âdemler öldürür be Helākī bu göz ü kaç

35.7²⁰⁸

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Şemşir-i 'ışk-ı yār ile kim eylese şavaş
Meydān-ı 'ışk içinde kodı niçe kanlu baş
2. Levh-i cemāle çekdi niçe naqş-ı dil-firīb
Naqqāş-ı dehr yazmadı bu resme göz ü kaç
3. Dār-ı cihānda aşıla Manşūr-veş dilā
Esrār-ı derd-i 'ışkını her kim éderse fāş
4. Gün başına olur mıdı seyl-āb-ı hūn revān
Cellād-ı çarh ile çıkışur olsa başa baş
5. **Sebzī'**nüñ érmesün der iseñ gönline gubār
Haṭṭ-ı ruhuñı şafha-i hüsnüñde kıl tırāş

35.8²⁰⁹

Fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kanuma girdi beni müstağrak-ı hūn étdi yaş
Kim dedı yā Rab aña yüz bulduğınca başdan aş
2. Cānuma érer cemālün hāleti ağarsa şubh
Gönlüme düşer hilālün fikreti qararsa kaç
3. Mīr-i cānı kal'a-i bürc-i bedenden sürmege
Yäreler ser-cümle ağız bir édüp kaldurdı baş
4. Éy baña hadden ziyāde cevr éden bī-merhamet
Kātı bī-raḥm olduğı için Tañrı gönlün étdi taş
5. **Zātī'**yī bir yanına il döndürür güyā kebāb
Éy ṭabībüm derd-mendi eyledün şāhib-firāş

²⁰⁸. S.1: 228 ^a.
Nazīre-i Sebzī.

²⁰⁹. S.1: 228 ^b. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 102. s. / G. 598.
[Zātī]
4 ^b gönlün: ḳalbün.

35.9²¹⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Baş açuķ abdāluñam luř et beni gel kıl tırāş
Tekye-i dükkānuña başdum ķadem ey ser tırāş
2. Tīguñ ey Şeh bir demür geyümlü gömgök ğāzīdür
Yüz çevürmez nice biñ küffārdan eyler Şavaş
3. Yüz sürer ayađına mecmū'-ı tīguñ 'izz ile
Ka'beden gelmiş efendi hācīdur beñzer o taş
4. Āyīneñ gündür felek kōsreñ setilün mäh-ı nev
Al peşķirün Őafaķ çarħuñ bu çarħ ey ser-tırāş
5. Tekyedür dükkānı anuñ baş açuķ abdālı çoķ
Enverī begler tırāş olurlar anda baş baş

35.10²¹¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Alma āh-ı 'āşıķı ey seng-dil ğāfil mebāş
Çün bütün ķalmaz bulursın yanar od içinde taş
2. Tıfl-ı çābükdür ki sürçüp hāre düşmişdür Őehā
Dāne-i mercān-veş müjgānum içre ķanlı yaş
3. Tiz biten tiz yiter illerde meşeldür söylenür
Eylese haşt-ı leb-i la'lin n'ola dilber tırāş
4. Şerbet-i la'l-i lebün Şun ey taḫīb-i cān ü dil
Derd-i 'ıŐķuñ eyledi bağrumda peydā nice baş
5. La'l-i yāra **Şabirī** öykündüğüçün hātemün
Çār sū-yı dehr içinde urdular başına taş

²¹⁰. S.1: 228^b. *Enverī Dīvān*: [hzl.:] Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı: *Ümmi Divan Şairleri ve Enveri Divanı*: 108. s. / G. 123.

Nażire-i Enverī.

2^a ğāzīdür: ğāzī.

3^b hācīdur: hācıya.

²¹¹. S.1: 228^b.

Nażire-i Şabirī.

35.11²¹²*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bir güzel gördüm bugün seyrān éderken ser-tırāş
Tīğina đarbn cihānuñ begleri indürdi baş
2. Māh-ı nev tīğ u felek tās u güneşdür āyīne
Tolanur dükkānını çarḥ-ı felek olmağa taş
3. Destine ala dēyü birgün 'ināyet eyleyüp
Şāne-veş dilindi cismüm şānesi olaydı kāş
4. Şanmañuz 'āşıklaruñ başın tırāş eyler anı
Rūm şahıdur ki cünd-i Şām ile eyler şavaş
5. Çarḥa tütulmuş kılıclardur ol āfet berberüñ
Sebziyā ḥāl-i siyāhınuñ yanında iki kaç

35.12²¹³*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Baş açup feryād édüp dēdüm beni gel kıl tırāş
Başımı kesdi o dem olmuş kesici ser-tırāş
2. Bir ḥarāmīdür o kim yanında biñ var keskini
Her gün ey dil kārban-ı müy ile eyler şavaş
3. Mihr tās oldı felek dükkān bulutlar gök fūta
Bedr-i māh āyīnedür gūyā melekler ser-tırāş
4. Yüz sürer tīği şafā-yı kalb ile ḥuccāc-vār
Ka'benüñ eşigi taşı-durur meger beñzer o taş
5. Serv-kāmet bir boyı āzāde kuldur gerçi kim
Enverī begler ayağına varurlar baş baş

²¹². S.1: 229^a.

Naẓīre-i Sebzi.

²¹³. S.1: 229^a. *Enverī Divān*: [hzl.:] Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı: *Ümmi Divan Şairleri ve Enverī Divanı*: 105. s. / G. 117.

Naẓīre-i Enverī.

4^b eşigi taşı-durur meger: iç eşigi taşı-durur.

35.13²¹⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Başdan gel ey kalender kıl ü kâli kıl tırâş
Yohsa kılca ne bıyık vërür zarar saña ne kaç
2. Gel gönül abdālına geydür tecerrüd hırkasın
Dile andan şöra 'uryân gez dilerseñ gey kumâş
3. Taşı başa urdı Şîrîn gönlini nerm étmedi
Fî'l-meşel mûm idi Ferhâduñ elinde gerçi taş
4. Dilleşüp ey dil birâder çıkdı baħr ile gözüm
Baħrdan ammâ uluyam dër gözüm bir nice yaş
5. Gitdi ol mâhuñ senüñle yılduzı barışmadı
Çäre ne ey **Hayretî** var tãli'üñle kıl şavaş

35.14²¹⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Olalıdan dōstum ol nev-civānum ser-tırâş
Eyledi dil şafhasında şabr u arāmum tırâş
2. Nice olmasun kalender bu dil-i āvāremüz
Vërdi yağmağa vücudum mülkini bu göz ü kaç
3. Tîğ-ı cevr ile gönül mülkin yıkup ol seng-dil
Eyledi sırr-ı derūnum illere rüsvā vü fâş
4. Mesned-i devletde olmaz mı eşigüñde senüñ
Yerini hâk eyleyüp her ki koyup taş üzre taş
5. **Dem'î**'ye ta'n eyleyüp rencide eyler dōstum
Şol ki küyuñ itleri ile éder cenk ü şavaş

²¹⁴. S.1: 229^b. *Hayretî Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 228-229. s. / G. 153.

Nazîre-i Hayretî.

²¹⁵. S.1: 229^b.

Nazîre-i Dem'î.

35.15²¹⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sāgarından çeşmümüñ akar dem-ā-dem kanlu yaş
La'l-i meygünüñ hayālin kılmag-ıçün halka fāş
2. Ger göre Ferhād sen Şīrīn-leb içün hālümü
Āsiyā-veş döğine alup eline iki taş
3. Her ne 'āşık kim sefer éde 'adem eṭrāfına
Tīrūni rehber édinüp zahmuñı édindi baş
4. Ān gerek maḥbūbda anı el üzre tuta halk
Yohsa bir hātemde daḥı bulunur göz ile kaç
5. Ger bu defterden **Mesīhī** gide gelmez mişli hīç
Yerine ol deñlü yazılmaz olıcaḥ ḥaṭ tırāş

35.16²¹⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Geldi érdi çün yine kara haber gibi tırāş
Éy dirīgā atdı oḫın yaşdı yayın göz ü kaç
2. Ġālibā āḫir zamān olmış-durur yoldaşlar
Rūm ilinde her taraftan fitneler kaldırdı baş
3. 'Ārīzuñ ābında ğarḫ olsun dēr iseñ ḥaṭṭuñı
'Asker-i Fir'avndur Mūsā ile étdi şavaş
4. Kimse barmaḥ başmasun ḥarfüne dērseñ dōstum
İki günde bir tırāş ol iki günde bir tırāş
5. Hīç ḥisāb u ḥaddi yok mūlar bitüpdür **Ḥayretī**
Dem-be-dem aḫsa 'aceb mi gözlerümden kanlu yaş

²¹⁶. S.1: 229^b. *Mesīhī Dīvān*: [hzl.:] Mine Mengi: 186. s. / G. 107.
Nazīre-i Mesīhī Beg.
(Bu şiir divanda on beyittir.)
4^a anı: k'anı.

²¹⁷. S.1: 230^a. *Ḥayretī Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 231. s. / G. 157.
Nazīre-i Ḥayretī.

35.17²¹⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yine bir gerçek yalın yüzlü kıyâmet nev-tırâş
At şalup aķıncı-veş gönlüm evin kıldı tırâş
2. Āb-ı ruhsāruñda haţtuñ zāhir oldu cā-be-cā
Yer yerin yine puşudan fitneler kıaldurdu baş
3. 'Āķıbet öldürmedük 'ālemde bir ādem kıomaz
Ol mūkahhal çeşm-i fettān ile bu peyveste kıaş
4. Ğamzeñ ucından düşüpdür bir birine cān u dil
Kanda vardıysa o zālim eksük olmadı şavaş
5. Āh derdā dirīgā hasretā **İşhāk** kim
Sırr-ı 'ışkı gözlerüm yaşı cihāna etti fāş

35.18²¹⁹

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Rezec - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1. Zülfin gidermiş ol şanem kâfirligin kıomaz henüz
Zünnārını kesmiş veli dağı Müselmān olmamış
2. Ne fitnedür yā Rab bu kim bir dilberüñ her ğamzesi
Bir demde biñ can almasa dەرler ki fettān olmamış
3. Şehrüñde la'lüñ şevķine şol deñlü kıan ağlamış
Kim bir der ü dīvārı yok yāķut u mercān olmamış
4. Añup çerāğ-ı hüsñüñi pervāne gönlüm şem'-vār
Meclis mi var kim germ olup süzān u giryān olmamış

²¹⁸. S.1: 230^a. *Üsküblü İşhāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu – Ali Tanyeri: 190. s. / G. 113.

Nazire-i İşhāk Çelebi.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

1^b şalup: sürüp.

1^b kıldı: etti.

²¹⁹. S.1: 230^a. *Ahmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 205. s. / G. 129.

[Ahmed Paşa]

(Bu şiir divanda sekiz beyittir.)

2^b ki: bu.

3^a ağlamış: ağlamışam.

3^b divārı: divār.

5. Mecnū‘-ı diller mecma‘ı şaçuñdur anı çözse bād
Cem‘iyyet-i hātır mı var andan perīşān olmamış
6. Gülden қоһı alup seher āh étse **Aḥmed** derd ile
Bülbül bulunmaz bāğda kim bağıri biryān olmamış

35.19²²⁰

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

Remel - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1. Bir dil mi qaldı ey şanem ‘ışquñla ḥayrān olmamış
Yā dīde mi vardur gam-ı derdüñle giryān olmamış
2. Şol cāmi‘-i ḥüsñüñdeki mihrāb-ı cān içre gözün
Geçmiş imāmet yerine līkin Müselmān olmamış
3. Mihr-i ruḥuñla lāle mi açıldı k’anuñ dāğı yok
Şevk-ı lebüñle gonca mi var kim dili qan olmamış
4. Ol dilber-i bī-mihr kim ḥışm ile āyīn gösterir
‘Uşşāqa cān olmuş velī raḥm assı cānān olmamış
5. Her dem gamuñla **Şāhidī** giryān u ḥayrāndur begüm
Bir ‘āşık-ı şādık senüñ devründe ḥandān olmamış

XXXVI²²¹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Benüm serv-i ḥırāmānum cemālün tāze bāğ olmuş
Ruḥuñ güllerinüñ kızılı kızıl ağı ağ olmuş
2. Maḥabbet sebze-zārında biter çok lāleler ammā
Bulunmaya benüm gibi cefādan bağıri dāğ olmuş
3. Yüzini gösterüp gizler leb-i la‘lini cānāne
Dirīgā mevsim-i gülde mey-i nāba yasağ olmuş

5^a şaçuñdur: zülfüñdür.

5^b var: olur.

6^a қоһı: қоһuñ.

²²⁰. S.1: 230^b.

Nazīre-i Şāhidī Efendi.

²²¹. S.1: 230^b. *Necatī Beg Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 296. s. / G. 247.

Nev‘-i diğer ü baḥr-ı āḥer merḥūm Necatī Beg.

(Bu şiir divanda altı beyittir.)

4. Egilmesün dëyü āhum yelinden şakınur her-dem
Raķīb-i kelb ol servüñ nihāline tayağ olmış
5. Necātī derd-mend iken lebüñ dār'üş-şifāsından
Maħabbet şerbetin nüş eyleyen fi'lhāl şağ olmış

36.1²²²

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Çü dergāhına yüz sürmege ol māhuñ yaşağ olmış
N'olur şimden gerü 'uşşāka ya ölmüş ya şağ olmış
2. Yaşum baħrinde şol deñlü boyandı ķirpügüm kana
Görenler ānı şanurlar ki mercāndur budag olmış
3. Neçe yıl ħancer-i ğamzeñ gönülde yer edinmişdür
Bizümle şimdi ey dilber neden ķılıç bıçağ olmış
4. Maħalleñ itleri ile eşigüñdedür aġyāruñ
Hemān ol kelbe dönmiş kim aña Cennet turağ olmış
5. Ne ğam ger Hızrī dāyim kūh-ı ğamda olsa ey dilber
Saña 'aşık olalıdan aña tağ üsti bāğ olmış

XXXVII²²³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Şafħa-i ħaddüñde zülfüñ kim girihler bağlamış
Gerçi ābīdür velī üstād-veş ter bağlamış
2. Şem'-i ħüsnuñ zeyn edüp miskīn 'anberlerle şaçuñ
Ķāmetüñ naħlin 'aceb mevzün u ħoš-ter bağlamış
3. Saña ey dil biñ düriş yok kūy-ı dilberden güzer
Yoluñı siħr ile ol zülf-i mu'anber bağlamış

4^a şakınur: şakınup.

5^a lebüñ: ħapuñ.

5^b maħabbet: 'ināyet.

5^b eyleyen: eyleyüp.

222. S.1: 230^b.

Nazīre-i Hızrī Ćelebi.

223. S.1: 231^a.

Nev'-i diġer ü baħr-ı āħer merħüm Lāmi'ī Ćelebi fermāyed.

4. Êdemez bülbül bahâr-ı hüsnuñüñ medhîn tamâm
Gerçi kim evrâk-ı gülde niçe defter bağlamış
5. Düşmedi kaşuñ gibi ‘âlemde bir nâzûk hayâl
Gerçi bu ma‘nâyı mâh-ı nev mükerrer bağlamış
6. Nerd-i ‘ışkuñ naqşına zâr olduğum dilden budur
Lü‘b-ile gam-hânesinde dehr-i şeş-der bağlamış
7. Ğamze-i cellâdı öldürmeklige ey **Lâmi’î**
Göñlini ol zülf ile saña muqarrer bağlamış

37.1²²⁴

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Haste çeşmin âl vâlâ ile dilber bağlamış
Dêr gören âl ile kanluyı o dilber bağlamış
2. Çeşm-i cellâdın anuñçün bağlamış ol pâdişâh
Mest olup gavgâ için yanına hançer bağlamış
3. Zülfüne hem-dem olaldan her hevâyi terk edüp
Fülk-i dil deryâ-yı ‘ışkuñ içre lenger bağlamış
4. Görmedi bu resme Rûmı vü Hıfâyî seyr eden
Kâkülün kim kıl kalem birle girihler bağlamış
5. Dêr görenler vaşf-ı dendânuñda nazm-ı **Zâti’yi**
Dêdiler bu nazm-ı dürer-bârı ne cevher bağlamış

37.2²²⁵

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşm-i hün-rîzin ki vâlâ ile dilber bağlamış
Ya‘ni kanludur dëyü tutmuş o server bağlamış

²²⁴. S.1: 231 ^a. *Zâti Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 88. s. / G. 584.
Nazîre-i Zâti.

1 ^b dilber: server.

2 ^a pâdişâh: pâdişâ.

4 ^b kılâm birle: kalelerle.

²²⁵. S.1: 231 ^b. *Helâki Dîvân*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 109. s. / G. 69.
Nazîre-i Helâki.

2. Kān tūtopdur gözlerin kān êtdigi-y-çün bî-günāh
Gerçi bīmār añlayup anı bu kāfer bağlamış
3. Bir delūkanlu-durur bî-hūde kān eyler dēyü
Ġayretinden çeşm-i mestin ol dilāver bağlamış
4. Dem-be-dem kān êtdigine gözleri inşāf êdüp
Mātem-i ‘uşşāk için şimdi qaralar bağlamış
5. Gözine göstermez oldı gitdi ol dilber seni
Ëy Helākī görmesün dēyü muqarrer bağlamış

XXVIII²²⁶

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Varup taş eşigüñde şol ki seng-i hāre yaşdanmış
Cinān içinde şan bālīni seng-i hāre yaşdanmış
2. Benüm çeşm-i dem-ālūdum münakkaş gerçi bālīşdür
Ġayālūñ pādīşāhı anı ey meh-pāre yaşdanmış
3. Bir uzun boylu ser-keş kara yağız kimsedür ey meh
Duĥān-ı āh-ı ‘āşık günbed-i devvāra yaşdanmış
4. Şanasın mihr ile olmuş muqārin Ġazret-i ‘Īsā
Olur la‘l-i leb-i şemsī güzel destāre yaşdanmış
5. Êrişmiş gün gibi başı göge pür-şevk rüşendür
Êşigüñ taşın ey meh Zātī-i bî-çāre yaşdanmış

38.1²²⁷

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yüz urup şol ki seng-i āsitān-ı yāre yaşdanmış
Ërüp başı göge hūrşīd-i pür envāre yaşdanmış

²²⁶. S.1: 231^b. *Zātī Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 99. s. / G. 595.
Nev‘-i dīger merhūm ve maġfūr Zātī goft Raĥmetullāh.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

1^a şol: ol.

1^b bālīni seng-i hāre: bālīn-i sengīn-hāre.

2^a gerçi: girde.

4^b olur: uyur ol.

5^a şevk rüşendür: şevk u rüşen-dil.

²²⁷. S.1: 231^b.

Naẓīre-i Ĥāverī.

2. Gözine kimse göstermez ašlā yārdan ğayrı
Şu kim āyīne gibi zānū-yı dildāra yaşdanmış
3. Baş egmez bāliš-i gerdūn-ı zer-kāre şu ‘āşık kim
Döşenmişdür yatur şahrāyı vü kühsāre yaşdanmış
4. Ser-i kūyuñda ‘uşşākuñ katı yaşdukdadur başı
Ki toprak döşenüp şu gibi seng-i hāre yaşdanmış
5. Düşüp yār ayağına **Hāverī** rūhunu revān étmiş
‘Aceb devletlü baş imiş ki pāy-ı yāre yaşdanmış

38.2²²⁸

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Olup germ āha uyup eşke dil ruhsāre yaşdanmış
İnanmış bāda vü āba tayanmış nāre yaşdanmış
2. Çün özüm hasretinden yaşdanur dīvār-ı bāğın halk
Fırākından gülün bülbül yüz urmuş hāre yaşdanmış
3. Tabībüm sağ olan baş istemez yaşdıķ mahalleñde
Yatur ‘uşşāk-ı pür-derdüñ der ü dīvāre yaşdanmış
4. Yüz ursun hāk-i pāyüñe senüñ hergün gün ey māhum
Başında şemsī dülbendini ol āvāre yaşdanmış
5. Degüldür encüm altında görünen ey güneş bedr āy
Ki bu bir gird bālišdür anı sitāre yaşdanmış
6. **Sürürī**’nüñ yeridür ki yeri uçmaķ ola yarın
Vérürken cān bugün taş eşigüñ bī-çāre yaşdanmış

38.3²²⁹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gice yāri görüp bir bāliš-i zer-kāre yaşdanmış
Dèdüm māhı görüñ kim günbed-i devvāre yaşdanmış

²²⁸. S.1; 232^a
Nazīre-i Sürürī Çelebi.

²²⁹. S.1; 232^a.
Nazīre-i Hātifi.

2. İrâkdan görinen şanma buluttur her seher cānā
Benüm ol āh-ı şeb-gīrüm-durur kühsāre yaşdanmış
3. Bükādan şol kadar çeşmüm kızardı künc-i miḥnetde
Gören müjgānum içre dēr güli gör ḥāre yaşdanmış
4. Gice bir ‘āşıkı gördüm kapuñda ḳaddi ḥam olmuş
İrâkdan ḥalḳadur şandum der-i dildāre yaşdanmış
5. Şanuram **Hātifi** naḳş eylemişler bir perī şeklin
Göricek sāye-i dildārumı dīvāre yaşdanmış

38.4²³⁰

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ḥayālūñ hem-demi yaşum düşüp kuhsāre yaşdanmış
Nedīm-i şāhdur kim bāliš-i zerkāre yaşdanmış
2. Hilālī cāmdan sen içmede her gün şafaḳ-gün mey
Otāgañ mest olup başuñdaki destāre yaşdanmış
3. Belā kūyında gördüm arḳa vermiş ḥāra bir ‘āşık
Ḳanatmış tāze dāğın ḥārlar gülzāre yaşdanmış
4. Ḳomuş bir taşa Mecnūn baş görmüş düşde Leylīsın
O taşı niçe yıllar ara ḳucmuş ara yaşdanmış
5. **Ḥayālī** ruḥlarıyla zülfine yārūñ esīr olmuş
Güneş yollara düşmiş sāyeler dīvāre yaşdanmış

38.5²³¹

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bugün bir ‘āşıkı gördüm der-i dildāre yaşdanmış
Refī‘ül-ḳadr olup ol günbed-i devvāre yaşdanmış
2. Dēdüm cādū-durur siḥr ile āteşde ḳarār eyler
Mu‘anber zülfini gördüm ḳaçan ruḥsāre yaşdanmış

²³⁰. S.1; 232^b. *Ḥayālī Bey Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan; 214. s. / G. 4.
Nazīre-i Ḥayālī Beg.
1^a kuhsāre: ruḥsāre.

2^a gün: dem.
²³¹. S.1; 232^b.
Nazīre-i Sebzī.

3. Göñül ħum-ĥâne-i ‘iřkuñda la‘lũñ řevĥına dũřmiř şanasın ĥâne-i ĥammâre bir mey-ĥvâre yaşdanmış
4. Ne keyfiyyet-durur sâķĩ ki destũnden ayaĥ iĥen Dũřũp bĩ-hũř olup her birisi dĩvâre yaşdanmış
5. Gülistân-ı cihândan gel ferâġat eyle ey **Sebzĩ** Gül-i ra‘nâsınuñ her birisi bir ĥâre yaşdanmış

XXXIX²³²

Fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilũn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Aş gerek şâhum beni bend ét gerek řemřĩr-veş Tek baña raĥm eyleyũp atma yabâna tĩr-veş
2. Ĥalka-i zıkr iĥre zũlfũñ baĥře dũřmiř řõfiler Elleřũp birbirine tolaşdılar zencĩr-veş
3. ‘Âřıķuñ ey ĥařı yâ her âhı bir oĥdur řaĥın Gerĥi ĥaddi ĥalka olmiş derd ile zihġĩr-veş
4. Dũn gice âhum ĥelenk-i ĥarĥa bir tĩr urdı kim Dõndi şurdı řubĥa dek ol zaĥm ile naĥcĩr-veş
5. řĩr gibi serkeş olma Fevriyâ nâ-merd olup Seg gibi miskĩnlik ét her dem yũri ĥıtmĩr-veş

39.1²³³

Fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilũn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cevher-i ‘iřkuñ dilũmde var iken řemřĩr-veş Ey kemân-ebrũ niĥũn yâbâna atduñ tĩr-veş
2. ‘Arşa-i ‘iřkuñda tĩr-endâz-ı âhum oynadur Barmaġında ĥalka-i gerdũnı bir zihġĩr-veş
3. Ĥalka ĥalka oldu ‘âřıķlar řaĥuñ baĥřinde dũn ‘Âķıbet biri birine girdiler zencĩr-veş

²³². S.1: 232^b.

Nev‘-i dıġer ü baĥr-ı âĥer merĥũm Fevrĩ Efendi fermâyed.

²³³. S.1: 233^a. *Emrĩ Divan*: [hzl.:] M. A. Yekta Saraĥ: 139. s. / G. 223. Naźĩre-i Emrĩ Ĥalĩfe.

1^a cevher: gevher.

1^b niĥũn: neden.

1^b atduñ: atmaĥ.

4. Gīsū-yı müşgīnūne alınmış āhū gözlerūñ
Neylesün dām-ı kaza bend eylemiş naḥcīr-veş
5. ‘Aql ü cān ü dil belā ġārında şan aşḥāb-ı Kehf
Nefs-i Emrī anlaruñ ardıncadur kıtmīr-veş

39.2²³⁴

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘İzzet isterseñ yüzūñ şuyiyle ol şemşīr-veş
Bekle bir merdüñ yanın yābāna gitme tīr-veş
2. Vaḥşet étme kūy-ı yārūñ itleriyle hem-dem ol
Yohsa bir gün aşılırsın terkiye naḥcīr-veş
3. Barmağ-ile gösterür eller beni éy kaşı yā
Bār-ı miḥnet eyleyelden kāmētüm zihgīr-veş
4. Eyledi meşşāta-i ṭab‘um suṭūr-ı nazmumu
Ḥilye-i ebkār-ı ma‘nā yitmege/tikmege(?) zencīr-veş
5. Ğāretinde ‘ışk u şevk vecd u ḥāl aşḥāb-ı Kehf
Éy Mu‘īnī yanlarınca oldı dil kıtmīr-veş

39.3²³⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol kemān ebrū édüp müjgānlarını tīr-veş
Çekdi leşker nāzdan dil şehrin aldı mīr-veş
2. Bezm-i ġamda kāmētüm çeng olsa ta‘yīb eylemeñ
Kıldı miḥnetle beni ol nev-civānum pīr-veş
3. Nice yüz biñ ‘aşıkuñ bir demde dökdi kanını
Eyleyelden ġamze-i ḥūn-rīzini şemşīr-veş
4. Raḥm édüp uşlatmağa sa‘y étmedi zūlf-i dōst
Bağlamazdı bu dil-i dīvāneyi zencīr-veş

²³⁴. S.1; 233^a.
Nazīre-i Mu‘īnī.

²³⁵. S.1; 233^a.
Nazīre-i Sebzī Ḥalīfe.

5. Da'vî yüzinden bizi meydāna çekse ol ḥabîb
Pārelerdüm **Sebziyā** kāfer raḳîbi şîr-veş

39.4²³⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Halka halka zülfüni taḳ boynuma zencîr-veş
Ḳande gitseñ 'āşıḳuñ yanuñca gitsün şîr-veş
2. Êrmedi ol ḳaşları yā menzil-i maḳşūda dil
Bir hevā ile anı atma yabāna tîr-veş
3. Şanki kāfir-beççedür îmāna geldi gözlerüñ
Baş çatmış üstüne ebrûlaruñ şemşîr-veş
4. Êy ḳaşı yā sîne meydānında gel at tîrüni
Dāğlar bağrın senüñçün deldiler zihgîr-veş
5. Êy ḳamer-ruḥ pûte-i hecrüñde 'ışḳuñ āteşi
Şemsi'üñ işini altun eyledi iksîr-veş

XXXX²³⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi kim te'sîr éder āh-i seḫer-i şimşîr-veş
Bulmadum feryād-res bu nāle-i şebgîr-veş
2. Şaḳla yanuñda yabāna atma dāyim gör gözet
Ṭoğrıdur her kim yoluñda pādişāhum tîr-veş
3. Gice şüretlü ḥasūduñ mekri olmışdur meger
Kim kefi 'uşşāḳ ḥālidür begüm kefgîr-veş
4. Her ḳaziyye ḥikmetüñ maḥkūmı mānend-i ḳazā
Ḳudretüñ şāmil-durur her bendeye [taḳdîr-]veş
5. Nüş-ı cāndur bu **Ḥasan**-ı bî-çāreye niş-i ḡamuñ
Şûr-ı Şîrîni çeker Ferhād dāyim şîr-veş

²³⁶. S.1; 233^b.
Nazîre-i Şemsi.

²³⁷. S.1; 233^b.
Nazîre-i Ḥasan.

40.1²³⁸*Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Şunup cām-ı lebin sāķī dēse nūş
Kılup bezm ehlini sermest ü medhūş
2. Nice sāķīnūñ öpmeyin ayağın
Ki ʔoludan ʔomaz hergiz elin boş
3. Dēdi hōş mıdı alsam hūkmī cānuñ
Dēdüm baş üzre her hūkmūñ buyur hōş
4. Semā'īdür **Helāķī** nağme-i nāy
Kıyās ile sen añı ʔutmağıl gūş

40.2²³⁹*Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Nihān olalı ol la'l-i güher-pūş
Kılur deryā-yı eşküm dem-be-dem cūş
2. Miyānuñ-veş hayāl olalı cismüm
Kıluram kendü kendümi der-āğūş
3. Senüñ āhū gözünüñ fikri her şeb
Vérür encüm gözine h^vāb-ı har-gūş
4. Nigāra şīve ta'līm étmeg için
Kulağını çeker her laħza mengūş
5. **Mesīhī** tīr-i āhuñ ʔorқusından
Olupdur māh ile māhī zirih-pūş

²³⁸. S.1: 233^b. *Helāķī Dīvān*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 110. s. / G. 70.
Nev'-i dīger ü baħr-ı āħer merħüm Helāķī fermāyed.

(Bu şiir divanda beş beyittir.)

1^b kılup: kılur.

2^a öpmeyin: öpmeyem.

4^b añı: aña.

²³⁹. S.1: 234^a. *Mesīhī Dīvān*: [hzl.:] Mine Mengi: 188. s. / G. 109.
Nazīre-i Mesīhī Beg.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

5^b māh ile māhī: çarħ-ı merdüm-küş.

XXXXI²⁴⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dêr görenler baña kıaddün çeng ü beñzün sâz imiş
Nây-i nâleñ gökde sâz-ı Zühreye dem-sâz imiş
2. Bendler éden dile zülf-i kemend-endâz imiş
Cânuma işler geçen ol gânze-i gammâz imiş
3. Bir güzel nâzük yeşil hil'at geyüp biñ nâz ile
Şalınan bâğ-ı tarâvetde o servi nâz imiş
4. Rüşen olmışdur du'â-yı Nûr hâkkı gün gibi
Şehr içinde cümleden ol mâh-rû mümtâz imiş
5. Hâk budur kim Zâtiyâ peygamber-i hâmeñ senün
Her ne söz taħrîr éderse dêr gören i'câz imiş

41.1²⁴¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir güzel sevdüm ki şehr içre bugün mümtâz imiş
Lebleri mey-gün sözi efsün gözi gammâz imiş
2. Gerçi kim haţ yazmada hergiz mişâl olmaz aña
Defterinde adını mihr ü vefâdan kıazımış
3. Hecr ile 'âşıkларуñ gönlin hevâyî eyleyen
Ol melek-manzar perî-peyker hüma-pervâz imiş
4. Raħm édüp cellâd-ı gânzeñ öldüre dêrdüm beni
Hây efendüm dünyede kıul dedügi olmaz imiş

²⁴⁰. S.1: 234^a. *Zâti Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 89. s. / G. 585.
Nev'-i dîger ü bahr-i âher merhûm Necâtî Beg goft.
(Şiirin başlığı yanlış yazılmış olup, şiir aslında Zâti'ye aittir.)
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

²⁴¹. S.1: 234^a. *Yahyâ Bey Dîvân*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu: 403. s. / G. 193.
Nazîre-i Yahyâ Beg.
1^a güzel: melek.
2 Gözüñi açup yumınca âh kim zâyil olur
Derd çok 'ömrüm gibi vuşlat zamânı az imiş
4^b efendüm: efendi.

5. Yine bir şāhīn baqışluyı şikār etmek diler
Kıl nazar Yahyā'ya ey dil vāy ne şāhid-bāz imiş

XXXXII²⁴²

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ğamzeñ diyār-ı dilde bir ālāy sipāh imiş
Dünyā meleklerine kapuñ secde-gāh imiş
2. Eflāke erdi āhum erişmez sarāyına
Hayretde kalmışam ki bu ne bār-gāh imiş
3. Şabrum dükendügin dedüm incinmiş āh kim
Bu toğrı söylemek kişiye çok günāh imiş
4. Nergislerüñ hayāli ile hālüm bilen bilür
K'ol Türk-i şive-gār nice dil-siyāh imiş
5. **Ahmed** severseñ ol mehi sev kim eşigine
Mihir-i sipihr bende-i zerrīn-külāh imiş

42.1²⁴³

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ehl-i kemāle taş eşigüñ secde-gāh imiş
Allāh ne āsitāne-i devlet-penāh imiş
2. Zülfüñ ki yazdı bende belālu ğam-ı haṭuñ
Şürīde dillere ne belā-yı siyāh imiş
3. Tağlar başındağı görinen ebr şanmañuz
'Āşıklar etdügi dün ü gün dūd-ı āh imiş

5^b Kıl nazar Yahyā'ya ey dil vāy ne: Dōstum Yahyā'yı gel gör nice.
242. S.1: 234^b. *Ahmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 206. s. / G. 131.
Nev'-i diğer merhūm Veliyyüddīn oğlu Ahmed Paşa fermāyed.

1'İşkuñ yolında hecre taḥammül günāh imiş

'Uşşākuñ işi anuñ için her gün ah imiş

3^a dükendügin dedüm incinmiş āh kim: dükendi dedüğüme hışm eder baña.

3^b bu: bir.

243. S.1: 234^b. *Hayretī Divan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoğlu - Ali Tanyeri: 232. s. / G. 159.
Nazīre-i Hayretī.

2^a ki yazdı: yeterdi.

3^b 'Āşıklar etdügi dün ü gün: 'Uşşākdan havāya çıkan.

4. And içmek istedüm mey-i nâb içmege velî
Âyîn-i ‘ışk içinde tanışdum günâh imiş
5. Ey **Ḥayretî** kulı olan olur cihāna şâh
Sultân-ı ‘ışk hey ne yüce pâdişâh imiş

XXXXIII²⁴⁴

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. O tāvūs-ı cinân bir tūṭî-i şîrîn-maḳâl olmuş
Dudâğı süre-i Kevşer ḥaḳı âb-ı zülâl olmuş
2. Alup bülbüllerüñ âl ile kanın yüzüne çalmış
Anuñçün ol gülüñ bu vech ile ruḥsârı âl olmuş
3. Lebinden sırr ile şordum çıḳup başdan düşüp ḥâke
Anuñ zülfi ucından nice miskîn pây-mâl olmuş
4. Benüm ol gözlerüm nûrı nigâr-ı çâr-deh-sâle
Ayuñ on dördine dönmiş ‘aceb şâḥib-cemâl olmuş
5. Bugün bu za‘f ile ol mâh-ı enver **Zâtî’yî** gördi
Ayıttı bu belâ çarḫı kenârında hilâl olmuş

43.1²⁴⁵

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Yüzüñ görmüş yine miskîn şaçuñ âşüfte-ḥâl olmuş
Perîşân eylemiş kendin bükilmiş ḳaddi dâl olmuş
2. Kemân ḳaşuñ ḡamını çekmeden bir ay temâm ey yâr
Mehüñ gördüm bu gice cismi incelmiş hilâl olmuş
3. Nigârâ şol ḳadar ḳan ağlamış ḥaddüñ ḡamıyla kim
Çemende ḥün-ı eşkinden ḳabâ-yı lâle âl olmuş

²⁴⁴. S.1: 235^a. *Zâtî Dīvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: II. C. 91. s. / G. 587.
Nev‘-i diġer merḥûm ve maġfûr monlâ Zâtî fermâyed.

1^a şîrîn: şâḥib.

3^a sırr ile: sırrını.

²⁴⁵. S.1: 235^a. *Emrî Divan*: [hzl.:] M. A. Yekta Saraç: 142. s. / G. 231.
Nazîre-i Emrî Çelebi.

2^b Mehüñ: Mehi.

3 Bu beyit divanda yoktur. Onun yerine divandaki dördüncü beyit:
Şu deñlü nâzûk imiş ol gülüñ rengin yanaġı kim
Ḥayâli çeşm-i ḥüninümde tırmaġ ile âl olmuş

4. Ruḥ-ı dil-dārı kabz etmiş bir iki kara yüzlüler
Kimünüñ adı kāküldür kimünüñ hatt u hāl olmuş
5. Miyānuñ orta boyında güzeldür ol da ‘ışkuñda
Ten-i Emrī gibi cānā kıla dönmiş ḥayāl olmuş

43.2²⁴⁶

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şu resme ey melek ḥüsn ü cemālün ber-kemāl olmuş
Ki yüzün āfitāb alnuñ kamer қаşuñ hilāl olmuş
2. Şabā sevdā-yı zülfünle eyā Leylī-şıfat her dem
Düşüp deşt içre Mecnūn’uñ yiler āşufte-ḥāl olmuş
3. Benüm gibi perīşān ü şikeste ḥātır u miskīn
Benüm ‘ömrüm senün zülfün-durur kim pāyimāl olmuş
4. Güzeller içre sen cānānı görenlerdir bu cānāne
Şeh-i iklīm-i ḥüsn ü server-i mülk-i cihān olmuş
5. Gören dēr ḥüsrevā şekker lebün vaşında eş‘arum
Nizāmī gibi Nazmī şā‘ir-i şirīn-maḳāl olmuş

XXXXIV²⁴⁷

Mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Seyr et cihānı ey dil-i āvāre āb-veş
Uyup hevāya terk-i diyār et ḥabāb-veş
2. Ey şehsüvār dērseñ işün başa erişe
Alma cihānda kimse ayağın rikāb-veş
3. Ey zülf-i rū-yı yār açıl yoḥsa ağladuk
Tutma cefā yüzini qararma şehāb-veş
4. Keyfiyyetün tuyuldi ṭayanma raḳībünne
Renk aldı şoḥbet ehli zücāc-ı şarāb-veş

⁵ a boyında: boylu bir.

²⁴⁶. S.1: 235^a.

Nazīre-i Nazmī Çelebi.

²⁴⁷. S.1: 235^b. *Enverī Divān*: [hzl.:] Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı: *Ümmi Divan Şairleri ve Enverī Divanı*: 107. s. / G. 121.

Nev‘-i dīger ü baḥr-ı āḥer maḡfūr ve merḥūm Enverī goft.

1^b uyup: uyur.

5. Vaşf-ı nigârı şol kadar êtdüñ ki Enverî
Tutdı cihânı şöretimiz âfitâb-veş

44.1²⁴⁸

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. K̄anum içerse ğamze-i dilber şerâb-veş
Derdüme em bulunmaya ol la'l-i nâb-veş
2. Ol mâh-rûya olmağičün rû-be-rû yaşum
Sürer yüzini yerlere her demde âb-veş
3. Êy meh raķīb ile tolanup her gün 'âlemi
Hercâyîliklar êtme bize âfitâb-veş
4. Nâ-yâb oldı baħr-ı sirişkümde bu tenüm
Başumda anda görünür ancak ħabâb-veş
5. Pîr êtdi gerçi Pertev yâ derd ü ğam seni
Bâzi-i 'ışkı daħı êdersin şebâb-veş

44.2²⁴⁹

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Duħân-ı âh ile oldum şerer gibi raķķâş
Sirişk-i çeşm ile oldum güher gibi ğavvâş
2. Bu âh ile çıkışursam bu yaşı nice êdeyin
Aşağı kırsam is olur yukaru kırsam pâş
3. Ħalâş olmadı dil kayd-ı bend-i zülfüñden
Ħaţuñdan okudı biñ kerre sûre-i İhlâş
4. Şuçın bilür düşer ayağa çeşm-i fettânuñ
'Azîz başuñ için eylük eyle fitneyi baş
5. Ne üzilür ne kesilür şaçuñla ğamzeñden
Gerek boğazla Necâtî kuluñ begüm gerek âş

²⁴⁸. S.1: 235^b.

Nażîre-i Pertevî.

²⁴⁹. S.1: 235^b. *Necâtî Beg Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 301. s. / G. 255.

Ħarfü's-Şâd.

Ez ân merħüm ve mağfûr sultânü's-şu'arâ olan Necâtî Beg nevvera'llahi merâķidehüm.

2^b Aşağı kırsam is olur yukaru: yukaru kırsam is olur aşağı.

4^a çeşm: zülf.

44.3²⁵⁰

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Çü geldi ortaya muṭrib kim êde şoḥbet-i ḥāş
Taraf taraf n'ola olsa piyāleler raḳḳāş
2. Beni ğam eyledi ḥāk ü piyāle kıldı helāk
Zamāne sākī-i gül-ruḥ eliyle kıldı kışāş
3. Sevād-ı ḥāli ki gösterdi şüret-i ḥāli
Yazıldı bir 'adese şanki süre-i İhlāş
4. Müjeñle baĝrumı deldüñ çün aç қаşuñ girihin
Şikāruñ alduñ vü atduñ oḳuñı yayuñı yaş
5. Ger āyīne gibi rüşen-zamīr iseñ **Ca'fer**
Görürseñ ol mehi bir şüret ile baĝruña baş

44.4²⁵¹

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Vişāl-i yāre érüp her kim étse şoḥbet-i ḥāş
Felek semā'a girüp gün o bezmedür raḳḳāş
2. Dil étse baḥr-ı ğamında ḥayāl-i dendānın
'Aceb mi dürr-i yetīme çü erişür ğavvāş
3. Bihişte girmeye koyup diyār-ı yāre gide
Olursa ten kafesinden bu murĝ-ı cāna ḥalāş
4. Dirīĝ ol perī-zāda müyesser olmayıser
Buḥūr édüp gice gündüz oḳur isem İhlāş
5. Sürür-i '**Adlī** dilüñe daḫı gele şanma
Ĝam ile çünkim edersin müdām şoḥbet-i ḥāş

²⁵⁰. S.1: 236^a. Tācī-Zāde Ca'fer Çelebī: *Dīvān*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *The life and works of Tācī-zāde Ca'fer Çelebi, with a critical edition of his dīvān*: 275. s. / G. 78. Naẓīre-i Nişāncı Tācizāde Ca'fer Çelebi soñra Kaḫı 'Asker oldılar ol manşıbdā vefat etmişdür.

(Bu şiir divanda yedi beyittir.)

2ª ḥāk ü piyāle kıldı helāk: ḥāk ü ğamı piyāle helāk.

3ª ḥāli: ḥālüm.

²⁵¹. S.1: 236^a. 'Adlī: *Dīvān*: [hzl.:] Yavuz Bayram: Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair Adli, Sultan İkinci Bayezid Han-ı Veli. Naẓīre-i Sulṭān Bayezid Ḥān maḥlaş-ı şerifleri 'Adlī.

44.5²⁵²

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. H̄ayāl-i yār ile kıldum bu gice şöhet-i h̄aş
Semā'-ı nālem édüpdür gözüm yaşın raqqāş
2. Niçün düşer yüzi 'ıydında dil zenehdāna
Gerek ki 'ıydda zindānda olan ola h̄alāş
3. Lebün̄ kanum içer emmek yeri degülse degül
Qo kanum ile şoruşayın *el-curuh* kışāş
4. Ne sengden yaradupdur H̄udā yüregüni kim
Dürüşürem ne tılısm aña kār eder ne havāş
5. Şımağa şışe-i nāmūsın **Ahmed**'ün nice bir
Hemīşe seng-i melāmet ata 'avām u havāş

44.6²⁵³

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Esir-i bend-i ğam oldum 'aceb bulam mı h̄alāş
Çün oldı yār yanında raqqīb h̄aşşü'l-h̄aş
2. Kitāb-ı 'ışkuñ için cenge düşdi cān u gönül
Meşel-durur bu ki *el-kāşu lā yuhibbu'l-kāş*
3. Görinen āy ile gün mi yā bezm-i h̄üsnünde
İki def almış eline felek olup raqqāş
4. Qalurdı tır gibi ağzın açuban hayrān
Göreydi bir kez eger qaşı yāyını Vaqqāş

²⁵². S.1: 236^b. *Ahmed Paşa Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihad Tarlan: 208. s. / G. 135.

[Ahmed Paşa]

2^b zindānda: zindāndan.

2^b olan ola: olma idi.

3^a emmek yeri degülse degül: anuñla bir degülse dilün.

4^b ğavāş: havāş.

5^b seng: reng.

²⁵³. S.1: 236^b. *Revānī Dīvān*: [hzl.:] Ziya Avşar: 162. s. / G. 175.

Nazire-i Revānī Çelebi Sultān Selim H̄ān merhūm Maṭbaḥ Emīnī oldı ger soñra şurre emīni de oldı.

4^b eger qaşı yāyını: elinde qaşı yāyın.

5. Revānī derd ü belāsını dilberüñ hōş gör
İki ġarīb yetīmi alup da baġruña baş

44.7²⁵⁴

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Kaçan ki şem' ile pervāne éde şoġbet-i hāş
Diler ki kayd-ı vücūdından éde cānı ġalāş
2. Kişiyē h'ār nazar kıлма i'tikādına baġ
Böyük-durur şaķın az şanma sūre-i İġlāş
3. Semā' lezzeti şanma kıyās-ı 'aql iledür
Ne bile bir kişi şorsañ niye döner raķķāş
4. 'Amīm-i luţfuñı gör kim efendi kıllaruñuñ
Yanuñda her biri ister ki ola hāşü'l-hāş
5. Teveccüh eyledi İshāk rāh-ı iġlāşa
Giderse rāst elif gibi vardı buldı ġalāş

44.8²⁵⁵

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Haţuñ getürmese zindān-ı ġamda baña ġalāş
Ne mümkün idi ġalāş okısam hezār-İġlāş
2. Görince sen mehi mihrüñle n'ola raķş étsem
Ki bezm-i şem'-i cihān-tāba zerredür raķķāş
3. 'Aceb mi yār için olsam bu baġr-ı eşke ġarīķ
Ki tālīb-i dür olan lā-cerem olur ġavvāş
4. Bir ola mı dil-i 'arifle ġalbi şōfinüñ
ġanı behā-i zer ü sīm ü ġanı ġadr-i raşāş
5. Dilerseñ érişe Kāmī nişāna tīr-i murād
Çeküp o ġaşı kemānı güc ile baġruña baş

²⁵⁴. S.1: 236^b. *Üsküblü İshāk Çelebi Dīvan*: [hzl.:] Mehmed Çavuşoġlu – Ali Tanyeri: 193. s. / G. 117.

Nazīre-i İshāk Çelebi Efendi merġüm Şām Kağısı iken vefāt étđi.

²⁵⁵. S.1: 237^a.

Nazīre-i Kāmī Çelebi.

44.9²⁵⁶

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Senüñle bir gice étsem eger ki şöhet-i hāş
Bulurdum ola gamuñdan efendi bende hālāş
2. Ğamuñla ben ölem éde beni zamāne çü hāk
O demde zerrelerüm ola bezmüñe raqqāş
3. Seni müsahhar édem déyü éy perī cāndan
Oğur hemīşe 'avām ü vird-i havāş(?)
4. Giceyle nāleme incinse tañ mı kūyuñ iti
Bilürsin ānı ki *el-kaşşu lā yuhıbbu'l-kāş*
5. Bu **Nazmī** sen dürr-i pāke érem déyü dāyim
Olupdur iki gözüm baħr-ı 'ışkuña gavvāş

44.10²⁵⁷

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. 'Avām oğur seni teşhīr için hemīşe havāş
Bu muhlīsüñ işi dāyim maħabbet ü ihlāş
2. Alındı 'ışkla dil qaldı fikr-i bī-hāşıl
Sipāhī gibi ki tīmārını éderler hāş
3. Olurdu pūte-i 'ışkuñda yanmağa rāzī
Bulaydı şaşt-ı gamuñdan dil-i fikende hālāş
4. O dürri vaşf éderin qarşu baħr-ı nazmumda
Sözüm güherlerine ser-fürü éder gavvāş
5. Elüñde hātem-i fazl u belāgat éy **Bākī**
'Ādū-yı kec-nazar inkār éderse gözine bāş

²⁵⁶ S.1: 237^a.

Nazīre-i Nazmī Çelebi.

²⁵⁷ S.1: 237^a. *Bākī Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin Küçük: 173. s. / G. 220.

Nazīre-i Bākī Efendi.

2^a 'ışkla: 'ışkuña.

44.11²⁵⁸

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hülüş u kalbile édüp maḥabbet ü ihlāş
Du'ā-yı devlet-i ḥüsnüñ oḡur 'avām ü ḥavāş
2. Zülāl-i tīḡuña cān vėrmeyenleri öldür
Kemend-i zülfüñe bend olmayan göñülleri aş
3. O demleri yine sākī görem mi meclisde
Terennümāt éde cānān ü raḡş ura raḡḡāş
4. Cevāhir-i suḡan-ı baḡr-i ṡab'umu gördi
Ferāḡat eyledi deryāya ṡalmadan ḡavvāş
5. Ḥaṡuñ érişdi cefā-yı ḡoşın müjeñle ḡaşuñ
Ḥadengüñ işlemez oldı begüm kemānuñı yāş
6. 'Aceb mi özlese mışrı o dilber-i şāmī
'Acem diyārına ḡılmadı mı firār Elḡāş
7. Edā-yı nāzük-i Şānī'yi añlamaz 'āmī
Ki oldı naḡm-ı belāḡat-şī'ār ma'nī-i ḡāş

XXXXV²⁵⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yāre yol iki ḡademdür birisini cāna baş
Çünki bu meydāna geldüñ ayaḡuñ merdāne baş
2. Üstüñe dönmeḡ murād olursa çevgān-ı felek
Başuñı ṡob eyle andan şoñra bu meydāna baş
3. Bāḡ-ı ḡüsne el şunarsın āḡ kim bī-gānesin
Āşinā ol ayaḡuñı sünbül ü reyḡāna baş
4. Al geymiş girmiş ortaya şarāb-ı lāle-reng
Duḡter-i rez çekmek isterseñ yürü meyḡāne baş

²⁵⁸. S.1: 237^b.

Nazīre-i Şānī Beg.

²⁵⁹. S.1: 237^b. *Necātī Beg Dīvān*: [hızl.:] Ali Nihad Tarlan: 301-302. s. / G. 256.

Nev'ı dīḡer ü baḡr-ı āḡer merḡüm ve maḡfūr Necātī Beg fermāyed raḡmetullāḡ.

5. Düz başınca ayağın şalınma ey ser-mest-i nāz
Muhtesib yüzine geldün nāzūg ol rindāne baş
6. Gül yüzüne öykünürse lāle-i şahrā-nişin
Yüregine dāğ-ı hırmān ur yüzini kana baş
7. Ağzın esrārın Necātī tıydı tıymasın raķīb
'Anberīn haṭ haṭemini hoķķa-i mercāna baş

45.1²⁶⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hüsn ile cānā senüñdür ayağın şāhāne baş
Her kademde çihre-i 'uşşāķ-ı ser-gerdāne baş
2. Hāke başma bir kadem ey serv-ķadd ü hoş-ķıram
Gülşen-i dilde ayağın gel gül ü reyhāne baş
3. Hızr-ı haṭṭuñ çün degüldür ṭālib-i āb-ı Hayāt
Kim dedi kim var ayağın çeşme-i Hayvāne baş
4. Yol mıdur ğam-ħānemi her gice şeb-ħün eylemek
Kim dedi şeh devletinde saña ey ğamħāne baş
5. Yüz çevürme yüz biñ olursa Kemālī ceş-i ğam
'Işķ meydānında yārūñ ayağın merdāne baş

45.2²⁶¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Merdseñ meydān-ı 'ışķ içre kadem merdāne baş
Ağlama ser vērmeden gel ayağın meydāne baş
2. Bu zen-i dünyāya meyl étme cihānda merd iseñ
Gel tecerrüd şāh-rāhına kadem merdāne baş
3. Ğam yime meydān-ı 'ışķ içre 'adūdan ey göñül
Hamle kıl rübāh-ı haşma 'ışķ ile şirāne baş

5^b ol: ü.

260. S.1; 238^a.

Nazīre-i Kemālī Çelebi.

261. S.1; 238^a.

Nazīre-i Raħīmī Çelebi.

4. Küştegîr-i gam saña haşm olsa ey dil kılma bāk
Anı bu hengāme-i ‘ışk içre gel haşmāne baş
5. Cām-ı nāmuşı **Rahîmî** çal melāmet taşına
Gel elüñe ayağ al ya meclis-i rindāne baş

45.3²⁶²

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ayağüñ luṭf eyle şāhum külbe-i aḥzāna baş
Gel ḳadem-rence ḳilup bu sîne-i sūzāna baş
2. Ḳaşların Çîn eylemişdür dilberüñ ḳaşdı n’ola
Fitnesi çokdur şaḳın ayağüñü merdāne baş
3. Tîr-i müjgān ile cān ḳaşdın éderse dilberüñ
Ḥamdülillāh çok sa‘ādetdür anı sen cāna baş
4. Deyr-i ‘ālemde eger çü toludur meyḥāneler
Bir büt-i ra’nā gerekse var göñül kāşāne baş
5. Aḳıdur ḳanlı yaş **İbrāhîm**’i gör Ya‘ḳüb var
Ayağüñ luṭf eyle ey Yūsuf-ḳadem Ken‘āna baş

45.4²⁶³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sāḳiyā el vërme şaḳın ayağüñ merdāne baş
Baş olup bir ḳaç ḥarāmi-y-le yürü meyḥāne baş
2. Çünki bir yalıñ ḳılıc çekdüñ yüridüñ üstüme
Yıldırım gibi gel anı sîne-i sūzāna baş
3. Meclis-i dünyādan ayağı götürsün dër iseñ
Sāḳiyā destüñden ol dem baña bir peymāne baş
4. Bāde-i ‘ışk ile mest olduğüñ éller tuymasun
‘Aḳluñı başuña dëvşür ayağüñ rindāne baş

²⁶². S.1: 238^a.

Nazîre-i İbrāhîm Paşa.

²⁶³. S.1: 238^b. *Enverî Dîvân*: [hzl.:] Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı: *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*: 110. s. / G. 126.

Nazîre-i Enverî.

4^a éller: él.

5. Hâzır ol pir-i muğānuñ çekmege hemşiresin
Enverī erlik demidür ayağūñ merdāne baş

45.5²⁶⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Işk meydānında ey 'āşık kadem merdāne baş
Cān-ıla serden geç evvel andan ol meydāne baş
2. Kār-zār-ı 'ışk içinde şol 'adū-yı kāfiri
Şāh-merdān-ı 'Alī gibi yūri şīrāne baş
3. Kaatre kaatre kanlu yaşumla pür étdüm yollaruñ
Kaande gitsūñ ayağūñ yāķūt ile mercāne baş
4. Cān ile yārān kudümüñden senūñ sürsün şafā
Luţf édüp gel bir kadem kāşāne-i yārāne baş
5. Da'vī-i 'ışkında yārūñ merd iseñ meydāna gel
Nazmiyā başuñ ele al ayağūñ merdāne baş

45.6²⁶⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cān dilermiş ol şanem pāyuñ dilā merdāne baş
Terk-i ser kıl evvel andan şoñra bu meydāna baş
2. Sālik iseñ rāh-ı 'ışk iki kademdür ey gönül
Menzil alduñ birini dünyāya birin cāna baş
3. Öykünürmiş rūyīña gül lāle reng-i haddūne
Bağrına dāğ ur bunuñ ānuñ yüzini kana baş
4. Hāne-i agyāra cem' olmuş bugün gül yüzlüler
Gel gönül şūrīdelik devrānidur meyhāne baş
5. Ey kalem yazmağ dilerseñ vaşf-ı zülf ü haţtını
Pāy édüp başuñ bu yolda sūnbül ü reyhāna baş

²⁶⁴. S.1: 238^b.
Nazīre-i Nazmī Çelebi.

²⁶⁵. S.1: 239^a.
Nazīre-i Lāmi'ī Çelebi.

6. Eyles iseñ ey hezār ol ğonce-leb bezmin murād
Her nefes mühr-i sükütı nāle vü efgāna baş
7. **Lāmi'ī** pergār-ı çarħuñ gerdişinden saña ne
Sen şebātuñ gözle pāyuñ merkez-i devrāna baş

45.7²⁶⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gülşen-i ħüsnuñ-durur Firdevs-i a'lādan ğaraż
Pertev-i kūyuñ-durur nūr-ı tecellādan ğaraż
2. Zerrece gelmez baña sensüz cihānuñ varlığı
Gün yüzüñdür ey kamer-çal'at bu dünyādan ğaraż
3. Bunca feryād ü figān u bunca āh u nāleler
Vaşl-ı dilberdür cihānda bunca ğavğādan ğaraż
4. Seyl-i eşkümdür cihānda ğarķ-ı tūfāndan murād
Yaşımuñ evşāfidur bu yēdi deryādan ğaraż
5. Olmayan bir zerrece Şem'ī kūdūretten eşer
Ķalbi şāf etmek-durur cām-ı muşaffādan ğaraż

45.8²⁶⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yāri görmekdür bize kūyın temāşādan ğaraż
'Ārife dīdārdur Firdevs-i a'lādan ğaraż
2. Bir ĳadeħde keşf olur şofī heb esrār-ı vücūd
Şanma ancaķ def'-i ğamdur cām-ı şahbādan ğaraż
3. Kiminüñ maķşūdı dünyā kiminüñ 'uķbā velī
Baña ancaķ yārdur dünyā vü 'uķbādan ğaraż

²⁶⁶ S.1: 239^a. *Şem'ī Divan*: [hzl.:] Murat Ali Karavelioğlu: 82. s. / G. 87.
Ķarfü'd-Ķāđ.
Ezān Şem'ī Dede merħüm ve mağfür Vefāzāde şofılarundandır.
(Bu şiir divanda yedi beyittir.)
1^a ħüsnuñ: kūyuñ.
1^b kūyuñ: ħüsnuñ.
5^a olmayan: olmayup.

²⁶⁷ S.1: 239^a.
Nażire-i Fevrī Efendi.

4. Çünkü vā'iz pendüni güş eylemez ehl-i cünün
Yok yere bilsem nedür bizümle ğavġādan ğaraž
5. Fevrī hōş geçmek diler sāyeñde ey kaddi çınār
Sāye-güster olmadur çün serv-i bālādan ğaraž

45.9²⁶⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sāyedür şanmañ hemānā serv-i bālādan ğaraž
Meyvedür meyve olan her naħl-i ra'nādan ğaraž
2. Kāmetin görmekle olmaz koynuna girsem dilā
Cennet-i a'lā degül mi şāħ-ı Tübādan ğaraž
3. Herkese şarılma cānā çün kepāde luşf kıl
Doğrulukdur serverā sen kaşları yādan ğaraž
4. Buña paşa beg dimenüñ himmeti olsun dilā
Mürde ihyā étmedür 'İsī vü Mūsādan ğaraž
5. Kaddi bālā olmasun tek himmeti olsun hemān
Bir keremdür Cāhiyā a'lā vü ednādan ğaraž

45.10²⁶⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir nazardur hüsünüñ ey meh-rū temāşādan ğaraž
Rüşenādur āfitāb 'ālem-i ārādan ğaraž
2. La'l-i nābuñ şevkinüñ hālātını zikr étmedür
Bāde-i gül-reng-ile cām-ı muşaffādan ğaraž
3. Zülfüne aşılmadur a'lā murādı 'āşıkuñ
Boynuña şalınmadur zülf-i semensādan ğaraž
4. Bir kad-i bālā murād olmaz şehā şimşāddan
Şīve-i reftārdur serv-i dil-ārādan ğaraž

²⁶⁸. S.1; 239^b.
Nazīre-i Cāhī Beg Pirizne nām kaşabadandur Siyāvuş Paşa müşāhiblerinden idi.

²⁶⁹. S.1; 239^b.
Nazīre-i Şubhī Çelebi.

5. **Şubhîyâ** dürr-i yetîm-i eşkümi göstermedür
Evvel-i hilkatde âhir yedi (heft) deryâdan ğaraż

XXXXVI²⁷⁰

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yâre kurbân olmadur bu tendeki cāndan ğaraż
Nitekim luţf ü vefâdur cāna cānāndan ğaraż
2. Gel vefâ şan'atların öğren ehāliden begüm
Ma'rifet taḫşîlidür çün ehl-i 'irfāndan ğaraż
3. Êllere fâş etdi luţfum dëyü incinme baña
Bir eyü addur cihānda çünkim iḫsāndan ğaraż
4. Âdem ol gel buse in'âm eylegil 'aşıqlara
Luţf u iḫsân u mürüvvetdür çü insāndan ğaraż
5. Êy **Sürürî** dilberi şayd etmemek bönlük-durur
Ḥazz-ı nefsanî degül mi güzel oğlandan ğaraż

46.1²⁷¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. La'l-i dilberden murād almaḫ-durur cāndan ğaraż
Ṭatlu dirlikdür cihānda 'ıḫş-ı cānāndan ğaraż
2. Kūyuña yüz sürmek içündür belālar çekdügüm
Ka'be-i maḫşūda êrmekdür beyābāndan ğaraż
3. Yağdurup ğam oqların pür-yâre kıldı bağrumı
Lāle vü güldür çemen mülkinde yārādan ğaraż
4. Êy gözüm merdümlük et var yâre ağla ḫālümü
Dë ki ey nūr-ı başar iḫsāndur insāndan ğaraż
5. Cām-ı 'ıḫşkuñdan murād-ı dil şaçuñ sevdāsıdur
Ḥızr-ı 'ömr uzunlığıdur āb-ı Ḥayvāndan ğaraż

²⁷⁰. S.1: 240^a.
Nev'-i dîĝer ü baḫr-ı âḫer ezân Sürürî Çelebi ki Sulţān Muştafâ Ḥ'âce olmuşdur
Raḫmetullāh.

²⁷¹. S.1: 240^a
Nażîre-i Lāmi'î Çelebi.

6. Pertev-i 'ıřkuñ řafāsından dūřer dil bādeye
Nūr-‘ālem tābdur hūrřīd-i rařřāndan ġarāz
7. Bī-sebeb vērmez niçün cān dēr-imīřsin **Lāmi‘ī**
Cāna cān olmaşdur ēy cān u cihān andan ġarāz

SONUÇ

Bu çalışmaya konu olan mecmua ve benzeri nazire mecmuaları, Türk edebiyatına zengin bir kaynak sağlar. Titizlikle incelendiklerinde bu eserlerdeki detaylar ve farklılıklarla Türk edebiyatına farklı bir perspektif kazandırmak ve bu alanın ilerlemesine ışık tutmak mümkündür.

Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa 1031 numarada kayıtlı nazireler mecmuası muhtemelen 16. asırda veya 17. asrın başlarında istinsah edilmiştir. Şu anda bilinen başka herhangi bir nüshası yoktur. Bu nüsha da, mevcut haliyle 250 yaprak olup talik hatla yazılmıştır. Nüsha içerisinde yaprak eksikliklerine de rastlanmaktadır. Nüshanın ilk 50 varaklık kısmı 2011 yılında Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında Doç. Dr. Ömer ZÜLFE'nin danışmanlığında Sibel YILDIRIM tarafından incelenmiştir (1a-50b). Bizim incelediğimiz bölüm ise, arada kopuk varakların bulunması sebebiyle 161^b'den itibaren 239^a'ya kadardır. Mecmuada sayfa kıyılarında 19^a-160^b arasında Bâkî'nin Divân'ı yazılı olup bizim incelediğimiz bölümde divan bilmiş bulunmakta ve yer almamaktadır.

Yazmada birtakım şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri mevcuttur. Bunlar 23. şiir (Necâtî Bey), 63. şiir (Hisâlî Çelebi), 100. şiir (Bâkî), 101. şiir (Şeyhî), 175. şiir (Muhibbî) ve 202. şiir (Zâtî)'lerdir.

Yazmada kopan yapraklar mevcuttur. Bu sebeple incelediğimiz kısımda 48. Şiire tekabül eden sayfalarda râ harfinden zâ harfine

geçilmiş olup arada kopmuş sayfalar mevcuttur. 109. şiire tekabül eden kısımda ise, zâ harfinden sin harfine geçilmiş ve burada da kopmuş sayfalar mevcuttur.

Eserin incelenen kısmında tespit edilebilen kadarıyla en fazla şiir 20 gazelle Zâti'ye, sonra Necâti Beg'e ve Sebzi'ye aittir. Çalışmada eserin tenkitli metni ortaya konmaya çalışılmıştır. Şiirler okunurken yayımlanmış divanları bulunan şairlerin divanlarından yararlanılmış, mecmua ve divan arasında bulunan farklılıklar dipnotlarda verilmiştir. Mecmuada müstensihden kaynaklanan eksiklikler de mevcuttur. Bu yüzden eser okunurken şiiri anlam bakımından en iyi şekilde tamamlayacak olan kelime ve divanlardaki kullanımları tercih edilmiştir.

Ayrıca eserde gramer-dönem özellikleri açısından herhangi bir problem bulunmamaktadır. Yazmanın hattında hareke bulunmasa bile dönemi dikkate alarak gramer açısından doğru metni oturtmak mümkün olmuştur. Bununla birlikte yazmanın bizim incelediğimiz kısmında dönemin bir atasözü olan “ebleh kehel olmaz” sözü kullanılmıştır.

Mecmuada başlıklarda yer alan bilgiler esere bir çeşit tezkire hüviyeti kazandırmaktadır. Şairlerin adları, soyları, doğum yerleri, eğitimleri, meslekleri, ölmüş olanların gömüldükleri yerler, mahlaslarını alma sebepleri, hocaları, eserleri, kişilikleri, hangi padişah döneminde yaşadıkları ve nasıl şöhret kazandıkları gibi çok çeşitli bilgiler, ana kaynaklarla desteklendiği ve ilmi değerlendirmeye tabi tutulduğu takdirde şairlerin hayatlarının ve edebi kişiliklerinin belirlenmesinde önemli katkı sağlayabilecek yapıdadır. Ancak başlıkların kırmızı mürekkep ile yazılmış olması ve bazı şiirlerde

başlık-mahlas uyuşmazlıklarının bulunması bizlere başlıkların sonradan, başka biri tarafından yazılmış olduğu fikrini vermektedir. Ancak bu konuda net bir bilgi mevcut değildir. Bu farklılıklar ise, eserin incelediğimiz kısımları içerisinde 188, 195 ve 240. şiirlerde bulunmaktadır. 188. şiirde başlıkta Sebzî'ye ait olduğu belirtilen şiir aslında Sinânî'nin; 195. şiirde başlıkta Taliî'ye ait olduğu belirtilen şiir aslında Talibî'ye; 240. şiirde de başlıkta Necâtî Bey'e ait olduğu belirtilen şiir aslında Zâtî'ye aittir.

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında İstanbul'da doğdu. Beyoğlu Anadolu Lisesi (English High School for Girl)'nde ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2009 yılında mezun oldu. Çeşitli reklam ajanslarında muhabirlik ve editörlük görevlerinde bulundu. Halen Kadimsanat Grubu adındaki bir kurumda basın danışmanlığı ve metin yazarlığı yapmaktadır.

KAYNAKLAR

- ‘ĀDLĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Yavuz BAYEM: *Amasya’ya Vali Osmanlı’ya Padişah Bir Şair Adlı Sultan İkinci Bayezid Hân-ı Velî*: Amasya 2008, 415 s., Amasya Valiliği.
- ‘ĀDNĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Bilal YÜCEL: *Mahmud Paşa ‘Adnî Divânı*: Ankara ?, 256 s., Akçağ Yayınları.
- ĀHĪ: *Dīvān*: Necati SUNGUR: *Āhî Divânı* İnceleme-Metin: Ankara 1994, XIV+223 s., Kültür Bakanlığı Yayınları/1617, Yayınlar Dairesi Başkanlığı *Türk Klasikleri Dizisi/32*.
- AHMED Paşa: [hzl.:] Ali Nihad TARLAN: *Ahmed Paşa Divanı*: İstanbul 1966, XXI+406 s. , Millî Eğitim Bakanlığı.
- AMRĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Yavuz Bayram: *16. Yüzyıl divan şiirinde poetika: (Türçe divanlarda Baki, Nev’i, Fuzuli, Hayali, Taşlıcalı Yahya, Muhibbi, Hayreti, Helaki, Vasfi, Usuli, Amri)*: Samsun 1995, 171 y. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- AŞKĪ: *Dīvān*: [hzl.:] İskender Pala: *Aşki, hayatı, edebi şahsiyeti ve divanı*: İstanbul 1983. 2. c.: 451 s.: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktorluk Tezi.
- AYDEMİR, Yaşar: “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2001, C. 19. S. , 147-156. s.
- AYVERDİ, İlhan: *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*: İstanbul 2006, II. C. , 1127-2372 s. , Kubbealtı Neşriyat.

- BAHAEDDİN, Mehmed: *Yeni Türkçe Lugat*: Ankara 1997, 811 s. , Akçağ Yayınları.
- BĀKĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin KÜÇÜK: *Bâkî Dîvâmi* Tenkitli Basım: Ankara 1994, XVIII+472+3 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 601.
- BASİRĪ: [hzl.:] Ahmet KARTAL: *Basîrî ve Türkçe Şiirleri*: Ankara 2006, 144 s., Akçağ Yayınları 731, Kaynak Eserler 224.
- BEHİŞTĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Yaşar AYDEMİR: *Behiştî Dîvâmi Behiştî Hayatı Şahsiyeti Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*: Ankara 2000, XIV+768 s., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3298, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 1197, Divanlar Dizisi 8.
- CEM SULTĀN: *Dīvān*: [hzl.:] İ.Halil ERSOYLU: *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı*: Ankara 1989, XIII+ 356+ 11 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 543.
- DEVELLİOĞLU, Ferit: *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*: Yayına Hazırlayan: Aydın Sami GÜNEYÇAL, Yeniden Düzenlenmiş ve Genişletilmiş 11. Baskı, Ankara 1993, XIX+1195 s. Aydın Kitabevi Yayınları Sözlük Dizisi: 1.
- DİLÇİN, Cem: *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*: 5. Baskı, Ankara 1999, XII+531 s. , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 517.
- DİLÇİN, Cem: “Divan Şiirinde Gazel”, *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*: Ankara 1986, 415- 416-417 s. , 79-247 s.
- DURMUŞ, İsmail: “Nazire”: *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*: Ankara 2006, 32. C., 590 s.,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- EMRÎ: *Dîvân*: [hzl.:] M. A. Yekta SARAÇ: *Emrî Divanı*: İstanbul 2002, 389 s. , Klasik Türk Edebiyatı Dizisi No: 1, Eren Yayıncılık.
- ENVERÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Cemal KURNAZ, Mustafa TATÇI: *Ümmi Divan Şairleri ve Enverî Divanı*: Ankara 2001, XI+251 s. , Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3559, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 1257, Divanlar Dizisi: 11.
- FİĞÂNÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Abdülkadir KARAHAN: *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*: İstanbul 1966, 18+XXX+214+29 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1181.
- FUZÛLÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Kenan AKYÜZ-Sedit YÜKSEL-Süheyl BEKEN-Müjgan CUNBUR: *Fuzulî Türkçe Dîvân*: Ankara 1958, XI+573 s., İş Bankası, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- GELİBOLULU Mustafa Âlî: *Dîvân*: [hzl.:] AKSOYAK, İ. Hakkı: *Gelibolulu Mustafa Âlî Divan II. Tenkitli Metin*: [Yay. hzl.:] Cemal KAFADAR, Gönül ALPAY TEKİN: XII+ 306 s. , Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları: 73, Türkçe Kaynaklar LXIII, Yayınlandığı Yer: Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü 2006.
- GÖLPINARLI, Abdülbâkî: *Kur'ân-ı Kerîm ve Me'âli*: İstanbul 1958, 1. C. 381 s., 2. C. 382-740+CXXXVIII s. Remzi Kitabevi.
- HAMDULLAH HAMDÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ali Emre ÖZYILDIRIM: *Hamdullah Hamdî Dîvânı* (e-kitap): Ankara, 97 s., Kültür Bakanlığı.

- HARİMÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Öykü AKIN: *Harîmî (Şehzâde Korkud) Dîvânı'nın Nesre Çevirisi ve İncelenmesi* (e-kitap): İstanbul 2009, 103 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- HAYÂLÎ BEG: *Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Hayâlî Bey Divânı*: İstanbul 1945, 24+450 s., İstanbul Millî Eğitim Bakanlığı.
- HAYRETÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU-M. Ali TANYERİ: *Hayretî Divan* Tenkitli Basım: İstanbul 1981, XXIII+448 s. , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2868.
- HECRÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ömer ZÜLFE: *Divan (inceleme-metin ve çeviri-açıklamalar-dizin)*: İstanbul 2009, 283 s.
- HELÂKÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Helâkî Divan* Tenkitli Basım: İstanbul 1982, 207 s. , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2979.
- HİSALÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Özlem ERCAN: *Peşteli Hisali divanı*: Bursa 2008: Gaye Kitabevi, XLV, 454 s.
- İBN-İ KEMÂL: *Dîvân*: [hzl.:] Mustafa DEMİREL: *İbn-i Kemâl Dîvân* Tenkidli Metin: İstanbul 1996, XXXV+229+3 s., Fakülteler Matbaası.
- İLAYDIN, Hikmet: *Türk Edebiyatında Nazım*: Ankara 1951, 159 s. , Akçağ Yayınları.
- İSHÂK Çelebî: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU-M. Ali TANYERİ: *Üsküblü İshâk Çelebi Dîvan* Tenkidli Basım: İstanbul 1989, 378 s., Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları No: 15, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2.

- İPEKTEN, Haluk: *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*: İstanbul 1994, VIII+337 s. , Dergâh Yayınları: 152, İnceleme Dizisi: 21.
- İSEN, Mustafa- HORATA, Osman- MACİT, Muhsin- KILIÇ, Filiz- AKSOYAK, İ. Hakkı: *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*: Ankara 2006, 464 s. , Grafiker Yayıncılık.
- KARAMANLI NİZÂMÎ: Dîvân: [hzl.:] Halûk İPEKTEN: *Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*: Ankara 1974, 291 s. , Atatürk Üniversitesi Yayınları no: 208, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 44, Araştırma Serisi No: 35.
- KÖKSAL, Fatih: *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*: Ankara 2006, 183 s. , Akçağ Yayıncılık.
- KUT, Günay: “Mecmualar”, *Dergah Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*: [hzl.:] Ezel ERVERDİ, (8cilt) , İstanbul 1986, VI C. , 170 s., Dergah Yayınları.
- LÂMÎ'Î ÇELEBÎ: Dîvân: [hzl.:] Hamit Bilen BURMAOĞLU: *Lâmi'î Çelebi Divânı, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*: Erzurum 1983, IV+408 s. , Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi.
- LEVEND, Agah Sırrı: *Türk Edebiyatı Tarihi*: Ankara 1973, I. C. , XXIV+666 s. , Türk Tarih Kurumu Yayınları VIII. Seri No: 18.
- ME'ÂLÎ: Dîvân: [hzl.:] Edith AMBROS: *Candid Penstrokes The Lyrics of Me'âlî, and Ottoman Poet of the 16th Century*, Klaus Schwarz Verlag Berlin 1982, XII+520 s.

- MESİHİ: *Dīvān*: [hzl.:] Mine MENGİ: *Mesihî Divanı*: Ankara 1995, V+303 s., Atatürk Kültür Merkezi Divanlar Dizisi 1.
- MİHRİ HÂTUN: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmet ARSLAN: *Mibrî Hâtun Divânı*: Ankara 2007, 400 s., T.C Amasya Valiliği Yayın No: 24.
- MUHİBBİ: *Dīvān*: [hzl.:] Coşkun AK: *Muhibbî Divanı*: Ankara 1987, 875 s. , Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser Dizisi: 129, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 712.
- NÂCİ, Muallim: *Lugat-i Nâcî*: İstanbul 1987, 690 s. , Çağrı Yayınları.
- NECÂTİ Beg: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Necati Beg Divanı*: İstanbul 1963, [II]+XXVIII+557 s., Millî Eğitim Basımevi. II. Basım: İstanbul 1997, XV+557 s., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2342, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 592, Türk Edebiyatı Dizisi: 25.
- NEŞÂTİ: *Dīvān*: [hzl.:] Mahmut KAPLAN: *Neşatî Divanı*: 1996, XIII+180 s., Akademi Kitabevi.
- NEV'İ: *Dīvān*: [hzl.:] Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ: *Nev'î Dīvān - Tenkidli Basım*: İstanbul 1977, XV+607 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 2160.
- ONAY, Ahmet Talât: *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*: [Hzl.:] Cemâl KURNAZ: Ankara 1992, LXV+500 s. , Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 77.
- PALA, İskender: *Aşkî ve Divanı'ndan Örnekler*: Ankara 1988, XXIII+256 s. , Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 985.
- REDHOUSE, Sir James W.: *A Turkish And English Lexicon/Kitâb-ı Ma'ânî-i Lehce*: Constantinople 1890, XVI+2224 s.

- REVĀNĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ziya AVŞAR: *Revânî Dîvânı* (e-kitap): Ankara 2009, 293 s., Kültür Bakanlığı.
- RUHĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Coşkun AK: *Bağdatlı Ruhi Divanı : karşılaştırmalı metin*: Bursa 2001, 586 s., Uludağ Üniversitesi yayınları ; 11-016-0337.
- ŞABĀYĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Rüstem KAVAKLIK: *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabāyī ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin)* (e-kitap): İstanbul 2008, 278 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- SEHĪ BEY: *Dīvān*: [hzl.:] Hakan YEKBAŞ: *Sehî Bey Divânı*: İstanbul 2010, 383 s., Kitabevi.
- SELĪKĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ömer ZÜLFE: *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri*: Ankara 2006: 250 s., Edebiyat.
- STEINGASS, F.: *A Comprehensive Persian-English Dictionary*: London 1892, VIII+1539 s.
- ŞEM'Ī: *Dīvān*: [hzl.:] Murat Ali KARAVELİOĞLU: *On altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi*: İstanbul 2005, 2 C., 651+59 s. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktorluk Tezi.
- ŞENTÜRK, A. Atilla- KARTAL Ahmet: *Üniversiteler İçin Türk Edebiyatı Tarihi*: İstanbul 2004, 536 s. , Dergâh Yayınları: 290, Türk Edebiyatı İnceleme: 30.
- Ş[EMSEDDİN] SĀMĪ: *Kāmūs-ı Türkî*: Der-i sa'âdet 1317, 1575 s.

- ŞEYHÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Cemal KURNAZ, Mustafa İSEN: Ankara 1990, 297s. Akçağ Yayınları: 51.
- ŞEYHÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Halit BİLTEKİN: *Şeyhi divanı : (inceleme tenkitli metin dizin)*, Ankara 2003, CXXVIII, 534 s., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı (Eski Türk Edebiyatı) Anabilim Dalı, Doktorluk Tezi.
- TÂCÎ-ZÂDE Ca'fer Çelebî: *Dîvân*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *The life and works of Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi, with a critical edition of his dîvân*: İstanbul 1983, CXXX+523 s. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3103.
- TARLAN, Ali Nihat: “Eski Mecmualar Arasında”: *İÜ. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi [TDED]*: İstanbul 1946, 1. C. , 2. S. , 122-137. s.
- YAHYÂ Beg: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Yahya Bey Divan*: İstanbul 1977, XVI+646 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2233.
- UŞÛLÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mustafa İSEN: *Uşûlî (Hayatı, Sanatı ve Divanı)*: Erzurum 1988, LIV+265 s., Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları: 16.
- UZUN, Mustafa: “Mecmua” , *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* : Ankara 2003, 28. C., 16, 591 s. , Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ZÂTÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Zatî Divanı* (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: I-II. C., İstanbul 1968, XXXII+496 s. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216.

ZÜLFE, Ömer: “Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası” :
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi: 4. C. , 18. S. , Yaz
2011, 151- 169 s.